

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА – ОСНОВА АГРАРНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Матеріали
Причорноморської регіональної
науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу

Міністерство аграрної політики та продовольства України
Миколаївський національний аграрний університет

Навчально-науковий інститут економіки та управління
Обліково-фінансовий інститут

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА – ОСНОВА АГРАРНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

**Матеріали
причорноморської регіональної
науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу**

м. Миколаїв, 24-26 квітня 2013 р.

МИКОЛАЇВ
2013

УДК 338.43.021.8(477)

ББК 65.32-183(4Укр)

Р 34

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (посвідчення № 644 від 31.10.2012 р.)

Редакційна колегія:

В. С. Шебанін – д-р техн. наук, професор;
В. П. Клочан – канд. екон. наук, доцент;
О. М. Вишневська – д-р екон. наук, професор;
Н. М. Сіренко – д-р екон. наук, професор;
М. В. Дубініна – канд. екон. наук, доцент;
В. О. Ханстантинов – д-р. політ. наук, доцент;
Ш. М. Іхсанов – канд. техн. наук, доцент;
Н. Г. Шарата – канд. пед. наук, доцент.

Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні :

Р 34 матеріали Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв 24-26 квітня 2013 р. – Миколаїв : МНАУ, 2013. – 127 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей науковців обліково-фінансового факультету на Причорноморській регіональній науково-практичній конференції, на якій обговорювались питання розвитку аграрного сектора економіки України, а саме: формування інноваційної економіки в Україні, вдосконалення бухгалтерського обліку, обліково-фінансового забезпечення розвитку аграрних підприємств, соціології праці та управління, актуальних проблем економіки України, соціально-політичних наук, економічного аналізу і аудиту, сучасних комп'ютерних технологій в економіці й освіті, українознавства.

УДК 338.43.021.8(477)

ББК 65.32-183(4Укр)

© Миколаївський національний аграрний університет, 2013

СЕКЦІЯ “СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АПК: АНАЛІТИЧНЕ І ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”

УДК 338.43 (477):006.27

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-СТРУКТУРНІ ЗМІНИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ: ПРИЧИНИ, МЕХАНІЗМИ, УПРАВЛІННЯ

*Дубініна М.В., кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Формування високоефективної аграрної системи, покликаної забезпечити продовольчу безпеку і створити сприятливі умови для розвитку сільських територій, є не простою проблемою для будь-якої країни та її регіонів, її вирішення стає особливо складним в період радикальних реформ. Масштабна трансформація сільського господарства України, що почалася в 90-х роках ХХ століття і передбачала запровадження нових форм і видів економічних відносин, формування нових структурних одиниць і моделей управління, була пов'язана з переходом до ринкової системи господарювання. Однак спрощене розуміння сутності ринкових реформ та економічної лібералізації не забезпечило реального переходу до стійкої аграрної системи [1].

Теоретичні, методичні і прикладні аспекти означених проблем дістали значного розвитку у працях О.Д. Гудзинського, О.Ю. Єрмакова, Ю.М. Лопатинського, О.О. Мороз, Т.О. Осташко, М.І. Пугачова, Д.В. Шияна та інших [2]. Проте, проблема аграрних ринкових трансформацій в Україні вимагає більш глибокого і комплексного дослідження інституціональних чинників, особливо неформальних інститутів, які виявилися найскладнішими для ринкової переорієнтації.

Порівняння змісту теоретичних основ трансформації економіки, зокрема її аграрного сектора в ринкових умовах, і практичне впровадження цього процесу показує, що становлення ринкової економіки ще не завершилося [3, с. 202-203]. Ми визначили основні умови, що впливають на завершення періоду переходу аграрного сектора на ринкові відносини, до них належать: трансформація земельних відносин; реструктуризація сільськогосподарських підприємств і модернізація аграрного виробництва; формування інфраструктури збуту сільгосппродукції; розвиток малого бізнесу; адаптація суб'єктів господарювання до ринкових умов; інтеграція у світову економіку; поліпшення якості життя на селі [4, с. 549-561].

Дослідження показали, що стабілізація і зниження темпів та обсягів зростання виробництва основних видів сільськогосподарської продукції можливі за наявності стійкої інституціональної структури. Підвищенню обсягів виробництва основних сільськогосподарських продуктів заважає наявність

неефективної моделі організації та управління аграрним сектором в регіонах. Подолати цю суперечність можливо за допомогою організації та розвитку ринкових інститутів, під керівництвом держави і контролем суспільства [5].

У найбільш загальному вигляді структурні перетворення в сільському господарстві – це процес корекції розвитку шляхом внесення певних кількісних і якісних змін в умови функціонування аграрної системи [6]. Оскільки процес перетворення аграрної системи здійснюється під впливом сукупності факторів, їхню дію необхідно досліджувати в комплексі, враховуючи пріоритетність, субординацію, специфіку прояву в реальних умовах конкретного історичного періоду [7].

Вивчення чинників на зазначених позиціях дозволяє виокремити їхню класифікацію: за значенням у структурному перетворенні системи (первинні, безпосередні, опосередковані), за характером впливу (суб'єктивні та об'єктивні), стосовно суб'єкта досліджень аграрної системи (зовнішні і внутрішні) [8].

У цілому інституціональна динаміка має серйозний вплив на структурну трансформацію галузі, а результати змін дуже суперечливі. Процес інституціоналізації ринкових відносин ще далекий від завершення. Зокрема, потрібні створення повноцінної виробничої, ринкової, соціальної інфраструктури, формування механізму економічного партнерства як всередині галузі, так і за її межами, визначення системи формальних і неформальних норм поведінки суб'єктів аграрного сектору економіки, ціннісних характеристик і стратегій розвитку галузі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головне управління статистики у Миколаївській області [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>
2. Гудзинський О. Д. Система менеджменту інституціональної трансформації економіки України (теоретико-методологічний аспект) : колективна монографія / за заг. ред. О. Д. Гудзинського. – К. : ТОВ “Аграр Медіа Груп”, 2012. – 771 с.
3. Дубинина М. В. Влияние трансформационных процессов на структурные преобразования аграрного сектора экономики / М. В. Дубинина // Инновационные пути развития АПК на современном этапе : материалы XVI междунар. науч.-произв. конф. – Белгород : Белгородская ГСХА, 2012. – С. 202-203.
4. Дубинина М. В. Інституціональні проблеми соціального розвитку аграрного сектору економіки / М. В. Дубинина // Сталий розвиток та безпека агропродовольчої сфери України в умовах глобалізаційних викликів : монографія / О. І. Павлов, М. А. Хвесик, В. В. Юрчишин та ін.; за ред. О. І. Павлова. – Одеса : Астропринт, 2012. – С. 549-561.
5. Лопатинський Ю. М. Трансформація аграрного сектора: інституціональні засади / Ю. М. Лопатинський. – Чернівці : Рута, 2006. – 344 с.
6. Мороз О. О. Інституціональна система аграрної економіки України / О. О. Мороз. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 438 с.
7. Сільське господарство Миколаївщини / Миколаївське обласне управління статистики ; за ред. З. А. Лук'яненко. – Миколаїв, 2011. – 317 с.
8. Шебанін В. С. Ретроспектива трансформації сільськогосподарських підприємств та основні напрями підвищення їх ефективності / В. С. Шебанін, О. В. Шебаніна, І. О. Піюренко // Вісник Аграрної науки

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

*Потриваєва Н.В., кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Подальший розвиток однієї із найважливіших галузей економіки області – агропромислового комплексу вимагає цілеспрямованого системного підходу. Миколаївщина має значні можливості для розвитку аграрного сектору, перетворення його у високоефективний, експортоспроможний сектор економіки, здатний забезпечити продовольчу безпеку. Природно-кліматичні умови та родючі землі області сприяють подальшому розвитку аграрного сектору, дозволяють отримувати високі врожаї всіх сільськогосподарських культур в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу.

Загальна площа сільськогосподарських угідь регіону перевищує 2 млн га (близько 5 % площ України), з яких 1,7 млн га становить рілля.

Господарську діяльність здійснюють 931 великотоварне сільськогосподарське підприємство (обробляють 754,4 тис. га), 4,6 тис. фермерських господарств (276,8 тис. га), 67,4 тис. одноосібників (501,6 тис. га), 143,0 тис. особистих селянських господарств (77,6 тис. га). Основним показником, який визначає результати діяльності сільськогосподарської галузі є виробництво валової продукції у постійних цінах 2010 року, обсяг якої щорічно коливається у межах 3 млрд гривень.

Щорічно Миколаївська область забезпечує в середньому по Україні 5,4 % валового збору зернових та зернобобових культур, 8,7 % насіння соняшнику, 4 % овочів відкритого та закритого ґрунту, 9,8 % винограду, 3,0 % молока та м'яса.

Водночас розвиток агропромислового комплексу характеризується низкою складних проблем, які потребують послідовного та поетапного вирішення для його подальшого розвитку і сталого функціонування.

До зазначених проблем належать: деформація структури виробництва; нераціональне використання земельних ресурсів сільськогосподарського призначення; фізичне зношення зрошувальних систем; відсутність організаційно-економічних механізмів регулювання взаємовідносин у ланцюгу “виробництво-заготівля-переробка-торгівля”; застарілі технологічні і технічні засоби виробництва; недосконалість механізмів інвестиційного забезпечення.

Перспективами розвитку аграрного виробництва, на наш погляд, є: досягнення стабільного економічного зростання шляхом забезпечення умов для розвитку ефективного підприємництва в аграрному секторі; підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняного агропромислового сектору на внутрішньому та зовнішніх ринках на базі нарощування обсягів інвестицій та їх інноваційного спрямування; створення цивілізованих умов для проживання в

сільській місцевості як основи припливу працездатних верств населення та відтворення людського капіталу; створення прозорого ринку земель та запровадження ефективного механізму обороту земель сільськогосподарського призначення; забезпечення щорічного виробництва зерна більше 3 млн тонн; подальше збереження, вдосконалення та будівництво нових зрошувальних систем, ефективне використання зрошуваних земель; подальше нарощування обсягів виробництва продукції овочівництва та цукрової галузі; збереження родючості ґрунтів; технічне та технологічне оновлення агропромислового комплексу; інституційне забезпечення створення на селі сучасної ринкової інфраструктури; стимулювання сільськогосподарської обслуговуючої кооперації за рахунок створення їх мережі із заготівлі, переробки та збуту сільськогосподарської продукції, організації системи постачання фермерським та особистим підсобним господарствам засобів виробництва, а також надання своїм членам виробничо-технічних, технологічних, інформаційно-консультативних та інших видів послуг; удосконалення механізмів державної підтримки; вирішення проблеми соціального розвитку села шляхом оновлення сільської соціальної інфраструктури.

Результатом реалізації визначених перспектив розвитку аграрного сектору мають стати: зростання рівня урожайності рослинницької продукції та продуктивності у тваринництві на 30-40 %; зменшення частки сировини в експорті продукції агропромислового комплексу; досягнення середньомісячної заробітної плати працівника сільського господарства середнього рівня заробітної плати в інших галузях економіки області; поліпшення демографічної ситуації у сільській місцевості.

Отже, основними пріоритетами розвитку аграрного виробництва Миколаївщини на перспективу можна визначити такі: запровадження прозорого ринку земель сільськогосподарського призначення; розвиток інфраструктури збуту сільськогосподарської продукції, зокрема будівництво оптового ринку сільськогосподарської продукції; перебудова системи державної підтримки сільського господарства відповідно до вимог Світової організації торгівлі; формування оптимальної маркетингової системи, спрямованої на розвиток підприємництва, створення умов для прибуткового господарювання в аграрному секторі, стимулювання внутрішнього попиту; розвиток соціальної сфери села, забезпечення підвищення життєвого рівня сільського населення як основи поліпшення демографічної ситуації та розвитку трудового потенціалу.

МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

*Ксьонжик І.В., кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Актуальність проблем соціального розвитку сільських територій в економіці України, що трансформується, представляється особливо очевидною не лише в силу загальносвітової значимості процесів в одній з держав, що є найбільшими постачальниками сільськогосподарської продукції рослинництва, але і з теоретико-методологічної точки зору. Ситуація, що склалася сьогодні в АПК, дає багатий матеріал для аналітичних суджень, показових не стільки в порівняльному плані, скільки у ставленні розробки фундаментальних теоретичних підходів до вирішення ключових соціально-економічних проблем сучасності.

Проблеми адаптації села до ринкових відносин в Україні досліджено не повною мірою. Особливо це стосується такого найважливішого питання, як вплив змін у соціальній сфері на виробничий потенціал села, так само як і дійсне осмислення логіки визначення процесів у соціальній сфері виробничими відносинами. Як правило, пов'язані з цим теоретичні побудови обмежуються очевидними положеннями щодо звуження ресурсної бази соціального розвитку села. Тим часом йдеться про більш глибокий і фундаментальний вплив, що визначається зміною моделей формування людського капіталу. У цих умовах проблема соціального розвитку села представляється вкрай важливою як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Це розвиток, в рамках загальної концепції модернізації, може розумітися як необхідний компонент лінійного прогресивного розвитку [1].

Вжиті в останні роки заходи з розвитку АПК України хоч і сприяли стабілізації та зростанню обсягів виробництва в сільському господарстві, а також у харчовій і переробній промисловості, але не призвели до значного поліпшення економічної ситуації в агропромисловому комплексі. Сільгосптоваровиробники продовжують відчувати гострий брак фінансових ресурсів для поточної діяльності, особливо інвестиційної, у тому числі на соціальне облаштування села. Інвестори, які прийшли в АПК останнім часом з інших галузей економіки, створюють інтегровані агропромислові компанії за участю сільгосппідприємств, але при цьому практично не вкладають кошти в комплексний розвиток сільських територій.

Одними з основних умов економічного і соціального добробуту демократичного суспільства в Україні є вирішення соціальних проблем сільського населення, облаштування села. Це визначає необхідність негайної розробки дієвої державної національної стратегії сталого розвитку сільських територій, яка врахувала би не тільки загальнолюдські, а й етнічні особливості вітчизняного сільського способу життя, особливу (в силу просторово-

територіальної специфіки) роль села в соціальному і економічному житті суспільства. Прийняття стратегії сприяло б зміні сформованих тенденцій розвитку сільських територій, що в свою чергу призвело б до підвищення якості життя на селі, створення передумов для залучення та закріплення молодих кадрів, без яких неможливо освоєння сучасних технологій і технічних засобів.

Мета розвитку сільських територій – зниження бідності населення, підвищення рівня і поліпшення умов його життя. Першочерговими завданнями для вирішення цієї масштабної соціальної проблеми слід вважати: створення в сільському господарстві рівних з іншими галузями економіки умов отримання грошових доходів; розвиток у сільській місцевості сфер докладання праці, не пов'язаних із сільськогосподарським виробництвом, що забезпечить підвищення доходів населення, вивільнення зайвої робочої сили, зростання продуктивності праці; організацію на місцях центрів з перенавчання та перепідготовки працівників для залучення їх згодом на нові альтернативні виробництва, надання допомоги в організації несільськогосподарських видів діяльності, створення пільгових умов та спрощення процедури відкриття підприємств малого підприємництва в сільській місцевості; забезпечення соціального розвитку сільських поселень, спрямованого на поступове поліпшення умов життєдіяльності сільського населення, розширення доступності соціальних послуг та підвищення їх якості [2, с. 8-9].

Враховуючи вищевказане, дослідницьку гіпотезу необхідно сформулювати таким чином: соціальний розвиток села представляє собою структурування його життєвого простору, що виступає середовищем господарської діяльності. Типи соціального розвитку і аграрного виробництва взаємно визначають один одного; модель їх взаємодії, що реалізується в сучасній Україні, передбачає високий рівень державного регулювання і фінансування територіальних програм розвитку. В умовах радикальної зміни парадигм соціального розвитку села необхідна кардинальна перебудова моделювання програмно-цільових механізмів управління цим розвитком.

Надати реалізації практичних заходів чітку спрямованість, сконцентрувати наявні, не безмежні ресурси на вирішенні ключових проблем можливо при ефективному використанні моделювання програмно-цільового підходу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Торопов Д. И. Программно-целевое моделирование социально-экономического развития сельского хозяйства / Д. И. Топоров. – Харьков : УНІКУМ, 2010. –384 с.
2. Абалкин Л. Страну спасёт плановое хозяйство / Л. Абалкин // Аргументы и факты. – 2010. - № 8. – С. 8-9.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОДАТКОВИХ РІЗНИЦЬ

*Лагодієнко Н.В., кандидат економічних наук, старший викладач,
Миколаївський національний аграрний університет*

Методика визначення “Податкових різниць” регламентована Положенням бухгалтерського обліку “Податкові різниці”, яке було затверджено наказом Мінфіну від 25.01.2011 р. № 27 та набирає чинності з 2013 року.

Згідно з п. 3 ст. 1 Положення № 27 податкова різниця – це різниця, яка виникає між оцінкою і критеріями визнання доходів, витрат, активів, зобов'язань за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та доходами і витратами, визначеними податковим законодавством.

Тобто різниця між показниками бухгалтерського та податкового обліку. Таке ж визначення міститься і в Податковому кодексі України.

Податкові різниці є постійні і тимчасові. Згідно з тим же п. 3 ст. 1 Положення № 27:

- постійна податкова різниця – податкова різниця, яка виникає у звітному періоді та не анулюється у наступних звітних податкових періодах;
- тимчасова податкова різниця – податкова різниця, яка виникає у звітному періоді та анулюється у наступних звітних податкових періодах.

Як відображати податкові різниці? Згідно з п. 1 ст. 2 Положення № 27 при визначенні податкового прибутку (збитку) звітного періоду за даними бухгалтерського обліку фінансовий результат до оподаткування, визначений шляхом порівняння доходів звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів, які визнані й оцінені відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку, коригується на суму постійних податкових різниць та частину суми тимчасових податкових різниць, що належить до звітного періоду.

А згідно з п. 9 ст. 2 Положення № 27 інформація про тимчасові та постійні податкові різниці накопичується у реєстрах бухгалтерського обліку, зокрема шляхом виділення окремих граф для їх відображення (за відповідною класифікацією – тимчасова або постійна) або в інший спосіб, що забезпечуватиме її реєстрацію і накопичення для розкриття у фінансовій звітності. Це єдина вимога, яка міститься у Положенні № 27.

ПБО “Податкові різниці” вже встиг піддатися критиці з боку багатьох незалежних фахівців. Основна його “заслуга” в тому, що в його основі лежить вкрай неефективний і заборонений до застосування в міжнародних стандартів метод визначення податкових різниць за доходами і видатками. Крім того, ПБО «Податкові різниці» стандартизує не власне фінансову звітність, а суто процедурні алгоритми внутрішнього обліку підприємств. Причому в такому неоднозначному сегменті, як оподаткування.

Багато експертів відзначають, що звітність за податковими різницями не є власне податковою звітністю, і тому штрафонебезпечних помилок, допущених

при складанні нових звітів, невисока. Адже відповідно до пп. 17.1.12 ПКУ, платник податків має право за методикою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, вести облік тимчасових та постійних податкових різниць та використовувати дані такого обліку для складання декларації з податку на прибуток. Це єдина норма у чинному законодавстві, що визначає ведення обліку податкових різниць правом платника податків, а не його обов'язком. Виходячи з цього, деякі аналітики звертають увагу на те, що Мінфін перевищив свої повноваження, затвердивши ПБО «Податкові різниці» в якості обов'язкового документа. Адже ПКУ не змушує бухгалтерів використовувати офіційну методику, а лише дає їм таке право.

У Верховній Раді зареєстровано законопроект від 17.01.2013 р. № 2034 про усунення низки протиріч в Податковому кодексі України, яким передбачено, зокрема, скасування обов'язку ведення обліку податкових різниць, оскільки вони не беруть участь в обчисленні податків.

Точніше, мова йде про те, щоб облік податкових різниць відкласти ще на один рік – до 01.01.2014 р. Чи буде ухвалено цей законопроект, не відомо. Поки що податкові різниці залишаються.

УДК 631.22 : 005.92

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

***Чебан Ю.Ю.**, асистент,*

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасний стан матеріально-технічної бази фермерських господарств вимагає пошуку практичних напрямів удосконалення їх інфраструктури та економічних взаємозв'язків, які мають забезпечити інноваційний розвиток господарств.

Незначні обсяги дотацій, ризики банківського кредитування, недостатній розвиток кредитної та обслуговуючої кооперації вимагають пошуку можливостей підвищення інвестиційної привабливості та розвитку матеріально-технічної бази фермерських господарств.

Інноваційною основою сталого розвитку фермерських господарств у контексті ефективного формування і використання матеріально-технічної бази є вдосконалення взаємовідносин господарств через можливість створення та забезпечення функціонування об'єднань фермерів на асоційовано-кооперативних засадах.

Враховуючи обмеженість власних фінансових ресурсів фермерських господарств, для оновлення матеріально-технічної бази та здійснення матеріально-технічного забезпечення у оптимальному для технологічного

процесуобсязі і в оптимальні строки, необхідною є активізація у створенні асоційованих об'єднань на територіальній основі, що сприятиме зростанню фінансових можливостей фермерських господарств, підвищенню рівня інвестиційної привабливості, забезпеченню інноваційного розвитку. Подібні асоційовані об'єднання ефективно діють у країнах Європейського Союзу і надають можливість активно залучати до виробничого процесу новітні, у тому числі екологоорієнтовані, технології виробництва сільськогосподарської продукції.

Доцільність створення асоціацій фермерських господарств пов'язана з необхідністю виявлення дієвих механізмів щодо управління доходами і витратами та використання досвіду країн Європейського Союзу. Основними напрямками діяльності асоційованих об'єднань фермерських господарств на регіональному рівні можуть бути: моніторинг ринку матеріальних ресурсів регіону, області, країни; закупівля та зберігання основних видів матеріальних ресурсів; забезпечення участі членів асоціації в міжрегіональних, державних, міжнародних зборах, семінарах, ярмарках, виставках; участь в інноваційних проектах через забезпечення та налагодження зв'язків із передовими господарствами, науково-дослідними закладами та закладами освіти аграрного напрямку; співпраця з органами влади.

Доцільність створення на базі Асоціації фермерів Вознесенського району малими за розмірами господарствами району комерційної групи фермерських господарств як об'єднання фермерських господарств, які входять до асоціації фермерських господарств адміністративного району, метою якої є чітко визначена профільна діяльність, із зберігання та збуту продукції обґрунтована низкою переваг (профільний напрям діяльності; відсутність спільного володіння майном; використання планування діяльності, обсягів виробництва; фінансові вигоди групи перебувають у прямій залежності від обсягу діяльності) і може забезпечити у перший рік діяльності зростання прибутку у розрахунку на 1 га площі у використанні в середньому на 67,00 грн.

Агротехнопарк, як одна з форм інтеграційних зв'язків, дозволяє використовувати можливості розробки, апробації і впровадження нових інноваційних технологій для розвитку науки та галузі, виробництва конкурентоспроможної продукції вищої якості на основі об'єднаних зусиль наукового і професорсько-викладацького складу навчального закладу, підприємницьких і виробничих структур (у тому числі фермерських господарств) та наукових, виробничих і фінансових ресурсів.

Таким чином, подібні об'єднання дозволяють забезпечити практичні можливості ефективного формування і використання матеріально-технічної бази фермерських господарств на інноваційній основі.

ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Лесік І.М., асистент,

Миколаївський національний аграрний університет

Інфраструктура входить до складу базових вимог, і відповідно її розвиток починає формуватись на першій стадії економічного зростання кожної країни. Але в умовах глобалізації, коли швидке поширення впливу технологій у всіх областях продовжує прискорюватись та поширюватись на всі сфери життя, рівень інфраструктури має бути високо розвинений.

Інформаційно-технологічна модель сучасного світового господарства неможлива без якісного розвитку наявних та створення нових об'єктів і ланок інфраструктури, яким були би притаманні внутрішня єдність і спільне функціональне призначення.

Інфраструктура входить до складу базових складових економіки, і відповідно її розвиток починає формуватись на першій стадії економічного зростання кожної країни. Але в умовах глобалізації, швидке поширення впливу технологій у всіх областях, продовжує прискорюватись та поширюватись на всі сфери життя, рівень інфраструктури має бути високо розвинений.

Простежується закономірність, чим вищий рівень розвитку країни, тим вищий рівень розвитку інфраструктури (рис. 1).

Рис. 1. Якісний рівень інфраструктури*

*Джерело: побудовано з використанням [1]

На загальну оцінку інфраструктури впливає ряд її складових, рівень розвитку яких формує її якість. Для країн, що розвиваються, до яких відноситься Україна, найбільш проблемним залишається якість доріг. Серед порівнюваних країн (табл. 1) показник нижчий за Україну у якості доріг має лише Молдова.

Таблиця 1

Порівняльна оцінка окремих складових інфраструктурного забезпечення, 2012 р.*

Країна (показник 1-6)									
Україна	Азербайджан	Вірменія	Данія	Естонія	Казахстан	Молдова	Польща	Росія	Таджикистан
Загальна якість інфраструктури									
4,6	4,5	4,3	6,0	5,4	4,1	3,3	4,0	3,5	3,7
Якість доріг									
2,3	4,0	3,7	5,7		2,7	1,5	2,6	2,3	3,2
Якість залізничної інфраструктури									
4,5	3,9	2,6	4,8	2,4	4,3	2,5	2,4	4,2	3,5
Якість портової інфраструктури									
4,0	4,0	3,0	5,8	3,5	3,4	3,0	3,5	3,7	1,7
Якість електропостачання									
4,6	4,7	4,9	6,8	5,5	4,4	4,3	5,5	4,3	2,3

*Джерело: побудовано з використанням матеріалів [2]

Розвиток інфраструктури має пряму залежність із можливостями нарощування виробничого потенціалу галузей народного господарства і розвитком логістики, що є актуальним з точки зору нарощування конкурентних переваг.

Приймаючи до уваги якість інших розглянутих складових, в цілому за ступенем розвитку інфраструктури Україну випереджають тільки Данія та Естонія. Тому інфраструктуру можна вважати однією із перспективних складових економічного зростання країни, який потрібно розвивати.

Одним із головних завдань зовнішньополітичного курсу України є якісно новий рівень співробітництва України з європейськими країнами, які мають значний економічний, інвестиційний і технологічний потенціал. Досвід розвинутих країн, які в різні часи вийшли на передові позиції в світі, незалежно від розмірів країни (Сінгапур, США), вказує на необхідність розстановки пріоритетів структурних реформ. Інформаційно-технологічна модель сучасного світового господарства неможлива без якісного розвитку наявних та створення нових об'єктів і ланок інфраструктури, яким були би притаманні внутрішня єдність і спільне функціональне призначення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Infrastructure The World bank [Електронний ресурс]. Working for a world free of Poverty. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/topic/infrastructure>
2. World competitiveness Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldcompetitiveness.com/OnLine/App/Index.htm>

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сирцева С.В., асистент,

Миколаївський національний аграрний університет

У сучасних ринкових умовах підприємства України потребують нових форм організації економічної роботи в інноваційному напрямі, оскільки практика доводить, що саме інноваційні зрушення здатні не тільки забезпечити високі показники економічного росту, але й вирішити певні екологічні, соціальні проблеми, забезпечити конкурентоспроможність економіки [1, с. 976-981]. Саме орієнтація аграрних підприємств на інноваційний тип розвитку в сучасних умовах господарювання є головною метою діяльності агропромислового виробництва. Адже завдяки ефективному використанню інноваційно-інвестиційного та науково-технологічного потенціалів, оновленню техніки і технологій, розширенню ринків збуту можливо забезпечити конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції та самих підприємств [2].

Миколаївська область має всі можливості для розвитку аграрного сектора економіки на інноваційній основі. Сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, родючі землі і давні землеробські традиції сприяють подальшому його розвитку, одержанню урожаїв сільськогосподарських культур в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу. Проте існують слабкі сторони, які гальмують інноваційний розвиток аграрних підприємств досліджуваного регіону. До них можна віднести: вплив природно-кліматичних умов на виробничі процеси в аграрному секторі, нераціональне використання земель сільськогосподарського призначення, невідповідність соціально-трудових відносин, недостатня кількість фінансових та матеріально-технічних ресурсів. Аналіз зовнішніх можливостей і загроз дозволяє зробити висновок, що, незважаючи на слабкі сторони, наявні труднощі й невирішені проблеми, аграрний бізнес є перспективною галуззю досліджуваного регіону і здатний реалізовувати інноваційні підходи розвитку.

Основними суб'єктами процесу інноваційного розвитку в аграрному секторі економіки Миколаївської області, які займаються розробкою інноваційного продукту, є аграрні ВНЗ, науково-дослідні установи, науково-дослідні підрозділи аграрних підприємств. Проте основним учасником інноваційного процесу та виробником інноваційної продукції виступають аграрні підприємства, серед яких в регіоні залученими до інноваційного процесу є 53,3 % (11,1 % - група I "Активні інноватори", які належать до великого циклу інноваційного процесу, 42,2 % – група II "Пасивні інноватори" – до малого, які виробляють лише інноваційну продукцію). До підприємств, які не здійснюють системної інноваційної діяльності, належить 46,7 % сукупності (37,8 % - група III "Потенційні інноватори", 8,9 % - група IV "Консерватори").

Такий структурний розподіл є наслідком дії комплексу зовнішніх і внутрішніх факторів, які гальмують інноваційні процеси в аграрному секторі економіки України. Зокрема, дослідженням встановлено, що основними групами факторів, які стримують інноваційний розвиток аграрних підприємств, керівники цих підприємств вважають: економічні (53 %), наукові (22 %), нормативно-правові (15 %), організаційні (10 %).

Найбільша частина інноваційних проектів, які були реалізовані аграрними підприємствами Миколаївської області в 2009-2011 рр., пов'язана з виведенням або впровадженням нових сортів рослин, вдосконаленням племінних якостей тварин і впровадженням інноваційних техніки та технологій. При цьому варіюється ефективність виробництва продукції рослинництва та тваринництва в різних групах підприємств відповідно до рівня їх залучення до інноваційного процесу та використання ресурсного потенціалу у грошовому виразі. Аналітичними процедурами встановлено, що найвищий рівень ефективності використання ресурсного потенціалу досягається в групах аграрних підприємств I “Активні інноватори” та II “Пасивні інноватори”, а найнижчий – в групі IV “Консерватори”. Найбільший розмах варіації спостерігається щодо показників використання земельних ресурсів, значення яких в групі IV “Консерватори” не досягає і 30 % значень показників групи I “Активні інноватори”.

Отже, впровадженням інновацій займаються в основному стабільні та великі підприємства регіону, головними інноваційними пріоритетами яких виступають виведення нових сортів та гібридів сільськогосподарських культур та нових порід тварин, сучасні системи обробітку ґрунту, вдосконалення племінних якостей тварин і впровадження інноваційного обладнання, що, в свою чергу, впливає на підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу у грошовому виразі. Поряд з тим, більша частка аграрних підприємств належить до групи “Пасивні інноватори”, у яких показники ефективності виробництва продукції рослинництва, тваринництва і відповідно показники ефективності використання ресурсного потенціалу майже на рівні підприємств групи “Активні інноватори”. Саме дана група підприємств займає особливу нішу у процесі дифузії інновацій, тобто є споживачами нових інноваційних продуктів, технологій, ідей. По мірі того як дані підприємства придбавають та використовують інновації, вони виступають джерелом інформації для інших “Потенційних інноваторів”, які за наявності фінансових ресурсів готові до їх використання, оскільки саме інноваційний тип розвитку економіки дає можливість забезпечити їх конкурентоспроможність.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сирцева С. В. Економічне стимулювання інноваційної діяльності підприємств Миколаївської області / С. В. Сирцева // Економіка: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ, 2008. – Вип. 23, Т. IV. – С. 976-981.
2. Пелих І. В. Аналіз інноваційних процесів аграрних підприємств Херсонської області [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://e-catalog.name>

СУЧАСНИЙ СТАН ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Лугова О.І., асистент,

Миколаївський національний аграрний університет

Для забезпечення продовольчої безпеки держави, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції свинарства на внутрішньому і зовнішньому ринках необхідно збільшити до економічно доцільного рівня обсяги її виробництва, мінімізувавши витрати на виробництво і забезпечивши якість, яка б відповідала міжнародним нормативам. Успішне вирішення зазначеної проблеми можливе за умови розвитку підприємств галузі свинарства на інноваційній основі, що передбачає: ефективне наукове забезпечення розвитку галузі, здійснення необхідного державного протекціонізму та залучення значних інвестицій. Розвиток свинарства є природним, об'єктивно обґрунтованим, економічно доцільним і найбільш перспективним напрямом у тваринництві Миколаївської області. Проаналізуємо динаміки поголів'я свиней у таблиці 1.

Таблиця 1

Поголів'я свиней Миколаївської області станом на 1 січня 2013 р.

Роки	Всього, тис.гол	У тому числі			
		с.-г. підприємства		особисті селянські господарства	
		тис.гол	%	тис.гол	%
1991	767,6	640,2	83,40	127,4	16,60
1996	391,9	240,8	61,44	151,1	38,56
2001	136,8	62,2	45,47	74,6	54,53
2006	140,2	68,3	48,72	71,9	51,28
2008	127,3	68,2	53,57	59,1	46,43
2009	113,7	59,5	52,33	54,2	47,67
2010	147,7	68,7	46,51	79	53,49
2011	166,9	68,7	41,16	98,2	58,84
2012	155,9	63,7	40,86	92,2	59,14
2012 у % до 1991	18,19	8,76	х	65,54	х

*Джерело: побудовано за даними [1]

Аналіз тенденцій у розвитку свинарства Миколаївської області у 1990-2012 рр. свідчить про те, що поголів'я свиней за названий період скоротилося в усіх категоріях господарств більше ніж у 5 разів. Особливо різке скорочення поголів'я свиней спостерігається у сільськогосподарських підприємствах. Якщо на кінець 1990 р. у сільськогосподарських підприємствах області налічувалося 640,2 тис. голів свиней, то на початок 2012 р. – лише 63,7 тис., тобто у 10 разів менше, при цьому у особистих селянських господарствах поголів'я скоротилося лише у 1,4 рази.

Необхідно відмітити, що протягом останніх 20 років структура поголів'я свиней кардинально змінилась. Якщо у 1990 році у особистих селянських господарствах Миколаївської області утримували всього 17 % свиней, то у 2011 році цей показник досяг 59 %. Співвідношення яскраво ілюструє рівень занепаду промислового вирощування свиней.

За роки реформ в економіці спостерігалася тенденція до зростання ролі дрібнотоварного виробництва, на відміну від світового досвіду де проходить процес концентрації і технологічної спеціалізації, що дозволяє отримувати більше 80 % продукції на великих комплексах.

Нинішній стан свинарства характеризується деконцентрацією, значною розосередженістю поголів'я на невеликих фермах з переважним застосуванням ручної праці. Станом на 1 січня 2012 року середня кількість поголів'я свиней в агроформуваннях Миколаївської області становила тільки 490 голови, при цьому 48,5 % сільгосппідприємств мали лише до 200 голів свиней, що значно гальмує впровадження у свинарстві індустріальних методів виробництва продукції та підвищення її ефективності.

Основним напрямом розвитку повинно стати зростання виробництва м'ясної продукції на основі росту продуктивності і поголів'я тварин, а також забезпечення рентабельності виробничої діяльності.

Пріоритетним напрямком у розвитку свинарства слід вважати нарощування виробництва свинини в крупних спеціалізованих сільськогосподарських підприємствах при збереженні досягнутого рівня її виробництва в особистих селянських господарствах.

Товарна якість свинини у ОСГ значно нижче порівняно з продукцією, виробленою у сучасних промислових комплексах, оскільки в силу економічних причин малі форми господарювання не можуть дозволити собі придбати племінних тварин, забезпечити їх повноцінну годівлю і належні умови утримання. На думку багатьох вчених, яку ми поділяємо, найбільша ефективність галузі свинарства може бути досягнута тільки в умовах сучасної промислової технології, яка має такі переваги: безперервність (потоківість) виробництва; вузька спеціалізація; концентрація більшої кількості свиней на малих площах, що забезпечує скорочення комунікацій; суворі вимоги до режимів утримання тварин і виробничих приміщень; підвищення вимог до ветеринарного і гігієнічного стану виробництва продукції.

Подальший розвиток інтеграції виробництва та переробки свинини з включенням до складу партнерів не тільки великих підприємств, але і фермерських (селянських) господарств і особистого подвір'я сприятиме збільшенню обсягів виробництва та підвищенню економічної ефективності виробництва свинини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державна служба статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

*Пісоченко Т.С., асистент,
Миколаївський національний аграрний університет*

На сьогоднішній день в Україні насичення споживчого ринку продовольчими товарами забезпечується за допомогою продукції вітчизняного виробництва та імпортних поставок. Стан внутрішнього ринку характеризується пороговим рівнем продовольчої залежності від зовнішнього ринку. Більшість видів продуктів харчування постачаються на продовольчі ринки країни та зокрема Миколаївської області із-зі кордону. Недостатня ступінь вивченості окремих теоретичних і практичних аспектів дослідження ризиків сільськогосподарського виробництва, визначили вибір напрямку проведеного дослідження [3].

Миколаївщина має значні можливості для розвитку сільського господарства, перетворення його у високоефективний, експортоспроможний сектор економіки, здатний забезпечити продовольчу безпеку. Природно-кліматичні умови та родючі землі області сприяють подальшому розвитку аграрного сектору, дозволяють отримувати високі врожаї всіх сільськогосподарських культур в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу.

Якщо розглядати в розрізі галузей виробництва то більшість підприємств займається саме вирощуванням продукції рослинництва, що у загальній структурі серед сільськогосподарських підприємств займає 62,2 % або 3128,4 млн. грн. та 20,9 % або 398,7 млн. грн. займаються виробництвом продукції тваринництва.

Досліджуючи господарства населення то в даній категорії підприємств більша частка виробництва продукції припадає на галузь тваринництва, а саме 79,1 % або в грошовому виразі 1507,3 млн. грн. та 37,8 % або 1902,1 млн. грн. від загального виробництва припадає на вирощування рослинництва.

Рослинництво як галузь аграрного сектору України, та зокрема Миколаївської області, відіграє важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни в цілому. Саме воно забезпечує населення продуктами харчування, тваринництво – кормами, харчову, переробну і легку промисловість – сировиною, зовнішню торгівлю – експортними товарами.

У 2012 р. сільськогосподарськими підприємствами області (крім малих підприємств) було реалізовано виробленої сільськогосподарської продукції на суму 5148,9 млн.грн., з якої вартість продукції рослинництва становила 4656,7 млн.грн., що склала від загальної виручки 90,4 % та тваринництва – 492,2 млн.грн. або 9,6 %. У порівнянні з попереднім роком виручка від реалізації сільгосппродукції зросла на 11,6 %, що у грошовому виразі становило 534,0 млн.грн. Це було досягнуто за рахунок збільшення вартості продукції рослинництва на 12,2 % (на 508,0 млн.грн.) та тваринництва – на 5,6 % (на 26,0

млн.грн.) [3].

Отже сільське господарство є основним джерелом продовольства, а також постачальником сировини для деяких супутніх галузей. Погіршення рівня і якості продовольчого забезпечення населення Миколаївської області багато в чому пояснюється різким спадом сільськогосподарського виробництва і, перш за все, в його фундаментальних, базових галузях (зерновому господарстві і м'ясо-молочному виробництві).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Миколаївська обласна державна адміністрація. Офіційний сайт. <http://www.mykolayiv-oda.gov.ua/ua/myko/agry/>
2. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві. Закон України від 17 жовтня 1990 року № 400-ХІІ. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/400-12>
3. Стратегия развития аграрного сектора экономики на период до 2020 г. от 17.10.2013 г. № 806-р <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2013/10/25/100259.htm>

СЕКЦІЯ “ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ”

УДК 657.012.32

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ПІДПРИЄМСТВ ЗА ПРИНЦИПАМИ ТЕОРІЇ ОБМЕЖЕНЬ

*Сіренко Н.М., доктор економічних наук, професор,
Миколаївський національний аграрний університет*

Альтернативні методології менеджменту: 1) зміни в управлінні (Пітер Друкер); 2) глибинне знання, яке менеджерам потрібно увібрати в себе, щоб краще управляти організацією – теорія безперервного покращення (Едвард Демінг); 3) безперервне навчання, піддавати сумніву всі наявні уявлення про цінність (Пітер Сенге «Пятая дисциплина: искусство и практика самообучающейся организации» - The Fifth Discipline: The art and practice of the learning organization); 4) «Концепція уваги на клієнті» (виробництво лише тієї продукції, яка користується попитом на ринку, і розширення каналів збуту) – приховано входить до ТОС; 5) Теорія обмежень (ТОС).

Спільні риси альтернативних методологій менеджменту: традиційні методології застаріли; системний підхід до організації, за якого організація – це єдиний організм, органи якого повинні працювати у взаємозв'язку для досягнення спільної цілі; самонавчання організації.

При впровадженні альтернативних методологій менеджменту виникає дилема, яка полягає в такому: 1) для гарантування виживання і рентабельності організації вона не повинна ризикувати, достатньо лише покращувати принципи управління; 2) для гарантування виживання і рентабельності організації вона повинна пристосовуватися до нової дійсності, а для цього змінювати принципи управління.

Принцип теорії обмежень - у багатьох наслідків є загальна причина, досліджувані явища є наслідком певних глибинних причин. Парадигма ТОС - загальний результат системи залежить від сукупних зусиль всіх її елементів – будь-яка дія повинна оцінюватися з позиції впливу на досягнення загальної цілі.

Інструментами ТОС є:

1. Процеси мислення (Thinking Processes): Дерево існуючої реальності; діаграма вирішення конфлікту; Дерево майбутньої реальності; Дерево переходу; План перетворень.

2. Конкретні прикладні рішення (Applications)

Основна задача управлінського обліку полягає в децентралізації прийняття рішень та забезпеченні досягнення цілі бізнесу (не локальної, а довгострокової

ефективності).

Ціллю управлінського обліку за теорією обмежень є таке планування виробництва, при якому досягається максимальний прибуток.

Управлінський облік за теорією обмежень оперує такими категоріями:

1. Прохід (Т) – швидкість, з якою система генерує кошти. Прохід визначається як сума всіх коштів, які надходять в організацію ззовні (виручка від реалізації продукції), за мінусом повністю змінних витрат (витрати на сировину і матеріали).

2. Інвестиції (вкладення) (І) – всі кошти, витрачені системою на придбання того, що система має намір реалізувати:

- вартість активів по ціні придбання за вирахуванням амортизації;

- вартість незавершеного виробництва та запасів готової продукції оцінюється лише по повністю змінних витратах – методологія не дозволяє створювати короткостроковий прибуток за рахунок збільшення запасів.

3. Операційні витрати (ОЕ) – всі кошти, витрачені системою на перетворення інвестицій в прохід (заробітна плата від директора до виробничих працівників, оренда, електроенергія тощо – без виділення постійних або змінних, прямих або непрямих).

Таким чином, управлінський облік за теорією обмежень оцінює не прибутковість продукції, а ефективність прийнятих рішень, надаючи більш реалістичну інформацію.

УДК 33 (477)

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Бурковська А.В., кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Наслідком кризового періоду для України стало, на жаль, посилення негативних процесів в економіці як зовнішнього, так і внутрішнього характеру, що відобразилося на показниках діяльності майже всіх економічних сфер. Із ситуації, що склалася, необхідно вивести економіку більш сильною, з сформованою новою ідеологією відносин. Політика модернізації економіки України повинна бути переакцентованою урядом країни на більш рішучі структурні перетворення. Прагматична та відкрита політика активізації розвитку економіки нашої держави має бути націлена на захист національних інтересів і масштабну модернізацію галузей вітчизняної економіки.

Перш за все слід підвищити конкурентоспроможність вітчизняних підприємств і економіки в цілому, що покликано забезпечити макроекономічну стабільність країни. Необхідною передумовою стабільності на макроекономічному рівні є збалансований бюджет країни, що потребує

упорядкування державних витрат. При цьому доцільно забезпечити відповідність податкового навантаження на підприємців реальним можливостям економіки, спростити процедуру входження в бізнес, знизити адміністративні бар'єри для розвитку підприємництва, розвивати малий та середній бізнес, зробити довгострокові кредитні ресурси більш доступними і дешевими для позичальників.

По-друге, потребують поліпшення в Україні інвестиційні умови. Підвищенню інвестиційної привабливості та ефективної діяльності підприємств АПК необхідний стабільний привабливий інвестиційний клімат, державна непряма підтримка через передбачувану податкову, амортизаційну, цінову і кредитну політику, а також пряма державна фінансова підтримка проектів інвестиційного напрямку. Слід обмежити втручання контролюючих органів у господарську діяльність суб'єктів економіки. Залишається важливим питання якості інвестицій, тобто ефективності їх освоєння. Слід створити належну систему захисту прав інвесторів, сприяти збільшенню вкладень в основний капітал, залученню прямих іноземних та вітчизняних інвестицій, розширити застосування небанківських і фінансово-кредитних інвестицій [1, с. 31-33].

Третім пріоритетним напрямком розвитку економіки країни повинна стати підтримка вітчизняного товаровиробника від недобросовісної конкуренції не лише на внутрішньому, а і на зовнішньому ринках. Мова йде у кінцевому підсумку про просування українського товару на міжнародний ринок (з відповідним страхуванням ризиків експортера та кредитуванням національного товаровиробника, збільшенням обсягів реалізації сільгосптоваровиробникам технічних засобів тощо). Політика імпортозаміщення покликана дати новий позитивний поштовх економічному розвитку нашої країни.

Економіка України потребує і активізації інноваційних процесів. Для цього необхідно застосовувати новітні енерго- і ресурсозберігаючі технології, сучасну техніку, що сприятиме зменшенню витрат виробництва, збільшенню обсягів продукції, яка виробляється, поліпшенню її якості. Це створить для вітчизняних підприємств можливість ефективного функціонування в умовах конкуренції [2, с. 30-31]. Актуальним залишається розвиток тих галузей, які мають потенціал для імпортозаміщення або вироблення продукції з високим ступенем доданої вартості. Саме розвиток високотехнологічних перспективних секторів прискорить приєднання України до світової системи господарювання.

Слід зауважити, що вирішення питань соціального розвитку в країні неможливе без розв'язання системно виникаючих проблем стратегічно важливих секторів, які впливають на всі складові вітчизняної економіки. Так, наприклад, потребує реформування енергетичний сектор з метою забезпечення енергетичної незалежності України. Для повноцінного використання вигідного географічного розташування України необхідна побудова автотранспортних шляхів.

Якщо говорити про зовнішньоекономічну сферу, то слід зазначити, що необхідні міжнародна співпраця та розвиток експортного потенціалу держави. Слід дотримуватись прагматичної політики щодо подальшого розвитку торговельно-економічних відносин України з іншими країнами світу.

Таким чином, на нашу думку, в Україні доцільно:

- запустити нові стимули для внутрішнього реінвестування в галузі з високою часткою доданої вартості;
- провести масштабну модернізацію та технологічне переозброєння підприємств, а отже, знизити ресурсо- та енергоємність виробництва;
- збільшити частку покриття внутрішнього попиту на промислову та сільськогосподарську продукцію товарами вітчизняного виробництва;
- зменшити частку сировинної продукції у структурі виробництва та експорту.

Комплексна реалізація зазначених пропозицій надасть можливість забезпечити оптимістичні очікування економічного зростання України. У підсумку наша держава повинна стати впевнено стійкою до коливань зовнішньої кон'юнктури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бурковська А. В. Інвестиції в аграрний сектор економіки / А. В. Бурковська, І. Д. Бурковський // Збірка тез II Міжнародної науково-практичної конференції “Економіка та фінанси в умовах глобалізації: досвід, тенденції та перспективи розвитку”, 21-23 квітня 2010 р. — Макіївка : Макіївський економіко-гуманітарний інститут. – 2010. – Том 3. – С. 31-33.
2. Бурковська А. В. Інвестування сільськогосподарських підприємств Миколаївщини потребує вдосконалення / А. В. Бурковська, І. Д. Бурковський // Економіст. – 2012. – № 2. – С. 30-31.

УДК 235.1:241

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

***Рябенко Г.М.,** кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Сільське господарство залишається однією з найризикованіших сфер діяльності, яка майже не охоплена страховим захистом. Тому метою цієї статті є аргументація необхідності розширити страхування сільськогосподарських ризиків із зазначенням кроків, які сприятимуть цьому як на рівні страхових компаній, так і на рівні держави.

Сільськогосподарські ризики на відміну від інших подій характеризуються тим, що мають системний характер. Стихійні явища, які впливають, наприклад, на врожайність сільгоспкультур, мають поширення на значній території і призводять до втрат у більшості господарств. Це веде до того, страхові компанії, які формують страховий портфель, не мають достатньої мотивації страхувати сільські господарства однієї місцевості у значній кількості, бо таким чином не виконується принцип диверсифікації ризиків. Сільське господарство не характеризується високою рентабельністю, що в свою чергу вимагає

максимально зменшувати витрати. Страхування буде додатковим тягарем для сільгоспвиробника [1].

Одним із чинників стабільності економічного розвитку та фінансового стану сільськогосподарського виробництва є субсидоване страхування, яке належним чином уже зарекомендувало себе в інших країнах, а в Україні поступово набирає обертів.

На сьогодні економічні відносини щодо страхового захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників у разі настання певних подій (страхових випадків) з метою забезпечення стабільності виробництва у сільському господарстві врегульовано Законом № 4391, який набирає чинності цей закон з 01.07.2012 р.

Становище сільгоспвиробників може покращитися у зв'язку з тим, що багато складових процедур укладення договорів, отримання страхових відшкодувань і компенсацій від держави будуть чіткіше прописані та стандартизовані. Це означає, що з'являється можливість видавати аграріям поліс, у якому будуть прописані основні технічні моменти, а саме: що, де і за якими параметрами застраховано, який установлено страховий тариф, вартість послуги страхування тощо. Стандартні страхові продукти створять однакові умови для всіх аграріїв, які хочуть застрахувати посіви. Крім того, такі продукти змусять діяти за однаковими правилами і страхові компанії. А це означає, що їхні дії можна передбачити.

Водночас окрім зазначених позитивних моментів Закон № 4391 містить деякі положення не на користь аграріїв. Так, ризики своєчасного отримання компенсації або її неотримання залишилися на агровиробниках (страхувальниках). Вони повинні будуть сплатити за договором страхування повну суму страхового внеску, а потім звернутися до держструктур за одержанням компенсації. Тож їм потрібно буде пройти всі процедури щодо розгляду та прийняття держструктурою індивідуальних рішень. Також законом не передбачено можливість перестраховувати ризики за межами України.

Крім того, деякі положення цього Закону не узгоджено з нормами Цивільного кодексу та Закону про страхування. Відповідно до ст. 23 Закону № 4391 термін дії договору страхування сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції закінчується в день закінчення строку, на який було укладено договір страхування, або в день загибелі (втрати, вимушеного забою, вимушеного знищення, травматичного пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції. При цьому втрата, вимушений забій, вимушене знищення, травматичне пошкодження або захворювання належать до страхових випадків. Утім Цивільний кодекс та Закон про страхування не містять такої підстави для припинення договору страхування, як настання страхового випадку. Згідно зі ст. 28 Закону про страхування дія договору страхування припиняється та втрачає чинність за згодою сторін, а також у випадку виконання страховиком зобов'язань перед

страхувальником у повному обсязі. А у разі настання страхового випадку страховик повинен виконувати свої обов'язки щодо виплати страхового відшкодування. Отже, ст. 23 Закону про страхування обмежує право суб'єктів страхування на визначення строку договору страхування.

Законом № 4391 передбачено обмеження щодо страхування аграрних ризиків з державною підтримкою, а саме не підлягає страхуванню [2, с. 58-62]:

- урожай сільськогосподарських культур, які впродовж трьох або більше років не давали урожаю при їх культивуванні;
- урожай багаторічних насаджень плодоносного віку, які не давали урожаю протягом останніх п'яти років;
- хворі сільськогосподарські тварини, птиця, кролі, хутрові звірі, бджолосім'ї, риба та інші водні ресурси і тваринницька продукція, а також ті, що перебувають у зоні карантину або в зоні виникнення надзвичайних епізоотичних обставин.

Щодо вимог до страховиків, які мають право здійснювати страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, то такі страхові компанії мають відповідати вимогам Закону про страхування, отримати ліцензію на здійснення відповідного виду страхування та бути членами Аграрного страхового пулу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України “Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою” від 09.02.2012 р. № 4391-VI ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.ua>
2. Пластун В. Л. Страхування ризиків сільськогосподарських товаровиробників / В.Л. Пластун // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2008. – № 12/1. – С. 58-62.

УДК 33(447):504

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Лункіна Т.І., кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Системний підхід та сучасні інформаційні технології дозволяють моделювати різні варіанти напрямів економічного розвитку країн, з високою точністю прогнозувати їхні результати та обирати найбільш оптимальні. На сьогодні більшість теоретиків та практиків світу вважають перспективною для третього тисячоліття модель “сталого економічного розвитку”, яка з поглибленням її наукової обґрунтованості витіснить усі існуючі світові моделі як такі, що є фрагментарними та неспроможними забезпечити збалансований

розвиток цивілізації.

Дослідженню сталого (зрівноваженого) розвитку присвячені теми багатьох науковців як іноземних, так і вітчизняних: Е. Гонч, Ф. Джовані, М. Котабі, Д.Г. Лук'яненко, В.В. Трофимової, П. Самуельсона та інших. Хоча основні принципи, ідеї, моделі сталого розвитку досить багато опрацьовані науковцями, проте в науковій літературі не існує виділення більш чіткої моделі розвитку, яка б була ефективною та доступною для користувачів.

Модель сталого розвитку була сформована ще у 1992 році у Ріо-де-Жанейро на Всесвітній конференції з проблем розвитку довкілля. Вона отримала назву сталого (стійкого) розвитку, суть якого полягає в забезпеченні такого господарського зростання, яке дає змогу гармонізувати відносини “людина-природа” та зберегти навколишнє природне середовище для нинішнього та майбутніх поколінь.

На сьогодні в світі не існує загальновизнаного тлумачення цього терміну, адже в ньому самому вже закладені певні суперечності. У спеціальних словниках термін *sustainable* визначається як характеристика процесу або стану, який може підтримуватися невизначено довго, а термін “*sustainable development*” – як поліпшення якості людського життя при збереженні сталості підтримувальних екосистем. В доповіді Міжнародної комісії з питань екології та розвитку ООН під назвою “*Our Common Future*” (1987 р.) поняття сталий розвиток трактувалося просто і конкретно – це такий розвиток, який задовольняє потреби сучасності, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольнити свої власні потреби. Таке не достатньо чітке визначення дало величезних поштовх до розробки нової філософії та ідеології світобачення, результатом якої є поява концепції (доктрини) стійкого (сталого) розвитку [1, р. 641-659].

Концепція сталого розвитку з'явилася в результаті об'єднання трьох основних точок зору: економічної, соціальної та екологічної. Важливим питанням у реалізації концепції сталого розвитку – особливо у зв'язку з тим, що вона часто розглядається як така що еволюціонує – стало виявлення її практичних і вимірюваних індикаторів. У цьому напрямі здійснюють дослідження як міжнародні організації, так і наукові кола. Такі індикатори можуть пов'язувати всі ці три компоненти і відображати екологічні, економічні та соціальні (включаючи психологічні, наприклад, сприйняття сталого розвитку) аспекти.

Взаємозв'язок та баланс економічних, соціальних, екологічних, інституційних та інноваційно-технологічних компонентів з метою максимізації добробуту людини без ускладнення можливостей для майбутніх поколінь задовольняти свої потреби визначаються сучасними науковцями як “сталий розвиток”.

Одним із основних стадій розвитку економіки країни є рівень ВВП на душу населення із врахуванням ринкового курсу валют.

В останнє десятиріччя спостерігається позитивна тенденція до підвищення ВВП на одну особу як в Україні, так і в Російській Федерації. Так, в Україні даний показник підвищився протягом аналізованого періоду на 2663,9 дол. США або на

71,8 відсотків. В Російській Федерації також відбулося підвищення даного показника на 6526,0 дол. США (на 75,9 %).

Нами було проведено дослідження щодо макроекономічних показників розвитку України та їх прогноз на майбутнє протягом зазначеного періоду і з'ясовано, що протягом 2010-2014 рр. буде спостерігатися позитивна тенденція макроекономічних показників розвитку держави. Так, рівень номінального ВВП у 2014 році у прогнозованому варіанті буде становитиме 1854,1 млрд грн, що на 772 млрд грн більше, ніж у 2010 році. Рівень безробіття значно скоротиться у 2014 році і становитиме 6,8 %, що на 1,3 в.п. менше, ніж у 2010 році.

Підсумовуючи вищесказане, можна відмітити, що необхідність практичних кроків щодо зміни ситуації на краще в світі призвела до принципово нової та фундаментальної стратегії економічного зростання, за якого ефективно будуть вирішуватися найважливіші питання життєзабезпечення суспільства без виснаження, деградації та забруднення довкілля, що отримала назву «sustainable development» (стійкий розвиток, сталий розвиток).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Jovane F. The incoming global technological and industrial revolution towards competitive sustainable manufacturing /F. Jovane, H. Yoshikawa // CIRP Annals – Manufacturing Technology, 2008. – Volume 57, Issue 2. – P. 641-659.
2. WEF Global competitiveness Report 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : feg.org.ua

УДК 631.147:504:338.43

ОРГАНІЧНІ АСПЕКТИ В СИСТЕМІ “АГРАРНА ОСВІТА – НАУКА – ВИРОБНИЦТВО”

*Чайка Т.О., кандидат економічних наук, асистент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Сьогодні загострення екологічних проблем в умовах надзвичайно високого рівня пізнання і розвитку потребує термінового переходу сільського господарства від інтенсивних методів до екологічно безпечних. Україна, обравши шлях європейської інтеграції, поступово формує та реалізує концепцію стійкого розвитку. Ця концепція значним чином залежить від раціонального, бережливого та поважливого ставлення до природи, як живого організму. У зв'язку з цим актуальності набуває розвиток органічного виробництва в аграрному секторі, який є основною ланкою забезпечення життєдіяльності людини і передумовою результативної реалізації концепції стійкого розвитку. Коли мова йде про органічне сільське господарство, мається на увазі не новизна чи модернізація, а повернення до традицій, витоків, але на новому якісному рівні [1].

На сьогодні органічне виробництво є найдинамічнішою галуззю у світовому

аграрному секторі, яка забезпечує щорічний приріст на 10-15%. В той же час, в Україні, яка посідає друге місце серед європейських країн за рівнем забезпеченості сільськогосподарськими угіддями та має значний нереалізований природно-ресурсний потенціал, темпи приросту органічних сільськогосподарських угідь щодо попередніх років зменшуються.

Вітчизняний ринок органічної сільськогосподарської продукції має значний потенціал, оскільки його обсяг є найменшим серед сусідніх європейських країн. Негативний вплив на вітчизняний ринок органічної сільськогосподарської продукції спричинила економічна та політична нестабільність у 2008-2009 рр., що призвело до його падіння у 10 разів. При цьому рівень споживання на душу населення (0,01 євро у 2010 р.) вказує на недостатній рівень підтримки органічного агровиробництва з боку держави та відсутність необхідної інфраструктури ринку органічної сільськогосподарської продукції.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України приблизно 70 % українських виробників органічної сільськогосподарської продукції орієнтовані на експорт [2]. Основними експортними ринками для України є Європейський Союз, США, Канада та Японія. Однак, точні дані щодо обсягу та асортименту цієї продукції відсутні через неврегульованість митного контролю.

На нашу думку, переорієнтація аграрного виробництва на органічну продукцію суттєво вплине на позиціонування України у світі, покращить фінансовий стан сільськогосподарських товаровиробників, оскільки доходи від виробництва цього виду продукції значно вище, ніж на звичайну. В свою чергу собівартість органічних продуктів, в порівнянні з неорганічними, може бути вищою на 20-100 %, що пов'язано з додатковими витратами, які стосуються особливостей виробництва і необхідності сертифікації.

Таким чином, виникає потреба в розробці теоретико-методичних основ розвитку органічного виробництва в аграрному секторі, який забезпечить практичну збалансовану взаємодію всіх його елементів, відтворення екологічної складової ресурсного потенціалу, високу якість продовольства.

Однак, при цьому державна система управління охороною довкілля відчуває нестачу кваліфікованих фахівців, які можуть швидко сприймати нові вимоги еколого-економічної політики, здатні компенсувати екологічну неосвіченість керівників різного рівня і ефективно вирішувати сучасні екологічні проблеми. Умови сьогодення вимагають від сучасної вищої аграрної освіти формування більш високого рівня екологічної свідомості та екологічного складу мислення як важливої складової загальнолюдської моралі, які мають найбільший сенс на етапі професійного становлення людини [3].

Усвідомлюючи необхідність інтеграції та екологізації освіти, науки та виробництва Миколаївський національний аграрний університет забезпечує єдність системи “аграрна освіта – аграрна наука – виробництво” шляхом впровадження у життя розробленої Програми інноваційно-інвестиційних проектів “Інтеграція аграрної освіти, науки, виробництва” на 2010–2017 рр. Так, у 2011 р. було реалізовано проект “Сертифікація органічних земель в ННПЦ МНАУ” на площі понад 350 га. На сьогодні створено Центр екологічного землеробства “Південь

Органік”, метою якого є сприяння розвитку екологічного землеробства як системи взаємопов’язаних і взаємоузгоджених складових екологічного, соціально-економічного, організаційного, динамічного характеру, спрямованих на забезпечення стійкого розвитку галузі та продовольчої безпеки України, задоволення потреб суспільства в якісному продовольстві, збереженні здоров’я нації, відтворення природно-ресурсного потенціалу країни, пропаганди та впровадження сучасних технологій і систем екологічного землеробства.

Таким чином, реалізація концепції стійкого розвитку органічного виробництва в аграрному секторі економіки повинна розпочинатися з кожної особистості та системи освіти шляхом усвідомлення відповідальності за стан природного навколишнього середовища та здоров’я майбутніх поколінь, супроводжуючись при цьому перманентним регулюванням і контролем з боку держави. За цих умов буде досягнуто збалансування в задоволенні потреб споживачів в якісному харчуванні, їх виробників та держави, а відтак забезпечено здоров’я нації, підвищення іміджу України як аграрної держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Чайка Т. О. Розвиток органічного виробництва в аграрному секторі економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економічних наук: 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Т. О. Чайка. – Миколаїв, 2012. – 20 с.
2. Панорама аграрного сектора України / Міністерство аграрної політики та продовольства України, ДУ “Інститут економіки та прогнозування НААН України”, ГО “Центр аграрних реформ”. – К., 2010. – 86 с.
3. Основи стійкого розвитку : [навч. посіб.] / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Г. Мельника. – Суми : Університетська книга, 2005. – 654 с.

УДК 338.43 : 331 : 001.895

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

*Мельник О.І., асистент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Непослідовність дій у процесі реформування аграрного сектора економіки України викликала катастрофічне падіння виробництва сільськогосподарської продукції, значні втрати виробничого потенціалу, зниження рентабельності виробництва та платоспроможності сільськогосподарських підприємств. На сьогодні найбільш оптимальним шляхом виходу аграрного сектора економіки з кризи є розвиток підприємництва на інноваційній основі.

Інноваційне підприємництво в аграрному секторі економіки – це ініціативна, систематична, здійснювана на власний ризик господарська діяльність, яка охоплює економічні відносини щодо розробки новачій, їх апробації та

перевірки, відтворення, а також впровадження у виробництво, та є визначальним фактором розвитку аграрного виробництва за рахунок більш раціонального використання ресурсів, підвищення ефективності і забезпечення конкурентних переваг.

Умовами інноваційного підприємництва є науково-освітній потенціал, винаходи, інвестиції, інтеграція освіти, науки і виробництва, належний рівень інформації тощо. При цьому його розвиток значно зумовлений попитом на інноваційну продукцію, який залежить від збільшення потреб споживачів та їх трансформації. Життєвий цикл продукції скорочується, що призводить до необхідності постійно продукувати інноваційні ідеї.

Однак на сьогодні існує проблема неузгодженості потреб інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору та наявних ресурсів для їх фінансового забезпечення. Скрутний фінансовий стан більшості суб'єктів господарювання, суттєве скорочення обсягів бюджетного фінансування, брак внутрішніх фінансових ресурсів призвели до погіршення їх матеріально-технічного забезпечення. Високий рівень фінансового забезпечення інноваційних проектів мають агроформування Дніпропетровської, Донецької, Запорізької та Київської областей, середній – АРК, Закарпатської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської та Харківської областей, низький – Вінницької, Івано-Франківської та Тернопільської областей. Відтак, як зазначає Т. Якименко, необхідно розробити диференційований підхід до формування стратегії залучення фінансових ресурсів для забезпечення інноваційних проектів агроформувань [3].

Крім того, внутрішніми чинниками, які стримують розвиток інноваційного підприємництва є: низька агротехнологічна дисципліна виробництва сільськогосподарської продукції, труднощі господарств галузі у налагодженні зв'язків із потенційними інвесторами та науковими організаціями, неефективне використання ресурсного потенціалу тощо [2].

Постановою КМУ від 30.05.07 р. № 785 було затверджено Державну цільову програму реалізації технічної політики в АПК на період до 2015 року. Прогнозний обсяг фінансування Програми на 2007-2015 роки становить 134226,3 млн. гривень, з них кошти державного бюджету – 7161,4 млн. гривень, що передбачаються для техніко-технологічної модернізації агропромислового виробництва із застосуванням механізму державної підтримки. Відзначимо, що реалізація запланованих обсягів фінансування в повному обсязі дозволить прискорити інноваційний розвиток аграрного сектора шляхом впровадження прогресивних технологій виробництва продукції.

Однією з основних ознак підприємництва є ризикованість. При цьому серед ризиків здійснення інноваційного підприємництва та результатів інноваційного підприємництва можна виділити: економічні, соціальні й екологічні. Тому ефективний розвиток інноваційного підприємництва можливий за умов належного управління ризиками підприємств аграрного сектора.

На сьогодні стратегічними пріоритетами у сфері активізації інноваційної діяльності підприємств в Україні є: формування належного правового середовища для розвитку інноваційної та науково-технічної діяльності, підвищення мотивації

підприємця до високопродуктивної і високоякісної діяльності через вдосконалення системи економічного стимулювання шляхом внесення змін до відповідних законів; сприяння розвитку високорозвиненого фондового ринку, венчурного підприємництва, загалом інвестиційно-фінансового сектора економіки; забезпечення державної підтримки інноваційного підприємництва через створення венчурних фондів; удосконалення системи захисту прав інтелектуальної власності через узгодження вітчизняної нормативно-правової бази з міжнародними стандартами; сприяння розвитку малих та середніх вітчизняних інноваційних підприємств, що забезпечить поширення інноваційного підприємництва; формування інноваційної культури суспільства [1]. Відтак подальший розвиток інноваційного підприємництва в аграрному секторі економіки буде здійснюватися в контексті зазначених пріоритетів держави.

Отже, розвиток інноваційного підприємництва в аграрному секторі економіки має ряд особливостей, зумовленими галузевою специфікою та напрямками реформування. Створення сприятливих умов з боку держави та управління ризиками з метою їх мінімізації сприятиме ефективному його функціонуванню і виведенню на якісно новий рівень розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: Національна доповідь / К. О. Ващенко, З. С. Варналій, В. Є. Воротін, В. М. Гесць, Е. М. Лібанова та ін. – К., Держкомпідприємництва, 2008. – 226 с.
2. Шумський А. В. Інноваційний розвиток агропромислового виробництва: автореф. дис.-ї на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / А. В. Шумський. – Київ, 2012. – 21 с.
3. Якименко Т. С. Фінансування інноваційних проектів агроформувань: автореф. дис.-ї на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / Т. С. Якименко. – Умань, 2012. – 21 с.

УДК: 378.4:504:001.895.008

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ВНЗ

Волкова І.Г., асистент,

Миколаївський національний аграрний університет

На сьогоднішній день, організаційні та економічні умови здійснення інноваційної діяльності вищими навчальними закладами (ВНЗ), зокрема і аграрними є не досконалими. Це пов'язано, по-перше, зі специфікою аграрної освіти та науки, по-друге, з недостатністю бюджетного фінансування аграрних ВНЗ та нестабільністю економіки країни в цілому. Як наслідок, виникає ряд проблем, пов'язаних зі створенням, використанням та впровадженням інновацій. Тому створення необхідних умов дозволить сформулювати інноваційно-

інтелектуальний капітал в аграрних ВНЗ високого рівня, в якому можлива якісна підготовка інноваційно мислячих фахівців, створення новацій для внутрішнього та зовнішнього середовища.

Під таким поняттям як “механізм” прийнято розуміти внутрішню будову, систему, сукупність станів і процесів, з яких складається звичайне явище [1]. Організаційно-економічний механізм інноваційної діяльності аграрних ВНЗ варто розглядати комплексно, тому він повинен будуватися та функціонувати на таких принципах:

- адаптивності – постійне реагування на зміни у зовнішньому середовищі;
- системності – зміна одного елемента системи призводить до змін в підсистемах та інноваційній діяльності в цілому;
- комплексності – застосування комплексного підходу до створення інновацій;
- економічності й ефективності-раціональне використання матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів для отримання максимального ефекту.

Механізм забезпечення здійснення інноваційної діяльності в аграрних ВНЗ має два основних взємопов'язаних елементи: організаційний і економічний, кожен з яких в свою чергу функціонує як у внутрішньому, так і у зовнішньому середовищі аграрних ВНЗ.

Зовнішній організаційний механізм сприяє здійсненню інноваційної діяльності в аграрних ВНЗ через законодавчо-нормативну базу, а також через регулювання і контроль місцевими органами влади. Зовнішній економічний механізм, в свою чергу, забезпечує здійснення інноваційної діяльності за допомогою пільгової системи оподаткування та кредитування аграрного сектору, надання державних дотацій, а також можливостей участі у грантових програмах.

Внутрішній організаційний механізм забезпечує організацію інноваційної діяльності шляхом ефективного внутрішньогосподарського контролю для прийняття раціональних управлінських рішень. Внутрішній економічний механізм сприяє здійсненню такої діяльності через науково-інтелектуальний потенціал, трансфер технологій, створення навчально-науково-практичних центрів, підготовку висококваліфікованих кадрів.

Хоча інноваційна діяльність в основному здійснюється на мікроекономічному рівні, так як всі процеси обертаються навколо окремого аграрного ВНЗ, на нашу думку, необхідно вдосконалити в першу чергу економічні умови на макрорівні, такі як законодавчо-нормативна база, фінансово-кредитна та інноваційна політика.

Для практичної реалізації організаційно-економічного механізму забезпечення інноваційної діяльності аграрними ВНЗ нами запропоновано розглядати його як окрему систему, яка діє під впливом наукових, організаційних та економічних факторів.

Тобто наукові фактори є основним рушієм процесу переходу аграрних ВНЗ на інноваційний тип розвитку. Організаційні ж фактори створюють умови для ефективного здійснення інноваційної діяльності. Економічні – впливають на забезпеченість ресурсами під час здійснення інноваційної діяльності.

Отже, всі елементи механізму забезпечення здійснення інноваційної діяльності аграрними ВНЗ взаємопов'язані між собою, саме тому ефективне функціонування кожного з них допоможе раціонально використовувати матеріальні, інформаційні та фінансові ресурси для створення, використання, впровадження новачій і підготовку висококваліфікованих кадрів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Економічний словник-довідник: за ред. проф. С. В. Мочерного / К. : Феміна, 1995. – 368 с.

УДК 334.012.82

НЕОКЛАСИЧНИЙ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ

Павлюк Є.О., асистент,

Миколаївський національний аграрний університет

Інтеграційні процеси в сучасній економіці можуть виникати як результат самоорганізації суб'єктів господарювання, так і з ініціативи інвестора, який володіє надлишковим капіталом. В процесі еволюції інтеграційних процесів розвиваються різноманітні форми вертикальної та горизонтальної інтеграції, що варіюються за формою та глибиною технологічних, організаційних та економічних зв'язків. Успішність інтеграційних об'єднань залежить, перш за все, від ефективності їх діяльності.

Різнорманіття форм інтеграційної взаємодії припускає використання різних підходів до оцінки ефективності інтеграції. При цьому існуючі концепції оцінки ефективності інтегрованих структур можна поділити на дві групи – вартісні (за неокласичним підходом) і трансакційні (за інституціональним підходом). Важливим для визначення ефективності інтеграції є порівняння неокласичного та інституціонального підходів, особливостей та переваг кожного з них.

У рамках неокласичного підходу причини інтеграції пов'язані, з одного боку, з нейтралізацією від'ємних зовнішніх ефектів, з другого – з підвищенням ринкової влади підприємства шляхом обмеження доступу фактичних і потенційних конкурентів на суміжні уздовж технологічного ланцюжка ринки [2]. Мотивом інтеграції для підприємств є прагнення до збільшення прибутку за рахунок зниження негативних зовнішніх ефектів. В якості основних показників оцінки ефективності при цьому підході застосовуються прибуток, рентабельність, продуктивність, обсяг реалізації, частка підприємства на ринку, курсова вартість акцій, дохід на одну акцію, показники фінансової стійкості та інші. Тобто фактичне зростання вартісних параметрів

діяльності інтегрованих структур є визначальною мотивацією різних форм інтеграції.

З позицій інституціональної теорії інтеграція розглядається як можливий шлях вирішення проблеми координації в економічних системах. В основу пояснення розвитку підприємств закладені витрати використання цінового механізму: чим вище граничні витрати використання цінового механізму в порівнянні з витратами координації всередині підприємства, тим інтенсивніше йдуть процеси горизонтальної та вертикальної інтеграції [1]. Таким чином, можливість зниження трансакційних витрат є вагомим стимулом для підприємств до вертикальної та горизонтальної інтеграції.

Інституціональний підхід до оцінки ефективності функціонування інтегрованих структур відрізняється від неокласичного, оскільки акцент в оцінці зміщується з виробничої функції на оцінку результативності сукупності контрактів. Вартісний підхід не досить повно характеризує рівень пов'язаності інтегрованої компанії на відміну від трансакційного. Рівень трансакційних витрат впливає на результат: чим він нижчий, тим ефективніше функціонує підприємство і тим вище рівень пов'язаності компанії, що бере участь в інтеграції. Якщо ці витрати збільшуються, знижується ефективність інтегрованої компанії і рівень її пов'язаності.

У зв'язку з цим, при оцінці ефективності інтегрованої структури можна використовувати показники, що характеризують рівень взаємодії учасників спільної діяльності, умови отримання синергетичного ефекту, що відбиває реалізацію саме тих аспектів інтеграційних процесів, які обумовлюють показники ефективності інтегрованої структури [3].

У цілому всі показники можна згрупувати за такими критеріями ефективності функціонування інтегрованої структури як цілісної організаційно-господарської системи:

1) формування раціональних технологічних і коопераційних зв'язків, розвиток системи взаємних поставок і загальної збутової мережі учасників;

2) широкий та інтенсивний обмін фінансовими, кадровими, інформаційними ресурсами, інноваціями в рамках загальної системи ділових відносин;

3) оптимізація товарно-фінансових потоків і фінансових розрахунків у рамках договорів про спільну діяльність учасників інтеграції;

4) реалізація ефекту масштабу виробництва, в тому числі вирішення проблем створення нових потужностей за рахунок перезавантаження потужностей партнерів;

5) нарощування інвестиційного потенціалу (як за рахунок власних, так і позикових коштів) і оптимізація інвестиційної програми, яка складається в послідовній концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках, визначених розвитком НТП і ринковою кон'юнктурою;

6) знаходження власних конкурентних переваг.

Отже, для визначення ефективності створення та функціонування інтеграційних об'єднань доцільно використовувати два розглянуті підходи

задля забезпечення повноти аналізу. Визначення ефективності інтеграції потребує безперервного моніторингу функціонування сформованої інтегрованої структури, що надає досить оперативну та об'єктивну інформацію, необхідну для цілей визначення можливих напрямків підвищення ефективності функціонування інтегрованої структури, своєчасного виключення з інтегрованої структури підприємств, що вичерпали ресурс ефективності господарських зв'язків, та організації нових інтеграційних зв'язків між існуючими партнерами або включення у взаємодію нових підприємств.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Яркаев И. А. Неоинституциональный подход к оценке эффективности процесса интеграции промышленных предприятий / И. А. Яркаев // Вестник Казанского технологического университета. – 2007. – № 6. – С. 144-148.
2. Курченков В. В. Роль интеграции в повышении эффективности промышленного производства / В. В. Курченков, Н.В. Игнатова // Известия Волгоградского государственного технического университета. – 2005. – № 6. – С. 154-159.
3. Стрельцов Б. Е. Моделирование механизма формирования и оценка эффективности функционирования вертикально интегрированных производственных структур / Б. Е. Стрельцов, Б. А. Шиянов, В. Л. Бурковский // Вестник Воронежского государственного технического университета – 2010. – Т.6. – № 1. – С. 58-63.

СЕКЦІЯ “АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА НАПРЯМІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ”

УДК 657.471.1

ВПЛИВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА НА ВИТРАТИ

Клочан В.П., кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет

Одержання найбільшого ефекту з найменшими витратами залежить від того, як вирішує підприємство питання оптимізації собівартості продукції. Першим напрямком зниження собівартості є економія витрат, в т.ч. на сировину, ПММ, адміністративні витрати тощо. Основним напрямком зниження собівартості продукції в тваринництві є інтенсивне нарощування та використання пасовищ, в рослинництві – запровадження ґрунтозахисних технологій, які забезпечують скорочення затрат на експлуатацію техніки, зменшення зносу машин, зниження витрат палива, добрив, економії робочого часу. На собівартість впливає підвищення продуктивності обладнання, удосконалення технології, підвищення продуктивності праці, прискорення обертання оборотних засобів.

Впливає на собівартість і спеціалізація виробництва. Дослідження показало, що господарства Вознесенського району спеціалізується на виробництві зерна і соняшнику. Вплив спеціалізації на рівень витрат відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Вплив спеціалізації на рівень витрат на виробництво сільськогосподарської продукції підприємств Вознесенського району*

Показники	Розподіл господарств за питомою вагою зернових і соняшнику у сумі товарної продукції, %			По всіх групах
	I	II	III	
	до 60	61-90	більше 90	
Кількість господарств у групі	4	4	3	11
Середня питома вага зернових і соняшнику у сумі товарної продукції, %	39,4	84,4	98,5	71,9
Середні витрати на виробництво сільськогосподарської продукції, тис. грн	4431,6	3495,9	2886,5	3669,9
Середній прибуток від реалізації сільськогосподарської продукції, тис. грн	111,2	145,9	467,3	228,4
Середні витрати на 1 грн прибутку, грн	39,8	23,9	5,3	16,1

*Розраховано на основі статистичної звітності господарств Вознесенського району

Коментуючи дані таблиці 1 можна зазначити, що досліджувані господарства району були поділені на три групи за питомою вагою зернових та соняшнику у сумі товарної продукції. До першої групи з питомою вагою двох культур до 60 % відносяться чотири підприємства (ВАТ “Зелений Гай”, ВАТ “Вознесенське племінне підприємство”, ЗАТ “Болгарка” та ФГ “Новацький”), до другої групи з питомою вагою двох культур від 61 % до 90 % відносяться теж чотири підприємства (ПСП “Сонячна долина”, ТОВ НТЦ “Лан”, СТОВ “Дмитрівське”, ДПДГ “Зорі над Бугом”), до третьої групи з питомою вагою двох культур більше 90 % відносяться три господарства (ПП “Укрінтерпостача”, ПСП “Новогригорівське”, Дослідницька станція по кормовиробництву). Середня питома вага зернових і соняшнику у першій групі склала 39,4 %, у другій – 84,4 %, у третій – 98,5 %, в середньому по одинадцяти господарствах – 71,9 %.

Як видно з даних таблиці 1 спостерігається чітка тенденція зростання середньої суми прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції та зниження середніх витрат на виробництво сільськогосподарської продукції і як наслідок тенденція зниження середньої суми витрат на 1 гривню прибутку. Так, в середньому по одинадцяти господарствах витрати на 1 гривню прибутку склали 16,1 грн. В першій групі цей показник вище середнього рівня і складає 39,8 грн, у другій групі 23,9 грн і лише у третій групі цей показник нижче середнього і складає 5,3 грн. З чого можна зробити висновок, що з підвищенням рівня спеціалізації знижуються витрати на виробництво, а отже зростає рівень доходності господарства.

Одним із напрямів зниження собівартості сільськогосподарської продукції є вдосконалення організації виробництва і праці. Зниження собівартості сільськогосподарської продукції може відбутися в результаті зміни в організації виробництва, форм і методів праці, вдосконалення управління виробництвом і скорочення витрат на нього, поліпшення матеріально-технічного постачання, скорочення транспортних витрат та інших факторів, що підвищують рівень організації виробництва.

Значне зменшення витрат може статися при скороченні витрат робочого часу, зменшенні числа робітників, що не виконують норм виробітку.

ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

*Вишневська О.М., доктор економічних наук, професор,
Миколаївський національний аграрний університет*

Розвиток будь-якої економічної або виробничої системи пов'язаний із можливістю формування сталих основ, які ґрунтуються на отриманні економічних, соціальних і екологічних переваг. Поєднання всіх складових розвитку можна обґрунтувати з теоретичної точки зору, визначити напрями і механізми запровадження на окремих територіях, у галузях народного господарства. У практичній діяльності аспекти сталого розвитку складно поєднати і визначити пріоритетність у реалізації окремих програм розвитку на державному, регіональному і локальному рівнях.

За умов глобалізації світової економіки аспекти сталого розвитку залишаються пріоритетними через необхідність вирішення екологічних питань, які нівелюються фінансовими пріоритетами у розвитку будь-якого бізнесу. Особливо актуальною реалізація заходів у забезпеченні сталого розвитку є для аграрного сектору, який має тісний зв'язок із біологічними особливостями природних ресурсів, у тому числі з урахуванням регіональних особливостей території, її екологічного стану і запровадженням дій щодо мінімізації екологічних ризиків. Процеси глобалізації, особливо в останні роки, пов'язані із значним негативним впливом на окремі екосистеми, які стрімко втрачають можливості до самовідновлення. Майже всі програми розвитку країн світу враховують необхідність реалізації заходів щодо збереження і відтворення окремих видів природних ресурсів, запровадження природоохоронних заходів різних рівнів. Мобілізуються значні обсяги фінансових ресурсів на вирішення екологічних проблем на світовому рівні через небезпечні тенденції глобального характеру [1].

Результативність запровадження заходів для стабілізації екологічної ситуації залишаються недостатніми, про що свідчить інформація щодо дестабілізації навколишнього середовища, яка охопила до 64,0 % земної поверхні. На початку ХХ століття території з повністю зруйнованими екосистемами займали тільки 20,0 % земної поверхні.

Негативні тенденції у екологічній ситуації пов'язані із технологічним навантаженням на окремі види природних ресурсів, що потребує активізації інвестиційно-інноваційної діяльності, особливо у ресурсоемких галузях народного господарства. Інноваційне оновлення у напрямку екологізації сільськогосподарського виробництва широко запроваджується у країнах Європейського Союзу, США, Канаді, Австралії. Особливим аспектом глобальної екологічної кризи є не тільки високий рівень природоємності створеного продукту, а і накопичення у навколишньому середовищі відходів господарської

діяльності, у тому числі продуктів хімічного синтезу, токсичних речовин. Переважний вплив на навколишнє середовище здійснюють країни, які розвиваються, створюючи до 1,0 млн. тонн небезпечних відходів щодня.

Світовий досвід свідчить, що кожна держава орієнтується на напрями мінімізації енергетичних ризиків, але загальною є тенденція до визнання енергозбереження як однієї з основних засад реалізації державної енергетичної політики. Завдяки реалізації програм підвищення ефективності використання енергоресурсів у різних галузях народного господарства і активній популяризації енергозбереження вдалося значно скоротити споживання енергоресурсів у країнах Європейського Союзу. Сьогодні країни з високим рівнем доходів використовують приблизно 14 % відновлюваної енергії, а у окремих країнах значення є більшим за середнє (Фінляндії – 26 %, Швеції – 18). В Україні у загальному балансі енергоспоживання альтернативні джерела енергії становлять лише 0,7 %.

З метою реалізації заходів щодо енергозбереження необхідною є активізація впровадження нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії, які є важливим фактором підвищення рівня енергетичної безпеки, зниження використання викопних паливних ресурсів (у тому числі імпортованих), розвитку аграрного сектору, збільшення зайнятості населення у секторах економіки, пов'язаних із використанням відновлюваних джерел енергії, а також зниження негативного впливу на навколишнє середовище і збереження екосистем.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вишневська О. М. Ресурсний потенціал аграрного сектору економіки України: соціально-економічні і екологічні аспекти / О. М. Вишневська : [монографія]. – Миколаїв, 2011. – 487 с.
2. Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. – [Електронний ресурс]. – zakon1.rada.gov.ua

УДК 338:246:663

ВПЛИВ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ НА СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

*Костаневич Н.І., кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

На собівартість продукції впливає багато факторів, в т.ч. фінансовий стан підприємства, в т.ч. його ділова активність. Розглянемо вплив на собівартість сільськогосподарської продукції одного з показників ділової активності оборотності основних засобів.

**Оборотність оборотних засобів в ПП “Укрінтерпостач”
Вознесенського району***

Показники	Роки			2010 р. у % до	
	2008	2009	2010	2008 р.	2009 р.
Виручка від реалізації, тис. грн	3099,0	5701,0	3715,0	119,9	65,2
Середньорічна сума оборотних засобів, тис. грн	1995,5	2483,0	2240,5	112,3	90,2
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	1,55	2,30	1,66	107,0	72,2
Термін оборотності, днів	235	159	220	93,6	138,4

*Розраховано на основі статистичної звітності ПП “Укрінтерпостач”

Як свідчать дані таблиці 1 коефіцієнт оборотності оборотних засобів в ПП “Укрінтерпостача” у 2010 р. становив 1,66, що на 20,8 % менше рівня 2009 р. Термін оборотності оборотних засобів у 2010 р. становив 220 днів, що на 38,4 % більше рівня 2009 р. Тобто підприємству потрібно пришвидшити оборотність оборотних активів, що буде сприяти зменшенню собівартості. Розрахунок можливої швидкості оборотності оборотних активів проводиться за формулою:

$$OA_{\text{мож.}} = [OA - H_{\text{оба}}] * 365 / B, \quad (1)$$

де $OA_{\text{мож.}}$ – можлива швидкість оборотності оборотних активів;

OA – середня сума оборотних активів;

$H_{\text{оба}}$ – сума зниження оборотних активів;

B – виручка від реалізації.

Експертна оцінка суми оборотних активів за 2010 р. показала, що в господарстві є можливість скоротити суму оборотних активів на 200,0 тис. грн, в т.ч. запасів на 50,0 тис. грн (за рахунок реалізації готової продукції) та дебіторської заборгованості на 150,0 тис. грн.

Підставивши фактичні дані в формулу (1) отримаємо $OA_{\text{мож.}} = [2240,5 - 200,0] * 365 : 3715,0 = 200$ днів.

Тобто можлива оборотність оборотних активів за 2010 р. може скласти 200 днів.

Додаткове вивільнення коштів за рахунок прискорення оборотності оборотних активів визначається за формулою:

$$D_{\text{вк}} = B : 365 (T_1 - T_0), \quad (2)$$

де $D_{\text{вк}}$ – додаткове вивільнення коштів;

T_1 – можлива тривалість обороту оборотних активів;

T_0 – фактична тривалість обороту оборотних активів.

Підставивши розрахункові дані у формулу 2 отримаємо:

$$D_{\text{вк}} = 3715 : 365 * (200 - 220) = - 203,6 \text{ тис. грн.}$$

Тобто за рахунок прискорення оборотності оборотних активів вивільняється 203,6 тис. грн, що є фінансовим резервом ПП “Укрінтерпостача”. В свою чергу прискорення оборотності оборотних засобів сприяє зростанню виручки від реалізації та прибутку, а відтак і зниженню собівартості реалізованої продукції.

Рівень рентабельності оборотних активів визначається за формулою:

$$R_{об\ A} = \Pi / \sum_{i=1}^n об\ A_i, \quad (3)$$

де $R_{об\ A}$ – рівень рентабельності оборотних активів;
 Π – прибуток від реалізації;

$\sum_{i=1}^n об\ A_i$ – середньорічна сума оборотних активів.

Помноживши чисельник і знаменник формули 3 на суму виручки від реалізації (B) отримаємо:

$$R_{об\ A} = \frac{\bar{I}}{\sum_{i=1}^n \bar{A}_i} \times \frac{\bar{A}}{\bar{A}} = \frac{\bar{I}}{\bar{A}} \times \frac{\bar{A}}{\sum_{i=1}^n \bar{A}_i} = RQ \times K_{об\ A}, \quad (4)$$

$$\text{де } \frac{\bar{I}}{\bar{A}} = RQ \times K_{об\ A},$$

де RQ – рівень рентабельності продажів;

$K_{об\ A}$ – коефіцієнт оборотності оборотних активів.

Виходячи з формули 4 можна визначити суму прибутку:

$$\Pi = \frac{RQ \times K_{об\ A} \times \sum_{i=1}^n \bar{A}_i}{100\%} \quad (5)$$

Використовуючи дані таблиці 2 можна визначити наскільки зросте сума прибутку при прискоренні оборотності оборотних активів за формулою:

$$\Delta \Pi = \Delta K_{об\ A} * RQ * \sum_{i=1}^n об\ A_i$$

Фактично коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2010 р. склав 1,66. Можливий з урахуванням скорочення суми оборотних активів складає: $(3715:2040,5) = 1,82$

$$\text{Звідси: } \Delta \Pi = \frac{(1,82 - 1,66) * 11,6 * 2240,5}{100} = 41,58 \text{ тис. грн.}$$

Тобто в результаті прискорення оборотності оборотних активів сума прибутку зростає на 41,58 тис. грн, тобто на цю суму зростає сума виручки від реалізації, або зменшується собівартість реалізованої продукції.

Проведене дослідження показало, що на зниження собівартості реалізованої продукції впливає багато факторів, в т.ч. спеціалізація підприємства і оборотність оборотних активів.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ ІЗ ЗБЕРЕЖЕННЯМ ЕКОСИСТЕМ

*Белевят О.А., кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Забезпечення сталого розвитку, високої економічної ефективності сільськогосподарського виробництва та збалансованого еколого-економічного використання земельних територій і вдосконалення аграрного сектору потрібно проводити комплекс заходів із дотриманням принципів соціальної доцільності, територіальної цілісності та еколого-економічної стабілізації [1].

Формування соціально-економічного розвитку із збереженням екосистем дають змогу сформувати землекористування на засадах сталого розвитку і забезпечити системне раціональне використання земельних ресурсів сучасних сільськогосподарських підприємств через чіткі принципами виробничої діяльності і відповідні вимогами до екологічного стану земель, при необхідності дії нових критеріїв оцінки процесів відтворення природних ресурсів і їх економічного використання [2, с. 24-28].

Раціональне природокористування у сільському господарстві починається з організації території – створення оптимізованого агроландшафту з економічно обґрунтованим і доцільним співвідношенням сільськогосподарських угідь, лісових насаджень, земель захисного та природо-охоронного призначення.

На сучасному етапі під сталим землекористуванням розуміють сукупність заходів, спрямованих на формування в межах певних територій та ландшафтів таких умов, які перешкоджають негативному впливу господарської діяльності на природне середовище і забезпечують ефективне використання природно-ресурсного потенціалу в межах допустимих норм, відтворення та охорону ресурсів, підвищення естетичної, оздоровчої й рекреаційної цінності ландшафту. Оптимізація повинна здійснюватися цілеспрямованим “управлінням” процесами та явищами з урахуванням стану рівноваги між компонентами ландшафту і можливостей самоочищення, саморегуляції й самовідновлення [4].

Жорсткими обмеженнями чи критеріями господарювання на землі повинно стати збереження її родючості та середовищеформувальної функції. Це зумовлено не тільки національними еколого-економічними проблемами, а й тенденціями сучасної світової економічної політики на основі нової парадигми природокористування – сталого розвитку.

Екологічна ефективність виражається в поліпшенні стану навколишнього природного середовища й розширеному відтворенні природних ресурсів, чого досягають меліорацією, рекультивацією порушених земель, захистом ґрунтів від ерозії, здійсненням різних природоохоронних заходів.

Економічна ефективність характеризується збільшенням виходу продукції, зростанням доходів працівників і прибутку підприємств у результаті оптимізації структури виробництва та його територіального розміщення, інтенсивнішого

використання земельних ресурсів.

З екологічного чинника оптимального використання земель можна виділити три моменти: збереження та відтворення продуктивності самих земель (їхніх площ і родючості); запобігання негативному впливу їхнього використання на навколишнє природне середовище, ґрунти, води, ліси у цілому, на природні комплекси; забезпечення високої якості сільськогосподарської продукції відповідно до біологічних норм [3, с. 8-13].

Оптимальне використання сільськогосподарських земель з екологічного погляду повинно забезпечувати постійне відтворення родючості ґрунтів, їхньої продуктивної здатності без втрати стійкості агроєкосистеми.

Перехід до стратегії збалансованого розвитку сільського господарства потребує докорінного перегляду не лише методики планування використання земель, а і його методології через:

- природоохоронне землеробство, яке ґрунтується на агроландшафтній основі і реалізується з урахуванням усього комплексу природних особливостей регіону;

- раціональне використання земельних ресурсів з принципово екологічним підходом до проблем землекористування. Інтенсивне використання земельних ресурсів в умовах різкої деградації внаслідок водної ерозії і дефляції, порушення водного і сольового режимів, втрати поживних речовин і забруднення ґрунтів;

- господарсько-технологічного забезпечення проведення різноманітних робіт і технологічних операцій, а також оптимізації процесів управління ними;

- економічної доцільності, яка здійснюється на основі ув'язування довгострокової екологічної програми з кон'юнктурою економічної ситуації, що враховує загальну економічну ситуацію, стан ринку, спеціалізацію сільгосппідприємства, експортну ситуацію тощо.

Сучасний стан сільськогосподарських землекористувань зумовлює необхідність удосконалення їхнього функціонування на основі локалізації існуючого і перспективного прояву деградаційних процесів, які спричинені інтенсивним виробництвом сільськогосподарської продукції. Тому створення сільськогосподарських землекористувань на засадах сталого їх розвитку потребує впровадження довгострокових, адекватно діючих заходів, фінансування яких має здійснюватися за рахунок державного та місцевих бюджетів, що формуються від плати за землю.

Питання оптимізації землекористування необхідно розглядати як необхідну умову еколого-економічної збалансованості, а як результат – раціонального землекористування, що передбачає одержання високих показників господарювання.

Формування сталого землекористування значною мірою залежить від усебічного аналізу фактичного стану природного агроландшафту. Оперуючи зібраними даними, слід прогнозувати вірогідний розвиток агроландшафту на майбутню перспективу за принципом пріоритетів: екологізація довкілля та охорона земель; суспільні аспекти розвитку сталого землекористування; економічна зацікавленість землевласників і землекористувачів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Булигін С. Ю. Формування екологічно сталих агроландшафтів / С. Ю. Булигін. – К. : Урожай, 2005. – 300 с.
2. Сохнич А. Я. Екологізація землекористування / А. Я. Сохнич, Л. М. Тібілова // Землевпорядний вісник. – 2005. – № 2. – С. 24-28.
3. Трегобчук В. М. Стратегічні завдання та основні вимоги до земельної реформи в Україні / В. М. Трегобчук, Д. С. Добряк // Вісник аграрної науки. – 1998. – № 3. – С. 8-13.
4. Третяк А. М. Основи державного регулювання використання і охорони земель / А. М. Третяк. – Чернівці : Прут, 1994. – 55 с.
5. Черпіцький О. З. Еколого-економічні механізми захисту земельних ресурсів від деградаційних процесів у ринкових умовах / О. З. Черпіцький, Д. С. Добряк. – К. : Урожай, 2007. – 144 с.

УДК 336.7.02:631.11

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ КРЕДИТУ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Костирко А.Г., старший викладач,
Миколаївський національний аграрний університет*

Серед зовнішніх джерел формування фінансового потенціалу аграрних підприємств вагоме місце займають кредити. Сучасні умови господарювання свідчать про деякі проблеми фінансового забезпечення виробничої діяльності. Для сільськогосподарських підприємств, через галузеву специфіку, ці проблеми є найбільш актуальними.

Дослідженню розвитку банківського кредитування як фінансового ресурсу аграрних формувань присвячено наукові праці С. А. Володіна, О. Є. Гудзь, М. Я. Дем'яненка, П. Т. Саблука та багатьох інших науковців. Однак низка питань, які стосуються вдосконалення механізму кредитування і використання сільськогосподарськими підприємствами альтернативних форм та джерел фінансування, потребують додаткового вивчення.

Однією з переваг кредитування є те, що кредит є мобільним джерелом фінансування, тобто за рахунок його підприємство може швидко збільшити потребу в коштах для поточних потреб. Разом з тим є проблеми, пов'язані з можливістю їх одержання, особливо для сільськогосподарських підприємств. Опрацювання значної кількості наукових праць дало змогу окреслити основні перешкоди на шляху одержання кредитів аграрними підприємствами, а саме:

- мораторій на землю;
- високі процентні ставки;
- забезпечення повернення кредиту;
- відсутність дієвого механізму застави майна;
- рівний доступ до кредитних ресурсів;
- недостатнє розуміння кредитних ризиків;

- відсутність належного страхування;
- система оподаткування банківської діяльності;
- відсутність послідовної державної політики розвитку сільського господарства та ін.

За даними Національного банку України станом на 29 квітня 2011 року сільськогосподарські підприємства залучили 4,5 млрд. грн кредитних коштів на проведення весняної польової кампанії. Із загального обсягу залучених коштів 3,6 млрд. грн становлять банківські кредити і 923 млн. грн - товарні кредити. Протягом 2010 року сільськогосподарські підприємства залучили кредитів лише 1,8 млрд. грн, що на 2,7 млрд. грн менше, ніж протягом чотирьох місяців 2011 року, що свідчить про зростання довіри комерційних банків до сільськогосподарського виробника у вигляді надання йому кредитів та впровадження різноманітних кредитних програм саме для аграрного сектору економіки [1, с. 47-54].

З точки зору сільськогосподарських товаровиробників, головними причинами, що негативно впливають на стан кредитування аграрної сфери, є великий відсоток банку за кредит. Закладання майбутнього урожаю починається з осені попереднього року, а його отримання – в липні чи вересні. Через низькі ціни на сільгосппродукцію в цей період коштів вистачає тільки на покриття боргів, які з'являються під час посівної. Сільгоспвиробники з цієї причини стараються не брати кредити восени під закладання урожаю, щоб не платити великі відсотки банку – виробництва продукції рослинництва не буде впродовж майже 10 місяців, а за відсутності тваринництва ці відсотки платити взагалі немає чим. Кредити сільгоспвиробники вважають за краще взяти весною з метою економії на виплаті відсотків банку (за 4-5 місяців) і тому значний обсяг робіт переноситься на весняний період.

Досліджуючи механізм державної підтримки, можемо відмітити, що фінансування програм здешевлення кредитів впродовж 2007-2012 років здійснювалось на підставі норм Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів. Зазначеними порядками визначено цільове використання кредитів, механізм використання коштів та розміри часткової компенсації відсоткової ставки за залученими підприємствами агропромислового комплексу у банках коротко-, середньо- та довгостроковими кредитами та позиками. Порядок використання коштів для пільгового кредитування є досить нестабільним і щороку змінюється, що також є перешкодою для зацікавлення банківських установ надавати кредити сільськогосподарським підприємствам. Крім того, щорічна зміна Порядку і затримка виплати компенсацій, породжує недовіру до держави з боку аграрних підприємств.

Така ситуація знайшла відображення в забезпеченні кредитними ресурсами аграрного сектора. Так, у 2011 році залучили кредити 2421 підприємств АПК, з них 824 – на пільгових умовах. Станом на 18 листопада 2011 року у структурі кредитування сільськогосподарських підприємств переважали короткострокові

кредити (до 1 року) – 8,5 млрд. грн. Середньострокові кредити (від 1 до 5 років) – 2 млрд. грн, і 1,5 млрд. грн – довгострокові кредити (більше 5 років) [2].

Незважаючи на те, що АПК є однією з ключових галузей економіки Миколаївської області, варто відмітити значне небажання банків його кредитування. Якщо у 2007 році на пільгових умовах залучено кредити 432 позичальниками, то у 2008 році – 396, а у 2012 році – лише 63 позичальниками. Компенсуючи частину процентної ставки по кредитах сільськогосподарських підприємств, держава виступає каталізатором цього процесу.

Численність варіантів сценаріїв адаптації й розбудови кредитної інфраструктури є визначальним фактором у формуванні моделі економічного поступу агроформувань. Саме становлення взаємовигідних ділових стосунків між банками та сільськогосподарськими підприємствами сприятиме нарощуванню їх фінансового потенціалу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гудзь О. Є. Фінансово-кредитна інфраструктура аграрної сфери України / О. Є. Гудзь // Економіка АПК. – 2009. – № 6. – С. 47-54.
2. Статистична інформація / Національний банк України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua).

УДК 631.332

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН

*Саваріна І.П., асистент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Забезпечення продовольчої безпеки країни – основна мета сучасної аграрної політики. Проте, сучасна організаційна структура сільськогосподарського виробництва знаходиться на початковому етапі її формування на принципах ринкових відносин і зумовлює необхідність досліджень особливостей її функціонування і розвитку, і зокрема орендних відносин на рівень ефективності господарювання.

Економічні відносини в аграрному виробництві вимагають рівних умов господарювання поряд з іншими галузями народного господарства для одержання рівня прибутку на рівновкладений капітал з урахуванням терміну обороту капіталу. Підвищення продуктивності праці в аграрній сфері потребує вкладення додаткових ресурсів та активізації трудового потенціалу за рахунок ефективного механізму господарювання господарствами всіх форм власності [1].

Значимість орендних відносин у економіко–виробничій діяльності агроформувань та їх вплив на матеріальний стан сільського населення за сучасних умов господарювання потребує обґрунтування ефективності їх здійснення в

діяльності сільгосппідприємств. Адже завдяки широкому розвитку оренди землі та майна країна має можливість одержувати продукцію, а також вона захищена від необхідності імпортувати значні обсяги продукції сільського господарства і продуктів її переробки, в умовах поступового скорочення виробництва продукції сільського господарства господарствами населення [2].

У світовій практиці поки що відсутні достатній науковий і практичний досвід динамічного та послідовного переходу від адміністративно-командної системи господарювання до ринкових відносин, що і пояснює не достатньо ефективну роботу більшості з новоутворених підприємств. Утворення виробничо-господарських структур ринкового типу у результаті реорганізації практично всіх колективних і більшості державних сільськогосподарських підприємств зумовлює актуальність дослідження в напрямку пошуку шляхів ефективного їх функціонування.

За рахунок формування належних орендних відносин у ринковій економіці держава може: розширити ринок пропозиції та попиту оренди землі; залучати в аграрну сферу значні інвестиційні потоки; дозволити орендодавцям реалізувати право власності на землю й одержати від цього дохід у вигляді орендної плати; зберегти існуючі форми власності й забезпечити відновлення виробничих відносин; забезпечити відповідальність сторін за дотримання умов договору оренди; створити ринок оренди землі, що сприятиме переходу земельних ділянок до ефективного господаря; розв'язати питання національної безпеки.

Сучасний ринок оренди земель сільськогосподарського призначення полягає в домінуванні оренди земельних часток (паїв) над земельними ділянками, які не виділені (винесені) в натурі. Тобто через низький попит на ринку землі, орендар не турбується про винесення меж у натурі з метою відстоювання прав на дохід, який одержують на його землі без офіційного оформлення (договору оренди). Такий стан ринку оренди характеризується обмеженим попитом і високою пропозицією, внаслідок чого середній рівень орендної плати не перевищує законодавчо встановленого мінімуму і не забезпечує власнику рівновеликого прибутку на рівновеликий капітал. На даному етапі підвищення рівня орендної плати відбувається виключно за рахунок адміністративних заходів і проявів конкуренції між інвестиційними компаніями та часто кабальних договірних зобов'язань. Ріст рівня орендної плати за рахунок дії економічних важелів відбуватиметься в міру функціонування інших складових ринку сільськогосподарських земель, росту конкуренції між орендарями та зміцнення їх фінансового стану, належного моніторингу й аналізу ринкових тенденцій на державному рівні.

Враховуючи нестійкий економічний стан та низький рівень матеріального забезпечення сільськогосподарських підприємств дослідження питання вдосконалення майнових орендних відносин дає підстави для висновку, що забезпечення задоволення інтересів сільського населення має тісний зв'язок з економічним розвитком сільськогосподарських підприємств.

З урахуванням різноманітності форм аграрного підприємництва та їхнього стану матеріально-технічного забезпечення, економіко-виробнича діяльність

суб'єктів господарювання щодо раціонального використання земель та майна має розглядатись за такими напрямками: у першу чергу, це цільове використання земель та ефективне використання майна, по-друге, одержання прибутку, по-третє, збереження якісних показників земельної площі, природних і набутих якостей землі, що сприятиме стабілізації нарощування обсягів сільськогосподарської продукції, своєчасному і повному проведенню розрахунків за орендовані земельні частки та майнові паї, покращенню соціально-економічного стану сільського населення та зростанню його добробуту [2].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аграрний сектор економіки України. Стан і перспективи розвитку / за заг. ред. П. Т. Саблука. – К., 2011. – 1006 с.
2. Кіщак І. Т. Економіко–правове забезпечення розвитку земельно-майнових орендних відносин: [монографія] / І. Т. Кіщак, І. П. Саваріна. – Миколаїв: Вид-во “Шамрай”, 2011. – 221с.

УДК 332.28:631.11

НАПРЯМИ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Альбещенко О.С., аспірант,

Миколаївський національний аграрний університет

Напрями ефективного використання земельних ресурсів є пріоритетним, оскільки земля виступає одночасно і предметом, і засобом праці, базисом для розміщення продуктивних сил та основою для відтворення усіх факторів економічного зростання.

З наукової точки зору ефективне використання земельно-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств може бути забезпечене тільки за умови, широкомасштабного застосування прогресивних високопродуктивних та екологічнобезпечних технологій; розширеного відтворення і оновлення усіх складових елементів земельно-ресурсного потенціалу сільськогосподарського виробництва; раціонального використання і охорони природних ресурсів.

На думку Ступеня М.Г., раціональне використання земельно-ресурсного потенціалу полягає у забезпеченні економічного, бережливого ставлення до земель та створенні передумов для розвитку галузі і збереження родючості ґрунтів [1].

Зважаючи на визначну роль земельно-ресурсного потенціалу аграрного сектору й оптимального ресурсозабезпечення товаровиробників, можна сформулювати основні принципи формування ефективного земельно-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств: як цілеспрямоване удосконалення структури земельно-ресурсного потенціалу сільськогосподарського виробництва; соціально, екологічно та економічно-обґрунтоване формування ефективного

земельно-ресурсного потенціалу; удосконалення екологобезпечності та ефективного земельно-ресурсного потенціалу; зниження землемісності виробництва, а також витрат праці на основі запровадження високопродуктивних систем землеробства і природозберігаючих технологій; кількісного нарощування та якісного удосконалення біологічної і матеріально-технічної складових частин ефективного земельно-ресурсного потенціалу до вимог ресурсо-екологічної безпеки з урахуванням регіональних особливостей.

Напрями відтворення земельно-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств пов'язані із необхідністю оптимізації технологічної і екологічної політики; інвестиційною і іноваційною політикою; політикою реформування методів державного управління і ефективної підтримки товаровиробників.

Методичні підходи щодо дослідження формування ефективного земельно-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, вирішення проблем щодо його відтворення передбачають дотримання таких основних принципів формування цього потенціалу, як екологічна обґрунтованість та раціональне використання з метою забезпечення високої прибутковості господарювання, соціальної захищеності населення і соціально-економічного розвитку сільських територій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Земельні ресурси: словник-довідник / Укл.: М. Г. Ступень, Р. Й. Гулько, О. Я. Микула, Л. Ф. Кисіль, Н. Р. Шпик; за заг. ред. М. Г. Ступеня. – Львів: Львів.держ.аграр. ун., 2005. – 160 с.

УДК: 338.43(477):339.9

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРА

Зуб О.М., аспірант,

Миколаївський національний аграрний університет

Для досягнення економічної стабільності в Україні ключовим завданням є підтримка сталого рівня економічної безпеки. За умов активізації глобалізаційних процесів та нестабільності економік пріоритетного розвитку потребують ті сфери національної економіки, в яких країна може мати конкурентні переваги. Для України такою сферою є аграрна. Економічна безпека аграрного сектора є важливою складовою економічної безпеки держави, яка набуває вагомого значення для подальшого розвитку України.

Теоретико-методологічні аспекти формування системи економічної безпеки розглянуто у наукових працях Л.І. Донець, Т.М. Іванюти, Р.С. Квасницької, О.Л. Коробчинського, Е.В. Олейникова, В.Л. Ортинського, Т.Н. Слободяник, І.В. Сорокіної, Л.Г. Шемаєвої, З.В. Якубович [1].

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування формування та забезпечення економічної безпеки аграрного сектора.

Водночас, попри наявність численних наукових розробок у сфері економічної безпеки, недостатньо опрацьованими залишаються питання її формування в аграрному секторі, які враховували б особливості аграрної сфери. Зокрема, існують доволі суперечливі підходи до визначення окремих характеристик економічної безпеки аграрного сектора, чинників, які здійснюють вплив на її формування, обґрунтування основних напрямів підвищення її рівня [1].

Економічна безпека є ключовою компонентою національної безпеки держави. Вона є складним комплексним поняттям, яке має свої ієрархічні рівні і тісно взаємопов'язані між собою. Її формування повинно відбуватися у контексті забезпечення сукупності, цілісності і нерозривності на всіх ієрархічних рівнях. Особлива увага при цьому має бути приділена питанню формування економічної безпеки аграрного сектора [2, с. 126-132].

Формування економічної безпеки галузі відбувається під дією чинників зовнішнього та внутрішнього середовища.

Сприятливими чинниками розвитку вітчизняного аграрного сектора є наступні: наявність резервів земельних ресурсів для нарощування сільськогосподарського виробництва, як екстенсивного, так і інтенсивного характеру. Сприятливі можливості галузі потенційно закладені у її багатofункціональності, яка поряд з виробництвом відповідної продукції, забезпечує виробництво незамінних суспільних благ.

Неспроможність суб'єктів господарювання впливати на екзогенні чинники обумовило доцільність акцентування уваги на дії чинників ендогенного характеру, які є основним резервом формування конкурентних переваг та підвищення адаптаційних можливостей підприємства. Встановлено, що у межах внутрішнього середовища складовими економічної безпеки сільського господарства, які формують її рівень, варто вважати фінансову, ресурсно-технічну, кадрову, виробничу, екологічну та збутову. Найбільшу небезпеку для галузі становлять загрози, які виникають у результаті недосконалості їх інституційного середовища, серед яких: суперечливі аспекти нормативно-правової бази; недосконалість фінансової, виробничої та соціальної інфраструктури; високий рівень трансакційних витрат; переважання у прийнятті рішень ролі неформальних інститутів над формальними.

Забезпечення економічної безпеки аграрної сфери пропонуємо формувати через побудову моделі її формування, розробки відповідної концепції, наявності необхідних фінансово-кредитних інститутів, застосування засобів, способів і методів її забезпечення, стратегії та тактики, проведення адекватної фінансової політики [3, с. 392-399].

Модель побудови формування економічної безпеки аграрного сектора дозволить здійснити оцінку стану та визначити проблемні аспекти розвитку галузі за складовими: виробничо-фінансовою, матеріально-технічною, соціально-економічною і еколого-техногенною, а також включає стратегію економічної безпеки, механізм реалізації та моніторинг названих процесів, щоб забезпечити її

достатній рівень.

Стратегія забезпечення економічної безпеки має включати: ідентифікацію внутрішніх і зовнішніх загроз економічній безпеці на всіх рівнях їх виникнення; визначення критеріїв і параметрів, які характеризують економічні інтереси у всьому розмаїтті економічних відносин; формування фінансової, кредитної, бюджетної, податкової, митної, інвестиційної, розрахункової, цінової політики, а також інституційних перетворень і необхідних механізмів, що усувають або пом'якшують вплив кризових агентів, які здійснюють негативний вплив на фінансову стійкість (стабільність) суб'єктів; способи гарантування економічної безпеки.

Таким чином, формування, забезпечення та підтримка економічної безпеки аграрного сектора є визначальною умовою її ефективного функціонування і розвитку, особливо за досягнення ознак сталості (зрівноваженості).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Засанський В. В. Економічна безпека як складова частина національної безпеки : моногр. / В. В. Засанський. – К. : Астра друксервіс, 2010. – 206 с.
2. Жмуденко В. О. Економічна безпека аграрної сфери на регіональному рівні: стратегія та концептуальна модель формування / В. О. Жмуденко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури : зб. наук. пр. – К. : НАУ, 2011. – Вип. 30. – С. 126-132.
3. Любченко О. М. Сутнісні ознаки формування системи економічної безпеки в регіонах України / О. М. Любченко // Вісник Сумського нац. аграр. ун-ту. – Вип. 6-7 (26-27). – Суми, 2007. – С. 392-399.

УДК 330.341:631.145

СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Літвак О.А., здобувач,

Миколаївський національний аграрний університет

Інноваційний шлях розвитку сільськогосподарського виробництва є однією з актуальних проблем агропромислового комплексу України. Широке впровадження інновацій в усіх напрямках діяльності сільськогосподарських підприємств сприяє: зростанню продуктивності праці, економії різних видів ресурсів, скороченню витрат і зниженню собівартості аграрно-продовольчої продукції, нарощуванню обсягів і підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва.

До проблем інноваційного розвитку вітчизняного аграрного сектора відносять: недосконалий механізм фінансового забезпечення інноваційних програм; високий ступінь зносу основних виробничих фондів; низький ступінь залучення малого і середнього бізнесу до інноваційної діяльності; відсутність стимулів для

розвитку новаторського винахідництва; структурну деформацію виробництва в галузі через переважно експортну орієнтацію агрохолдингів; погіршення стану земельних і водних ресурсів через застосування інтенсивних технологій [1, с. 27-35].

На даний момент аграрними підприємствами переважно використовується самофінансування інноваційних заходів, тому інноваційна діяльність в Україні характеризується низькими темпами розвитку. Проте беззаперечним є той факт, що інноваційний напрямок розвитку економіки є саме тим необхідним інструментом, що забезпечить підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського сектора. Завдяки цьому розвитку можна швидко та ефективно стимулювати аграрне виробництво, підтримувати малий та середній бізнес і, як результат, дати змогу сільськогосподарській продукції вийти на світовий ринок.

Важливим фактором активізації інноваційної діяльності аграрних підприємств є достатній рівень бюджетної підтримки функціонування системи розповсюдження сільськогосподарських знань, до складу якої входять наукові дослідження і експериментальні розробки, освіта, навчання, дорадницькі та консультативні послуги тощо. Аналіз динаміки обсягів і структури бюджетного фінансування інноваційного розвитку аграрного сектору України в розрізі окремих його складових наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка бюджетного фінансування науково-інноваційного розвитку аграрного сектору економіки*

Рік	Найменування статті витрат					
	Наукові дослідження і експериментальні розробки		Освіта, навчання та перепідготовка кадрів		Дорадницькі та консультативні послуги	
	млн. грн.	% до загальної суми витрат	млн. грн.	% до загальної суми витрат	млн. грн.	% до загальної суми витрат
1998	111,5	49,1	115,7	50,9	-	-
2002	161,5	29,6	382,9	70,1	1,8	0,3
2003	66,5	11,8	490,8	87,1	6,3	1,1
2004	77,9	11,0	619,8	87,8	8,6	1,2
2005	143,1	13,4	913,5	85,8	8,1	0,8
2006	154,5	12,8	1041,7	86,4	10,0	0,8
2007	90,5	6,6	1274,6	92,7	10,0	0,7
2008	577,5	23,8	1837,5	75,8	10,7	0,4
2009	613,5	23,0	2046,8	76,6	11,1	0,4
2010	651,9	21,0	2440,9	78,6	11,5	0,4
2011-2015 (прогнозовані дані)	3465,4	22,0	12248,6	77,6	64,0	0,4

- Розраховано автором за даними [2]

Результати розрахунків вказують на те, що у структурі державних витрат на науково-інноваційний розвиток аграрного сектору України найвищу питому вагу має фінансування освіти, навчання та перепідготовки кадрів (50,9-92,7 %), на наукові дослідження і експериментальні розробки виділяється 6,6-49,1 %, а на

дорадницькі та консультативні послуги – 0,3-1,2 % загального обсягу витрат. Незважаючи на формування в останні роки тенденції до нарощування обсягів бюджетного фінансування інноваційної діяльності в аграрному секторі України, державні інвестиції здійснюють незначний вплив на покращення ситуації у сфері інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств [2, с. 240-245].

В сучасних умовах основними пріоритетами інноваційної діяльності аграрних підприємств є техніко-технологічна модернізація, забезпечення ресурсозбереження, зростання якісних характеристик продукції, поліпшення екологічних характеристик аграрного виробництва. Ключовими напрямками досліджень визнані біо- і нанотехнології, генетика, мікробіологія, екологізація виробництва, вдосконалення організаційно-економічних механізмів функціонування та впровадження нових форм і методів управління.

Нові технології дозволяють нарощувати обсяги виробництва та підтримувати необхідний рівень конкурентоспроможності виробленої продукції у довгостроковій перспективі. Крім того, результативна інноваційна діяльність є ефективним засобом підтримки та розвитку аграрних підприємств в кризових і посткризових умовах господарювання, створюючи реальні можливості для економічного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шубравська О. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки України: теоретико-методологічний аспект / О. Шубравська // Економіка України. – 2012. – № 1. – С. 27-35.
2. Ігнат'єва Т. Г. Бюджетна підтримка інноваційної діяльності аграрних підприємств України: стан, особливості та проблеми / Т. Г. Ігнат'єва // Інноваційна економіка. – 2012. – № 1. – С. 240-245.

СЕКЦІЯ “АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО І ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА”

УДК 316.647.5

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ПОЛІТИЧНА НЕОБХІДНІСТЬ

*Ханстантинов В.О., доктор політичних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Модернізація є об'єктивною потребою часу і актуальним завданням перед Україною, що зумовлюється загальносвітовим еволюційним поступом людства у напрямі прогресу. Однією з ключових цілей її є формування постіндустріального суспільства, заснованого на розвитку економіки знань, становлення чого в нас не може не викликати серйозної занепокоєності.

Упродовж двадцяти років української незалежності був створений чималий корпус документів, в яких викладалися реформаторські плани – урядові програми, президентські послання, передвиборчі гасла політичних партій та кандидатів на високі посади. Достатньо пригадати “На шляху радикальних реформ” Леоніда Кучми або “Український прорив” Юлії Тимошенко. Чинний Президент також вважає модернізацію головним орієнтиром подальшого суспільного розвитку в Україні. Перебуваючи з робочим візитом на Миколаївщині 11 квітня 2013 року Віктор Янукович знову заявив: “Нам треба модернізувати країну” [1, с. 1]. Отже, як бачимо, політичний клас, адміністративно-державна та інтелектуальна еліти усвідомлюють необхідність радикальних змін в нашій країні.

Звичайно під модернізацією розуміють осучаснення різних сфер суспільства, всебічну демократизацію, розвиток продуктивних сил, економіки як найважливішої сфери. Зміст та особливості модернізаційних перетворень досліджувалися вченими як іноземними – С. Гантингтоном, Р. Інглхарт, С. Ліпсетом, М. Олсоном, А. Пшеворски, Р. Флорідою, С. Фукуямой, так і вітчизняними – В. Андрющенком, Г. Зеленько, М. Михальченком, В. Носовцем, В. Трачуком та іншими. В. Горбатенко виокремив два виміри модернізації: 1) поступове нагромадження передумов у певних царинах суспільного життя, вдале поєднання яких у певний історичний час, у межах конкретного соціально-політичного простору-часу дає якісно новий поштовх; 2) свідомі цілеспрямовані вольові зусилля впливових суспільних груп, передовсім, правлячої еліти. Вказані тренди-процеси кумулятивно посилюють дію одне одного. Оскільки, на думку вченого, трансформаційні перетворення в Україні належать до неорганічної, тобто, вторинної, модернізації, то специфічною змістовою ознакою її виступає “утвердження демократичних інститутів і форм політичної самоорганізації суспільства” [2, с. 106].

Вченими наголошується, що існує кореляція між модернізацією і

культурою. Р. Інглхарт на основі порівняльного аналізу ситуації у 43 країнах дійшов висновку щодо причинно-наслідкового зв'язку між економічним зростанням і зміною цінностей. Оскільки успіхи в постіндустріальній економіці напряду зумовлюються рівнем розвитку людського капіталу, то все те, що сприяє самореалізації людини, виступає як суттєвий економічний ресурс [3, с. 106-128].

Засобом сприяння творчості, самовираженню є толерантність, яка як принцип міжособистих, міжгрупових відносин, як цінність культури формує ядро креативного етосу, сукупність носіїв котрого Р. Флоріда запропонував вважати новим особливим соціальним класом – креативним. Саме його представникам властива здатність створювати нові ідеї, технології, компанії і решту всього того, що втілює в собі інноваційність розвитку [4, р. 167-188].

Регламентувати творчість вкрай важко, а часто й неможливо, адже новітня економіка знань базується на трьох Т – таланті, технологіях, толерантності. Завдання уряду, на думку дослідників, полягає в тому, щоб створювати комфортні умови для креативного класу, одним із напрямів чого виступає захист і пропагування цінностей толерантності, протидія дискримінації за ознаками статі, іншої групової належності. Оскільки ж толерантність безпосередньо пов'язана із становленням соціальної бази постіндустріальної економіки, із забезпеченням необхідних передумов для творчої самобутності в усіх сферах суспільного життя, то саме вона “справляє істотний вплив на економічну і технологічну модернізацію” [5, с. 30].

Отже, сучасний дискурс толерантності не просто виходить з необхідності подальшої демократизації, консолідації еліти і соціуму, загалом – політичної модернізації для України, яка не хоче опинитися на узбіччі магістрального шляху розвитку сучасної цивілізації. Толерантність постає як складова розбудови та як неодмінний принцип функціонування економіки знань, удосконалення і нагромадження людського капіталу – головної рушійної сили інформаційного суспільства. З її допомогою таке суспільство здатне оптимальним чином формулювати адекватні відповіді на виклики часу саме на засадах інноваційності.

Тому наразі обґрунтуванням толерантності стає апеляція до категорій, що виражають суспільний прогрес і зростання матеріального благополуччя в умовах розбудови інформаційного суспільства. Відповідальні політичні сили повинні пам'ятати про необхідність толерантності як для подальшого вдосконалення політичної системи, так і для успіху модернізації загалом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Виктор Янукович: “Надо модернизировать страну” // Вечерний Николаев. – 13 апреля 2013г.
2. Горбатенко В. П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть : [монографія] / В. П. Горбатенко. – К. : Видавничий центр “Академія”, 1999. – 240 с.
3. Инглхарт И. Культура и демократия // Культура имеет значение. Каким образом ценности способствуют общественному прогрессу / под ред. Л. Харрисона и С. Хантингтона. – М. : МШПИ, – 2002. – С. 106-128.
4. Florida F., Mellander C. There Goes Metro : How and Why Bohemians, Artists and Gays Affect Regional Housing Values. – Journal of Economic Geography. Vol.10. – № 2. – p.167-188.
5. Щербак А. Н. Культура имеет значение ? Сравнительный анализ значения толерантности для модернизации / А. Н. Щербак. – СПб. : Издательство Европейского университета, 2011. – 32 с.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

*Марчук Л.П., кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

В інтересах ефективного розв'язання енергетичної проблеми, забезпечення стійкого розвитку економіки, вирішення питань екологічного спрямування в Україні досить швидкими темпами розвивається нетрадиційна енергетика. Відбувається формування сектора енергетики, орієнтованого на використання сонячної, вітрової, геотермальної енергії, гідро- і біоенергії. За даними Української вітроенергетичної асоціації, у нашій країні у 2010 році працювало 10 вітроелектростанцій. На кінець 2011 року їх загальна потужність становила 192 МВт. За 2010-2012 роки в Україні побудовано 25 сонячних електростанцій сумарною потужністю 290 МВт [1, с. 2]. Пріоритетною стала в країні мала гідроенергетика. Як засвідчує асоціація “Укргідроенерго”, у нас нараховується 81 мала гідроелектростанція та 7 мікроустановок загальною потужністю 111,75 МВт. Зростають потужності, призначені для виробництва енергії з біомаси. Йдеться про виробництво різних видів біопалива з енергетичних культур, деревини, соломи, лушпиння, органічних відходів, про застосування останніх для виробництва біогазу. В цілому економічний потенціал використання біомаси для виробництва електроенергії у нашій країні вчені оцінюють у 16,86 млн. тонн умовного палива рік. Зокрема, існуючий біогазовий потенціал, на думку вчених, становить від 4 % до 8 % поточного виробництва електроенергії в Україні [2, с. 98-107].

Але загалом наша країна відстає від провідних країн світу за обсягами виробництва електроенергії завдяки використанню поновлюваних джерел енергії (ПДЕ). В енергетичному балансі України частка ПДЕ нині становить лише 2,7 %, у тому числі гідроенергія – 1,94 %. Отже, частка сонячної, вітрової енергії та енергії біомаси досягає тільки 0,76 %. Для порівняння: у 2007 році країни ЄС вже мали 15,6 % ПДЕ у загальному обсязі виробництва електроенергії. До 2020 року Європейський Союз сподівається довести цей показник до 20 % [3, с. 147].

Заради подолання такого значного відставання у нашій державі вдаються до розробки нових технічних проектів та до запровадження відповідних економічних стимулів. Так, в Україні зараз здійснюється виконання пріоритетного національного проекту “Енергія природи”, який передбачає побудову нових вітрових електростанцій загальною потужністю 2000 МВт, а також додаткове спорудження сонячних і малих гідроелектростанцій. За прогнозом, вітрові та сонячні електростанції у рамках цього проекту мають забезпечити виробництво 5 млрд. кВт-год. електроенергії на рік [2, с. 98-107].

Перспективними є технічні проекти, які стосуються перетворення сонячної енергії на теплову за допомогою створення низькотемпературних систем. Останні є вельми зручними та економічно вигідними при їх використанні у якості систем

обігріву. Неабиякий інтерес також викликають високотемпературні геліосистеми, які здатні посилювати сонячне світло, фокусувати його на нафтопроводах, значно підвищувати їх температуру і використовувати це у промисловому виробництві для отримання пари, яка обертає турбіни і виробляє електроенергію.

У царині вітроенергетики пошуки вчених зосереджені на конструюванні ефективних, відносно невеликих вітрогенераторів, які можна використовувати за різної швидкості вітру для досягнення наперед визначених цілей. Один з пріоритетних напрямів – це використання невеликих вітрогенераторів для забезпечення електроенергією селянських господарств, невеликих підприємств місцевого значення.

З метою прискорення промислового опанування наукових проєктів та масштабного поширення їх результатів держава вдається до використання сучасних економічних важелів. Так, у 2008 році в Україні запроваджено так званий «зелений» тариф, за яким держава закуповує «зелену» електроенергію у енергетичних компаній. «Зелені» тарифи значно вищі у порівнянні з тарифами на традиційно вироблену електроенергію. Якщо 1 кВт електроенергії, виробленої на атомних станціях, держава закуповує за 21 коп., то вартість 1 кВт електрики, виробленої з енергії малих річок становить 1 грн., з вітру – 1,5 грн., з біомаси – 1,6 грн., від сонця – 6 грн. [1, с. 2]. Ці тарифи носять компенсаційний характер, тобто вони мають покривати підвищені витрати, пов'язані з виробництвом енергії з альтернативних джерел, і одночасно вони повинні стимулювати енерговиробників за нарощування виробничих потужностей.

Енергетичним компаніям дозволено продавати «зелену» електроенергію споживачам за договірними або оптовими цінами через державне підприємство «Енергоринок». Крім того держава надала цим компаніям податкові пільги. Вони звільнені від податку на прибуток до 2020 року, а ввезені ними з-за кордону спеціальне обладнання і матеріали не обкладаються податком на додану вартість. Введення податкових преференцій мало б, на думку державних урядовців, забезпечити залучення іноземних інвестицій у сектор альтернативної енергетики. Насправді ж це активізувало діяльність вітчизняних енергетичних компаній.

Не применшуючи значущість цих економічних важелів, зауважимо, що їх все ж таки недостатньо для кардинального розв'язання проблем у вітчизняній енергетиці. Альтернативна енергетика вимагає системної, виваженої державної політики, побудованої на відповідній законодавчій та інституційній основі. Потрібні додаткові економічні стимули (субсидії, гранти, пільгове кредитування пілотних проєктів), спроможні прискорити науково-технічні розвідки вчених та забезпечити належні умови для практичного опанування їх результатів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. «Зелений» струм // Щотижня. – 2013. – 6 лютого. – С. 2.
2. Трипольська Г. С. Ефективність державної політики у сфері сприяння виробництву «зеленої» електроенергії в Україні / Г. С. Трипольська // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 11 (125). – С. 98-107.
3. Ясенецький В. Поновлювані джерела енергії / В. Ясенецький // Агробізнес сьогодні. – 2010. – № 4 (179). – С. 47.

НЕОБХІДНІСТЬ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИКА СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Золотих І.Б., кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Створення конкурентоспроможної економіки на основі інвестиційно-інноваційної моделі розвитку та забезпечення на цій основі довгострокового економічного зростання у кризовий період актуалізує проблему дослідження чинників економічного зростання та розробка заходів, спрямованих на удосконалення інноваційної політики держави.

Протягом IX-XX століть дослідженню чинників економічного зростання приділялось доволі багато уваги зі сторони зарубіжних і вітчизняних вчених таких, як : М. Туган-Барановський, Р. Харрод, Є. Домар, Р. Солоу, Й. Шумпетер, а також сучасні дослідники – Г.О. Андрощук, Л.І. Федулова, В.П. Александрова, М.С.Данько, Б.Н.Кузик, Ю.В. Яковец та інші [1, с. 624].

Засновник сучасної школи російського циклізму Ю.В. Яковець наголошує у своїх дослідженнях на важливості інновацій як чинника економічного зростання [2]. Вчений в якості аргументу наводить факти, які підтверджують зміну взаємодії суспільства та природи у XXI столітті, що виявляється у скороченні виробничих площ, природних земель, вичерпанні природних копалин, дефіцитом стає прісна вода, відчутнім є глобальне потепління, що зумовлене активізацією впливу людства на природний фактор, який протягом останнього тисячоліття був основою зростання економіки, поліпшення якості життя людей, на сьогодні почав відіграти роль певного гальма у зростання світової економіки [3, с. 382].

У своїй праці вчений наголошує на необхідності розробки стратегії інноваційно-технологічного партнерства держав і цивілізацій, що має бути спрямована на:

- підвищення інноваційної активності, сприяння освоєнню і трансферу технологій VI укладу для підвищення темпів зростання продуктивності праці та заощадження ресурсів;
- пріоритетний розвиток соціально та екологічно орієнтованих технологій;
- надання великомасштабної допомоги авангардних країн і цивілізацій в технологічній модернізації економіки відстаючих країн з метою подолання технологічної поляризації;
- створення сприятливих умов для освоєння великих винаходів і базисних інновацій, захисту інтелектуальної власності;
- підвищення ролі ООН, перш за все, ПРООН у наданні сприяння прогресу технологій на основі та партнерства держав і цивілізацій;
- формування глобальної інноваційної системи, яка забезпечує безперервне та збалансоване інноваційне оновлення технологій у всіх країнах і цивілізаціях [4].

В умовах глобальних коливаннях світового господарства стійким може бути тільки такий суспільний розвиток, який спирається на конкурентоспроможну економіку. На жаль, Україну не можна віднести до країни з високим рівнем конкурентоспроможності.

Однією з найбільш болючих проблем вітчизняній економіці є низька питома вага підприємств, які займаються інноваціями.

Дослідження дозволяє стверджувати, що поміж таких чинників економічного зростання, як капітал, робоча сила, випуск продукції та ін., значна увага має приділятися якісним факторам зростання – покращення технології виробництва, підвищення темпів НТП. Інноваційна діяльність має розглядатися в наукових, політичних колах як суспільне благо, вагомий чинник економічного розвитку, роль якого підтверджується практикою розвинутих країн світу, а отже, потребує задіяння державних механізмів впливу. З метою активізації інноваційної діяльності в Україні необхідним є:

- при розробці державного бюджету на наступний рік передбачити збільшення обсягів, що спрямовують на фінансування інноваційних проектів шляхом розвитку механізму державно-приватного партнерства;

- здійснити трансформацію фінансової системи у напрямі посилення здатності до взаємодії з високотехнологічними, інноваційними суб'єктами господарської діяльності шляхом розвитку ринку цінних паперів, формування інституцій венчурного фінансування та ін.;

- розглянути можливість щодо здійснення податкового стимулювання банків, що надають кредити суб'єктам господарської діяльності у високотехнологічних секторах економіки;

- створити відповідну законодавчу базу підтримки розвитку інноваційного підприємництва та забезпечити контроль за ефективним використанням бюджетних коштів;

- вироблення нової стратегії перебудови суспільства, визначитись із розумінням кінцевих цілей, пріоритетів і не тільки і інноваційної сфери, економіки, але й в духовній соціальній сфері;

- надати належне місце у державній стратегії питанням розвитку демократії, вдосконаленню системи державного управління, освіти, охорони здоров'я, науки та культури, оздоровлення морального клімату в суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кузык Б. Н. Россия-2-5: стратегия инновационного прорыва / Б. Н. Кузык, Ю. В. Яковец. – М., 2005. – С. 624
2. Рогозин Н. К. Роль технологических инноваций в экономическом росте передовых стран : [монография] / Н. К. Рогозин, А. А. Стриженко. – Барнаул: из-во АлтГТУ, 2010. – 188 с.
3. Яковец Ю. В. Глобальные экономические трансформации XXI века / Ю. В. Яковец. — М. : Экономика, 2011. – С.382
4. Основы долгосрочной стратегии глобального устойчивого развития на базе партнерства цивилизаций / Под. ред. Ю. В. Яковца. – М. : МИНСК, 2011. – 365 с.

ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ, ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

*Мандрик Л.П., старший викладач,
Миколаївський національний аграрний університет*

Політична соціалізація – це засвоєння особою соціального й політичного досвіду шляхом включення її у політичну систему, в управління політичними процесами. Найважливішими результатами політичної соціалізації є політичні переконання, почуття, цінності й норми політичної діяльності, що роблять суспільство спроможним забезпечити збереження, модернізацію чи зміну політичного режиму.

Нині в Україні спостерігається значна різниця між сутнісними характеристиками політичної соціалізації молоді та інших вікових груп населення. Люди старшого віку, які мають певний тип соціалізації, передають, звичайно, свої життєві настановлення молоді, але вона отримує й інші зразки соціальної поведінки в процесі навчання, а також із засобів масової комунікації та з практики новітніх суспільних відносин [1, с. 281-287].

Якщо старше покоління, загартоване дуже складними соціально-економічними катаклізмами попередньої епохи, реагує на переміни більш-менш стримано, то молода генерація втрачає віру в будь-які суспільні цінності. Це породжує серйозні труднощі в її політичній соціалізації.

Відтак вкрай необхідне теоретичне забезпечення процесу політичної соціалізації молоді. Адже молодь, по-перше, є однією з великих соціально-демографічних груп суспільства. По-друге, вона постійно поповнює економічно активне населення країни. По-третє, життєве самовизначення молоді, при цьому, є неоднозначним. Значна її частина посідає не останнє місце в нових соціальних групах (підприємців, менеджерів, банківських працівників). Збільшилась кількість молодих людей, які очолюють суспільні рухи, молодіжні організації, партії. З іншого ж боку, молодь лишається однією з найбільш незахищених соціальних груп. Вона не впевнена у своєму майбутньому, потерпає від недостатності соціального досвіду тощо.

Аналіз досліджень із проблем процесу політичної соціалізації молодого покоління дозволяє зробити висновок, що вивчення його тенденцій, так само, як і пошук шляхів подолання політичного нігілізму й абсентеїзму в цьому середовищі, є одним з найактуальніших політологічних завдань, однак не часто стає їх предметом.

Більшість учених сходиться на думці, що коли людина не має властивостей, котрі набуваються в процесі політичної соціалізації, то це не дає їй можливості адаптуватися в політичній сфері суспільства. Сходяться вчені і в тому, що важливими функціями політичної соціалізації є набуття особистістю навичок орієнтування в політичному просторі й виконання в ньому певних функцій.

Молодь, на загал, люди освічені. Нині юнаки і дівчата вивчають нові соціально-політичні дисципліни, засвоюють політичну культуру, яка принципово відрізняється від політичної культури тоталітарного суспільства. На формування сучасної політичної культури молодих людей впливають такі чинники, як політична, економічна та ідеологічна багатоманітність суспільного життя.

Молодь – люди переважно не заангажовані. Зміни в суспільному житті, реалізація державної молодіжної політики внесли корективи в їх життєві орієнтації, поведінку. Як свідчать соціологічні дослідження, з року в рік зростає питома вага молодих людей, які ідентифікують себе з Україною, вважають її своєю Батьківщиною. Так, у квітні 2011 року 64 % респондентів віком від 14 до 28 років пишалися тим, що є громадянами України, тоді як 1996 року таких осіб було 55 % [2, с. 29-32].

Нинішній процес політичної соціалізації молоді характеризується багатовекторністю. Певній її частині властиві політичний нігілізм, аполітизм, розчарування, відмова від боротьби за свої права, еклектичність процесу політичної соціалізації, міфологемність. І це можна зрозуміти. Молоді люди перебувають у складній ситуації: руйнуються усталені традиції, змінюється соціальна структура суспільства, уявлення про життєві цілі та способи їх досягнення. Однак ці реалії ще не повністю усвідомлені молодим поколінням і, відтак, не впливають на консолідацію його групових інтересів. На цьому тлі спостерігаємо таку ієрархію пріоритетів української молоді (в порядку зниження їх значущості): сім'я, друзі, робота, вільний час, хобі, власний бізнес, розважальні форми дозвілля, релігія і (на останньому місці) політика.

Сучасна молода людина одержує на одиницю часу значно більше інформації, ніж покоління батьків. Але не завжди спростається осмислити її, зробити необхідні висновки. До того ж, це відбувається в умовах зламу старих суспільних відносин, процес якого супроводжується активною протидією утвердженню відносин нових. Це ускладнює вироблення конструктивної концепції подальшого розвитку. Свідомість громадян, особливо молодих, часто спрямовується на пошуки емоційно-ірраціональних способів розв'язання соціальних проблем, що є негативним фактором суспільного життя.

Високий рівень політичної соціалізації не може бути продуктом запозичення досягнень розвинених суспільств. Це завжди продукт власного досвіду, який нагромаджується й передається від покоління до покоління. Здатність громадян приймати раціональні політичні рішення, брати активну участь в політиці не формується стихійно, а набувається в ході систематичного, цілеспрямованого опанування необхідних знань і досвіду [3].

Отже, особливе місце посідає питання створення нової молодіжної ідеології в українському суспільстві; формування молодої людини – громадянина демократичної України; патріотичному та духовному становленню молоді; розвитку молодіжних громадських організацій. Цим мають створюватися передумови для успішного залучення молоді до соціально-політичного життя. Таким чином, створення сприятливих економічних та соціальних умов для особистого зростання молодих людей, формування їх творчої активності,

здібностей, навичок повинно бути основою державної молодіжної політики, центром уваги всіх соціальних інститутів суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вілента І.В. Національно-патріотичне виховання студентства засобами викладання політології // Всебічний розвиток особистості студента: Матеріали наук.-практ. конф. – Ірпінь, 2001. – С. 281-287.
2. Головаха Є., Пухляк В. Политическая социализация в посткоммунистической Украине // Политическая мысль. – 2002. – № 2. – С. 29-32.
3. Коваль Г. Особливості політичної соціалізації молоді на сучасному етапі розвитку української державності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/ukrpolituk/3/30.pdf>

УДК 334.722.012.63/.64:338.43: 339.137.2

МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ МАЛОГО БІЗНЕСУ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

***Біліченко О.С.**, кандидат економічних наук, асистент,
Миколаївський національний аграрний університет*

В умовах загострення конкурентної боротьби на ринку, дедалі більшої актуальності набуває проблема підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, особливо для аграрних товаровиробників. Більшість українських сільськогосподарських підприємств не витримують конкурентної боротьби за споживача та зменшують обсяги виробництва і збуту. Малий агробізнес виконує важливу роль в українській економіці: насичує ринки сільськогосподарською продукцією та частково вирішує проблему зайнятості на селі. В зв'язку з цим значно посилюється інтерес як до вивчення питань функціонування малого підприємництва і особливостей управління малими формами аграрного господарювання, так і до можливості використання конкурентних переваг малого бізнесу у сільському господарстві.

Світовий досвід доводить, що малий бізнес робить значний внесок у забезпечення економічного зростання. Без високого рівня розвитку такого виду підприємництва не можна прискорити прогрес національного господарства. Це визначається не тільки активізацією конкуренції, але і тим, що малий бізнес більш активно освоює нові сфери економічної діяльності. Малий бізнес – бізнес, який здійснюється незначною кількістю працівників та невеликими обсягами реалізації продукції (робіт, послуг) [1, с. 181].

Особливості роботи малих підприємств у сільському господарстві обумовлені: сезонним характером отримання продукції при постійному попиті на продовольство протягом року; значним поглибленням галузевої, внутрішньогосподарської і регіональної спеціалізації виробництва; потребою в

сучасному технологічному устаткуванні, засобах малої механізації, максимальному скороченні ручної праці; необхідністю міцних організаційно-економічних зв'язків з постачальниками ресурсів та реалізаторами продукції кінцевому споживачу.

До малих підприємств у сільському господарстві належать підприємства з кількістю зайнятих – до 50 осіб, у галузях невиробничої сфери – до 25 осіб, а в роздрібній торгівлі – до 15 осіб. Малий бізнес відрізняється не тільки розміром форм господарювання. Він, як відзначає Г.Франовська, являє собою самостійний суб'єкт ринкової економіки, соціально-економічний інститут, якому властива, специфіка національних традицій і норм поведінки, психологічного укладу індивідуумів, які здійснюють підприємницьку діяльність, підвищений ступінь ризику, інноваційності, ініціативності [2, с. 182].

Величезні переваги малих підприємств впливають із місця їх розташування. Близькість до локальних ринків дозволяє краще реагувати та адаптуватися до змін запитів споживачів, індивідуалізувати свою пропозицію. Малі підприємства, особливо індивідуальні підприємці, можуть прямо контактувати зі споживачами, оцінювати їхні настрої, заслуговувати довіру і симпатії. Виникає особливий гудвіл, який дозволяє малим підприємствам утримувати своїх клієнтів.

Переваги малого бізнесу дозволяють йому конкурувати з великими компаніями. За рахунок переваг малі підприємства можуть змінювати (всупереч неокласичній теорії фірми) умови, у яких вони здійснюють економічну діяльність, змінювати структуру витрат, створювати стійкі конкурентні переваги. Тому вони повинні розглядатись як основа розвитку малих форм господарювання. Найважливішою перевагою малого бізнесу є інноваційна спроможність.

Малі підприємства виникають на основі нових ідей, реалізація яких дозволяє створити нову ринкову нішу (або новий ринок) й уникнути прямої конкуренції з великим бізнесом. Інновації пов'язані з початком виробництва нового продукту або надання нової послуги. Малі підприємства виграють не тільки за рахунок оригінальності, але і за рахунок індивідуального підходу до задоволення потреб конкретного споживача, враховуючи його особливі інтереси і вимоги [3, с. 152].

На сьогоднішній день у світі стрімко зростає значення і привабливість такої галузі, як сільський зелений туризм. Приблизно десять відсотків світового валового продукту приносить міжнародна туристична індустрія. Сільський зелений туризм — це саме той сектор економіки, який заслуговує на більшу увагу в Україні. Він потенційно може забезпечити значний внесок в економіку села у вигляді нових робочих місць, збільшення надходжень від зовнішньоекономічної діяльності, поповнення державного бюджету через сплату податків, сприяє зниженню імпорту, інтенсифікує використання місцевих сировинних ресурсів.

Висновки. Жодна держава не може розвивати свою економічну систему без становлення сфери приватного бізнесу, при цьому роль малого бізнесу тут є визначальною. Основою для цього є природні переваги малого бізнесу, серед яких головними є: швидкість виникнення, готовність йти на ризик, здатність до

інновацій, гнучкість у переорієнтації діяльності й управлінні, низькі операційні витрати, близькість до локальних ринків. Малі підприємства можуть бути потужним рушієм підйому національного сільського господарства за умови її стабільного і повноцінного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Франовская. Г. Н. Малый бизнес : [учеб. пособие] / Г. Н. Франовская. — Воронеж : ИПЦВГУ, 2007. — 182с.
2. Розвиток малих підприємств (статистичне оцінювання впливу на економічне зростання та конкурентоспроможність країни) : [монографія] / [І. Г. Манцуров, С. С. Вацаєв, С. Г. Дрига та ін.]; за наук. ред. І. Г. Манцура. — К. : КНЕУ, 2009. — 181 с.
3. Зоїдов К. Х. Особливості еволюції малого й середнього інноваційного підприємства кризової економіки в пострадянському просторі : [монографія] / К. Х. Зоїдов, Е. В. Моргунов, К. В. Біджамова. — М. : ЦЭМИРАН, 2009. — 152 с.

УДК 338.439.6 : 633.1

РИНОК ЗЕРНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

*Грехова-Бейгул О.Т., асистент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Населення планети невинно зростає, у світі збільшується кількість людей, які голодують, або ж харчуються доволі бідно. Якщо уявити собі всі продукти харчування, які людство створило впродовж останніх 8 тисяч років, ми повинні виробити стільки ж – але вже в найближчі 40 років, якщо хочемо нагодувати світ, який зростає.

Сім мільярдів людей живуть на Землі, і населення зростає на 77 мільйонів щороку. Це країна розміру Індонезії кожні три роки. До 2050 року на нашій планеті житимуть 9 мільярдів осіб.

Серед цього швидкого зростання населення понад 850 мільйонів людей голодують. Ще один мільярд не отримують достатньої кількості поживних речовин у своєму харчовому раціоні. Це має негативні наслідки для здоров'я людей, а також значний негативний вплив на економічну продуктивність і завдає значних витрат на охорону здоров'я.

Що полегшити цю ситуацію, глобальне виробництво продовольства повинне збільшитися на 70 % до 2050 року.

Ресурси планети вже під загрозою виснаження – водні зокрема і більшість з нових 2 мільярдів мешканців планети народяться в регіонах, де ці загрози є найбільш гострими. Сільськогосподарський сектор використовує 70 % води і відповідальний за 30 % глобальних викидів парникових газів.

Зміни клімату можуть знизити врожайність більш ніж на 20 % у багатьох

країнах, що розвиваються. Зміни температури також сприяють нестабільності цін на продовольство, що має прямий вплив на бідні верстви населення та харчування дітей.

Британське видання The Guardian опублікувало дані досліджень групи з 60 вчених світу, які підтверджують прогнози Американської національної служби клімату про стійкий негативний вплив змін клімату, потепління, посухи, різку зміну погоди і результати розвитку аграрних секторів США, Канади, Росії, України та Австралії.

Вчені звертають увагу на проблеми з нещодавніми врожаєм зернових, коли у 2010 році негативні наслідки кліматичних змін призвели до втрати понад 30 % врожаю у Росії, майже 20 % врожаю пшениці в Україні, Канада тоді втратила до 14 % врожаю зернових, а у США – збитки сягнули 9 %.

Особливу увагу видання звертає на заяву керівників продовольчої програми ООН, які кажуть про те, що світ вступив у незворотну фазу “невпевненості та небезпечного впливу клімату на аграрний сектор, що веде до зростання цін на продовольство та підвищує вразливість бідного населення Землі до голоду”.

Сільське господарство стикається із завданням: більш ефективно використовувати ресурсну базу, що скорочується, з метою нагодувати все більшу кількість людей. Для того, щоб забезпечити продовольчу безпеку на майбутні десятиліття, необхідно буде застосовувати серйозні й тривалі зусилля всіх зацікавлених сторін, включаючи бізнес.

Ми вважаємо, що для цього необхідне нове бачення стійкого і справедливого розвитку.

На саміті ООН з проблем продовольчої безпеки було вирішено збільшити аграрне виробництво і продуктивність праці в ньому до 2030 року на 50 %.

Було виділено п'ять пріоритетних галузей: збільшення інвестицій у сільське господарство, покращення функціонування ринку, забезпечення більш сталого виробництва продуктів харчування (включаючи управління водними ресурсами), прискорення доступу до технологій, а також інтеграцію і пріоритетне ставлення до потреб харчування.

Це зростання продуктивності праці повинне забезпечити їжу і продовольчу безпеку для всіх на екологічно стійкій основі, забезпечуючи при цьому поліпшення умов життя і доходів.

Багатьом регіонам у світі бракує харчів. Потрібно спростити шляхи транспортування товарів від постачальників, а також сприяти розвитку місцевих постачальників, що допомагає розвитку місцевих ринків і зниженню міграції у міста. Необхідна торгівельна політика, яка покращує обмін сільськогосподарських товарів. Скорочення недієвих методів підтримки та захисту торгівлі може надати значні можливості для фермерів, і в той же час розширити можливості доступу споживачів продуктів.

Прем'єр-міністр України Микола Азаров заявив, що владі вдалося вирішити проблему продовольчої безпеки держави: “Ми повністю розв'язали проблему продовольчої безпеки нашої країни”, – наголосив глава уряду.

Водночас Микола Азаров заявив про необхідність одночасно з

гарантуванням продовольчої безпеки власної країни мати чітку стратегію експортної політики. “Кон’юнктура світового ринку дає змогу прогнозувати річний експорт на рівні 30 млн. тонн. І попит на продовольство надалі тільки збільшуватиметься. Нині важливим напрямом підтримки експорту є розбудова системи річкових та морських припортових елеваторів. Це зумовлено тим, що при прогнозованому збільшенні експорту зерна до 36 млн. тонн потрібно підвищити щомісячне його відвантаження до рівня 3,5 млн. тонн. Отже, йдеться про будівництво нових елеваторних потужностей в межах 9 млн. тонн”, - пояснив Прем’єр. Він також вважає, що варто змінити політику агроекспорту у бік просування на зовнішній ринок продукції з високою доданою вартістю. Так, за розрахунками українських вчених, експорт переробленої аграрної продукції може додатково давати до бюджету близько 40 млрд. грн.

Сьогодні Україна розглядає зернові запаси як валютно-грошовий резерв і бачить свою перспективу у формуванні світового фонду-запасу зерна при ООН. Український Уряд підтримує ініціативу науковців і Міністерства аграрної політики та продовольства України, яка полягає в тому, щоб спільно з FAO (Продовольча та сільськогосподарська організація ООН) розробити Концепцію створення світового резерву зерна і визначити місце та квоти в ньому України.

УДК 316.647.5:316.3-021.387

РОЗВИТОК ТОЛЕРАНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

*Казачинський Є.Г., асистент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Сталий розвиток є об’єктивною потребою людської цивілізації, оскільки він є альтернативою її попередньому розвитку, що поставив людину і суспільство перед проблемою виживання, самозбереження. Множина глобальних проблем, які загрожують сталому розвитку людства, спричинені надмірною конфліктністю різних сфер суспільних та міжнародних відносин сучасності: екологічні проблеми та проблема невідновлюваних ресурсів зумовлені нестримним прагненням перемогти у конкурентній боротьбі в першу чергу за рахунок постійного нарощування обсягів виробництва і, як наслідок, масштабів виснаження природних багатств та забруднення довкілля; широкий спектр економічних проблем (від світових криз до зростання рівня бідності не тільки у відсталих, а й у розвинутих країнах) – поширеною практикою нехтування суспільними, загальнолюдськими інтересами заради власних групових, корпоративних чи вузькокласових інтересів; політичні проблеми, зокрема загроза світової війни, в т.ч. із застосуванням зброї масового ураження – небажанням знайти компромісний варіант розв’язання міжнародних суперечностей, зробити

найменшу поступку опоненту чи навіть просто визнати за ним елементарне право на існування [1, с. 67-71].

Уся історія людства, особливо досвід двадцятого – найбільш кривавого – століття свідчить про те, що розв'язання будь-яких проблем силовим шляхом, як правило, являє собою паліатив, дає переможцям лише тимчасові переваги, не гарантує стійкого суспільного розвитку, загальноприйнятого для усіх результату. І навпаки, стійкий результат, довготривале врегулювання проблем було досягнуте, як правило, через компроміс, тобто, коли сторони конфлікту доходять позитивного результату за рахунок взаємних поступок. Це стосується як міжнародних стосунків, так і відносин між соціальними верствами або політичними силами у межах окремих країн. Цей досвід свідчить – найгостріші, найконфліктніші питання соціальних відносин підлягають регулюванню, узгодженню на засадах компромісів і соціального партнерства, коли сторони цих відносин мають бажання та політичну волю до вирішення проблем не через загострення конфронтації, а через взаєморозуміння і поступки один одному. Передумовою та ідейною основою цього може бути саме толерантність як поведінкова детермінанта, як ціннісна складова культури.

Перехід до сталого розвитку потребує надзвичайних зусиль людства у тому, щоб, змінюючи особистісний (людський) чинник загальнопланетарного розвитку, підпорядкувати (підлаштувати) діяльність людей об'єктивним, фундаментальним законам стабільного функціонування екосистем, убезпечивши їх від негативного антропогенного впливу, і таким чином зберегти умови фізичного існування людини. Вирішальне значення в процесі зміни праксеологічної парадигми людства матиме побудова нового світоглядного ставлення до екосистеми та основ взаємодії з нею соціуму.

Замість схоластичного і догматичного способу мислення, зорієнтованого на досягнення бажаного результату за будь-яких умов, задоволення власної потреби будь-якою ціною, захисту інтересів вузького кола суб'єктів будь-що, має прийти мислення стратегічне, динамічне та інноваційне, здатне до довгострокового прогнозування та масштабного розуміння наслідків своєї діяльності для світу, готове до відповідальності по ним.

Формування концепції і стратегії збалансованого розвитку в світі і в Україні потребує системного наукового підходу, спрямованого на розробку та пропагування засад, принципів та критеріїв гармонізації економічних, соціальних та особистісних інтересів у розвитку суспільства. Однією з таких принципових засад гармонізації інтересів різних суб'єктів та відносин між ними, на нашу думку, є толерантність як особистісна риса [2].

У формування нової парадигми сучасної свідомості і культури із терпимістю як компонентом, органічно включеним і на індивідуальному, і на суспільному рівнях, у розбудову на принципах толерантності системи освіти та виховання для гармонійного і сталого суспільного розвитку важливий внесок мають зробити представники різних галузей науки, різних рівнів і напрямів освіти – економісти, соціологи, культурологи, психологи, політологи та ін.

Таке розуміння значення толерантності як цінності знайшло своє

відображення і в програмних документах Організації Об'єднаних Націй. У 2005 р. була ухвалена Стратегія Європейської економічної комісії ООН з освіти в інтересах сталого розвитку (ОСР). У процесі ОСР слід брати до уваги різні місцеві, національні й регіональні умови, а також глобальний контекст, забезпечуючи узгодження між глобальними і місцевими інтересами. ОСР включає ініціативи розвитку культури взаємоповаги, а отже – і толерантності, у спілкуванні та у процесі прийняття рішень, завдяки чому відбувається зміщення акцентів від методів, орієнтованих лише на передачу інформації, до ширшого впровадження активних методів навчання. Слід враховувати роль ОСР у розвитку і посиленні демократичних норм і принципів, що ґрунтуються на участі громадськості, зокрема її вклад у розв'язання конфліктів у суспільстві й досягнення справедливості, в тому числі по лінії місцевих Порядків денних на ХХІ століття [3].

ОСР потребує налагодження багатостороннього співробітництва і партнерства, основою чого може бути лише взаємна терпимість як характеристика міжсуб'єктної взаємодії. Її основними сторонами є уряди і місцеві органи управління, сектори освіти і науки, сектор охорони здоров'я, приватний сектор, промисловість, транспорт і сільське господарство, профспілки, засоби масової інформації, неурядові організації, різні спільноти, корінні народи і міжнародні організації.

Сталий розвиток за нинішніх умов може бути компромісом між зацікавленими групами, що мають різні, часто протилежні інтереси. Компроміс стане можливим лише за умов інтеграції толерантності у систему культурних цінностей як особистісного рівня, так і групового чи суспільного.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грива О. А. Модель формування толерантності особистості полікультурному середовищі // Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності: Матеріали засідання “круглого столу” від 29 травня 2007 р. / За заг. ред. П. Ю. Сауха - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – С. 67-71.
2. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: монографія / О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2012. – 534 с.
3. Толерантность в современном обществе: опыт междисциплинарных исследований : сборник научных статей / под научн. ред. М. В. Новикова, Н. В. Нижегородцевой. – Ярославль : Изд-во ЯГПУ, 2011. – 357 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ “ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ” В УКРАЇНІ

*Пилипенко Т.В., кандидат економічних наук, асистент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Для розбудови в Україні демократичного суспільства та соціально орієнтованої ринкової економіки особливого значення набуває механізм впровадження сучасної моделі сталого розвитку, що створює передумови набуття країною повноправного членства в Європейському Союзі.

Перехід до сталого використання обмежених природних ресурсів планети та зменшення залежності економіки від використання традиційних викопних джерел енергії, що негативно впливають на зміну клімату та спричиняють енергетичну уразливість багатьох країн, є фундаментальними чинниками виживання економічної та соціальної систем у ХХІ столітті [1].

Вирішення проблеми гармонійного поєднання економічних потреб суспільства з потребою постійного відновлення і збереження довкілля передбачає модель “зеленої економіки”. За вказаною теоретичною концепцією урядам, бізнесу та громадянам пропонується перейти до розробки збалансованих шляхів розвитку, що включають сприяння інвестиціям у природний капітал (збільшення частки заповідних територій, посилення захисту лісів тощо), вирішення проблем енергетики та забезпечення екологічно чистими продуктами харчування, приділення уваги питанням використання земель та планування землекористування, оптимального розподілу обмежених ресурсів та покращення управління ресурсами [2].

Зелена економіка має на меті такий порядок організації та функціонування виробництва, який при отриманні економічної вигоди не завдає шкоди навколишньому середовищу і сприяє відновленню та поліпшенню якості природних ресурсів біосфери. Обґрунтування доцільності побудови “зеленої економіки” пропонували ще понад чверть століття тому. Однак необхідність переходу на “зелені рейки” набула особливої актуальності саме сьогодні. Про це йдеться у доповідях Програми ООН по навколишньому середовищу (ЮНЕП) “Глобальний “зелений” новий курс” (2009) та “Назустріч зеленій економіці: шляхи до сталого розвитку та викорінення бідності” (2011). Поштовхом для цього стали кризи останніх років у рамках діючої економічної системи [3].

За матеріалами екологічних програм ООН, сутність поняття “зелена економіка” розглядається в контексті зниження викидів вуглецевих сполук, підвищення ефективності використання всіх видів ресурсів, а також формування системи відповідності інтересам суспільства загалом. Ключову роль у досягненні економічного розвитку суспільства на перспективу відіграє держава, яка сьогодні особливо потребує розроблення конкурентної стратегії розвитку національної економіки і відповідних важелів регулювання ринкової системи господарювання, серед яких найдієвішими є податки [3].

Декларуючи у директивних документах основний принцип Зеленої

економіки – “економічно вигідно, то що екологічно безпечно”, ООН вважає, що для переходу до зеленої економіки світовій спільноті необхідно в 2012-2050 рр. інвестувати тільки 2 % світового ВВП в 10 ключових секторів: енергетику, АПК, ЖКГ, рибальство, лісове господарство, промисловість, туризм, транспорт, управління водними ресурсами, утилізацію та переробку відходів [4].

ЮНЕП сформулювала найбільш широке та обґрунтоване визначення “зеленої економіки”: “Зеленою є така економіка, яка призводить до підвищення добробуту людей і зміцненню соціальної справедливості при одночасному істотному зниженні ризиків для навколишнього середовища та дефіциту екологічних ресурсів” [1].

Похідним інструментом зеленої економіки є зелений бізнес, головною метою якого є захист світової екосистеми одночасно з отриманням прибутків від ведення підприємницької діяльності.

Зелений бізнес – це діяльність пов'язана з виробництвом та реалізацією екологічних товарів та послуг під час виробництва та надання яких застосовуються екологічно-конструктивні методи та технології. Діяльність підприємств цього напрямку пов'язана з формуванням екологічної свідомості у громадян та сприяє підвищенню їх економічних, екологічних та соціальних умов життя як в короткостроковому, так і в довгостроковому періодах.

Розвиток екологічно орієнтованого підприємництва є стратегічним завданням для України, бо він має беззаперечні переваги та економічну стабільність. До того ж у нашій країні є багато потенційних і доволі необхідних напрямків розвитку, що дають змогу впроваджувати зелений бізнес на пристойному рівні [4, с. 143-152].

Концепція зеленої економіки наразі знаходиться в процесі розробки та адаптації до відповідних умов економічного розвитку в міжнародному середовищі, через що термін “зелена економіка” не має однозначного визначення.

Україна має розробити єдину стратегію переходу до зеленого економічного зростання як рамковий документ, який визначає головні принципи державної політики, стратегічні цілі та завдання розвитку економіки у напрямку збереження та ефективного використання ресурсів, зменшення деструктивного впливу виробничої і людської діяльності на довкілля та посилення внеску у зростання наукових досліджень і екологічно-орієнтованих (зелених) технологій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стан і перспективи розвитку зеленої економіки та зеленого бізнесу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.google.com.ua/url?q=http://www.cci.donbass.com/images/stories/file/Static/ecology/Otchet_zelenyj_biz.doc
2. “Зелена економіка” – перспективний шлях розвитку гірських районів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zik.ua/ua/analytics/2011/12/20/325061>
3. Соловій І. П. Політичний курс зеленої економіки у контексті переосмислення та імплементації ідей сталого розвитку / І. П. Соловій // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.19. – С. 196-205.
4. Нездоймінов С. Г. «Зелений» імператив розвитку рекреації та туризму в причорноморських регіонах України / С. Г. Нездоймінов // Економічні інновації. – 2012. – Вип.47. – С. 143-152.

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У 60-Х РР. ХХ СТ. (НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЄВА)

Шарін О.В., асистент,

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасний етап реформування освіти, ставить перед дослідниками актуальне питання її розвитку у історичному поступі. Особливої уваги, заслуговує досвід роботи шкіл у 60-х рр. ХХ ст. Саме в зазначений період освіта мала цілий ряд трансформацій, які сприяли подальшому її вдосконаленню.

Суспільно-політичні процеси в Радянському союзі і УРСР зокрема, вимагали змін у організації роботи освітніх закладів, цьому активно сприяли постанови пленумів ЦК КПРС. Через освіту молоді партійно-радянська система досить міцно зберігала монополістичні позиції. У 60-х рр. важливим завданням стає впровадження загальної обов'язкової середньої освіти та перехід шкіл на новий рівень. Процес введення загальної обов'язкової середньої освіти мав здійснитися в декілька етапів.

Шкільна освіта в Україні на даному етапі характеризувалася пошуками нових форм роботи, як змістовного наповнення так і термінів навчання. Безпосередньо в Миколаєві на початку 60-х рр. працювали масові школи (денні) і школи робітничої молоді (вечірні). На підставі архівних джерел можна проаналізувати динаміку їх основних показників. У 1960 р. в Миколаєві діяла 41 масова школа, з них 14 восьмирічних, 27 середніх та 6 шкіл-інтернатів (2 з них спеціального призначення) і 14 вечірніх шкіл [2:3; 3:2]. У вечірніх школах нараховувалось 207 класів, загальною чисельністю 4366 учнів [3:4]. Вечірні навчальні заклади були повністю укомплектовані педагогічними кадрами. В масових школах нараховувалось 855 класів, у яких навчалось 26194 учні [2:4]. Якщо порівнювати представлені цифри із показниками 1965 р., то в Миколаєві діяло 954 класи масових шкіл і 370 вечірніх, відповідно, кількість учнів складала 32145 денної та 9209 вечірньої форми. У 1968-1969 навчальному році нараховувалось 48 шкіл, із загальною кількістю 1092 денних класів, де навчалось 38 798 учнів [6:2; 7:2; 9:3].

Нагальною необхідністю досліджуваного періоду стала підготовка кваліфікованих викладачів. Районний відділ освіти Миколаєва направляв вчителів на дворічні курси підвищення кваліфікації [1]. Особлива увага приділялася позашкільній роботі. У планах міського відділу народної освіти окремий пункт займала ідеологічно-виховна робота, яка проводилася в школах. Вчителі зобов'язувалися не тільки підвищувати власну професійну кваліфікацію, а й проводити заняття із шкільних предметів та формувати ідейно-політичний рівень школярів відповідно до партійно-радянських догм. Крім того, вчителями проводилася робота з піонерськими і комсомольськими організаціями. В ідеологічній роботі вчителям допомагали старші піонервожаті школи, які були на

посадах і отримували зарплатню. Їм доручалася виховна робота в піонерських загонах кожного класу. У звіті про роботу в школах Миколаєва за 1960-1961 начальний рік відзначалось, що в місті існувало 43 піонерські шкільні загони [2:172-175]. З числа «ідеологічно підкованих» піонерів обирались вожаті (комсомольці) для жовтент молодших класів. 31 комсомольська організація об'єднувала більше 2000 комсомольців в школах міста [2:176-180]. Розв'язуючи проблему прискорення науково-технічного прогресу, М. Хрущов прийняв кілька принципових рішень, які визначили характер розвитку соціально-економічного сектору. Народногосподарські проблеми вимагали поповнення провідних галузей економіки спеціалістами. На прикладі Миколаєва визначається загальна тенденція навчально-трудової спрямованості випускників середніх шкіл у 60-х рр.

Таким чином, за статистичними даними, порівнюючи динаміку навчально-виробничого спрямування випускників середніх шкіл Миколаєва у 60-х рр., визначається позитивна тенденція, що характеризує майже 100 % зайнятість випускників. Якщо в 1960 р. 8 % випускників (97 осіб) не обрали подальшого місця навчання чи роботи, то 1965 р. таких залишилося 3,5 % (31 особа). Проаналізувавши архівні документи, варто зазначити, що відповідно до рішень з'їздів, постанов ЦК КПРС у навчальних програмах районного відділу освіти Миколаєва, визначалися пріоритетні вимоги до системи народної освіти [1, 2, 3, 5, 6, 7, 10].

Отже, на підставі узагальненого архівного матеріалу, робимо висновки: у кінці 50-х – середині 60-х рр., системою освіти вирішувалося наступні завдання – ліквідовувалась нестача кваліфікованих кадрів; поступово освітні заклади наповнювалися учнями; покращувалося матеріальне забезпечення шкіл. Окремим аспектом народної освіти стало розширення системи вечірніх шкіл, та гарантоване спрямування майже усіх випускників на подальше навчання чи працевлаштування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державний архів Миколаївської області (ДАМО). – Ф. Р-91. – О.2 т.1 – Спр.161. – Арк. 1-8.
2. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.1. – Спр.162. – Арк. 172-180.
3. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.1. – Спр.163. – Арк. 10-11.
4. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.1. – Спр.169. – Арк. 4.
5. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.1. – Спр.232. – Арк. 7.
6. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.1. – Спр.260. – Арк.125.
7. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.1. – Спр.261. – Арк.73.
8. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.1. – Спр.265. – Арк. 99.
9. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.2. – Спр.382. – Арк. 1-4.
10. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.2. – Спр.384. – Арк. 207.
11. Павлик І. С. Історія Миколаївщини / І. С. Павлик, М. П. Тригуб, О. В. Білюк. – Миколаїв, 1996. – С. 81-89.
12. Шкварець В. П. Повоєнна та сучасна Миколаївщина / В. П. Шкварець, Є. Г. Горбуров, К. Є. Горбуров. – Миколаїв, 2008 – С. 49-58.
13. Шкварець В. П. Миколаївщина в 60-х першій половині 80-х рр. XX ст. / В. П. Шкварець. – Миколаїв, 2008. – С. 49-58.

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА МИКОЛАЇВЩИНИ

*Коваль Г.В., кандидат політичних наук, доцент,
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили*

В результаті аналізу останніх досліджень у галузі державного управління можна говорити про те, що хоча серед усього масиву наукових доробків велика увага приділяється молоді, все ж таки в сфері державної молодіжної політики існують проблеми, які потребують негайного вирішення, як на державному, так і на регіональному рівнях. Тому цікавим, на нашу думку, є досвід реалізації державної молодіжної політики на Миколаївщині.

Молодь – це найбільш репродуктивно-активний контингент населення. За даними Головного управління статистики на початку 2011 року в Миколаївській області налічувалося 348,3 тис.чол. віком від 15 до 35 років, що становить 29,4 % загальної чисельності всього населення. У загальній кількості молоді понад 10 відсотків становить частка студентської молоді – 30 тис. осіб [1].

За останні роки в області створено відповідну молодіжну інфраструктуру, до якої увійшли 27 органів у справах сім'ї та молоді міськвиконкомів, райдержадміністрацій тощо. При райдержадміністраціях створено міжвузівський парламент студентської молоді, який співпрацює з молодіжними громадськими організаціями, Асоціацією правозахисних організацій студентів профспілкових організацій вищих закладів освіти Миколаєва [4].

Молодь міста Миколаєва завжди брала і бере активну участь у громадському житті міста. Міська рада, виконавчий комітет намагаються максимально приділяти увагу молодіжній політиці, створювати умови для реалізації політичних, культурних, освітніх потреб юнаків та дівчат.

Відповідно до статей 2, 22, 23 Закону України “Про місцеві державні адміністрації”, на виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 28 січня 2009 року № 41 “Про затвердження державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2009-2015 роки”, з метою консолідованої та системної співпраці місцевих органів виконавчої влади і громадськості щодо забезпечення соціального становлення і розвитку молоді, реалізації її конституційних прав 23 грудня 2010 року схвалено Миколаївською обласною адміністрацією обласну програму “Молодь Миколаївщини” на 2011-2015 рр. [1].

Метою Програми є створення сприятливих передумов для життєвого самовизначення і самореалізації молоді, формування високоморального, інтелектуально розвинутого, фізично здорового, свідомого громадянина України, проведення цілісної державної молодіжної політики в Миколаївській області, визначеної Законами України “Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2009-2015 роки”, “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», “Про молодіжні та дитячі громадські організації” із врахуванням місцевих особливостей [1; 2]. З метою впровадження цілісної молодіжної

політики, створення сприятливих передумов для життєвого самовизначення та самореалізації молодих громадян у Миколаєві розроблено та затверджено рішенням міської ради комплексну програму “Молодь Миколаївщини” на 2011-2015 роки [3].

Ця програма передбачає подальшу реалізацію молодіжної політики міської влади в нових цільових програмах, що стосуються, перш за все, проблем зайнятості, соціальної політики, здоров'я, соціального захисту, соціально-культурної сфери тощо. У рамках її реалізації щорічно спільно з молодіжними, дитячими, благодійними та іншими громадськими організаціями проводиться понад 130 заходів, у яких беруть участь близько 60 тисяч учнів, студентів тощо.

Залучаючи молодь до процесу державотворення, роботи у місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, було започатковано проект «День молодіжного самоврядування у Миколаєві», який не має аналогів в Україні. Його ініціатором став Союз миколаївського студентства і Молодіжне інформаційне агентство. Під час проекту його учасники на 1 день стали дублерами Миколаївського міського голови, його заступників, начальників управлінь і відділів міськвиконкому. До цього протягом 3 днів супроводжували своїх керівників, засвоюючи їх функціональні обов'язки. Вчилися проводити оперативні наради, розглядати документи, вести переговори тощо [5].

У рамках реалізації державної Концепції національно-патріотичного виховання молоді працюють й наметові табори молодіжних, дитячих громадських організацій: “Миколаївська спілка скаутів”, “Клуб бойових мистецтв “Рись”, “Миколаївський клуб мандрівників”, благодійного фонду “Нова освіта”, у яких проводиться краєзнавчо-оздоровча, патріотично-оздоровча робота, екологічно-освітні семінари тощо [4].

Таким чином, молодь Миколаївщини бере активну участь у суспільно-політичному житті як регіону, так і країни в цілому. Це прослідковується на прикладі діяльності управлінь у справах сім'ї та молоді, а також громадських молодіжних організацій Миколаївщини, які підтримують місцеві ради та адміністрації. Участь молоді в цих організаціях сприяє формуванню лідерів нового покоління, які здатні здійснювати громадський контроль за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, що є запорукою продовження демократичного процесу в Україні, започаткованого з моменту проголошення незалежності України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України “Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2009-2015 роки” // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.gov.ua>.
2. Закон України “Про молодіжні та дитячі громадські організації” від 1 грудня 1998 року № 281-XIV (зі змінами) // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.zakon.gov.ua>.
3. Міська комплексна програма “Молодь Миколаєва” // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.molod.mk.ua
4. Молодежь и власть: разговор на равных молодёжь // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gorsovet.mk.ua/center/modern.ua
5. 1/3 населення Миколаївщини – молодь // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mk.mk.ua

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ ТА МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

*Адубецька Н.В., начальник відділу у справах сім'ї, молоді,
культурно-масової роботи та зв'язків з громадськістю
адміністрації Ленінського району Миколаївської міської ради*

Дослідженню сутності та призначенню функцій держави та механізмів державного управління присвячені численні наукові роботи. В той же час, майже всі вони позбавлені контексту причинно-наслідкового взаємозв'язку функцій держави та механізмів державного управління.

Враховуючи результати робіт [1, с. 696] будемо виходити з визначення функції держави, як взятих у комплексі її обов'язків та кола діяльності, основних її напрямів та видів внутрішньої і зовнішньої діяльності держави, що виражають і конкретизують її сутність та призначення в суспільстві, цілі й завдання державного управління.

У роботі Л.А. Морозової функції держави визначені як особливий механізм державного впливу на суспільні процеси і відносини, що визначає головні напрями і зміст її діяльності з управління суспільством. Суттєвими ознаками функцій держави є: предметна діяльність держави у найважливіших сферах життя суспільства; безпосередній зв'язок між сутністю держави й її соціальним призначенням, яке реалізується у функціонуванні держави; спрямованість діяльності держави на виконання значних завдань і досягнення цілей, характерних кожному історичному етапові; особливі форми реалізації функцій держави (правові та організаційні), обумовлені застосуванням специфічних методів управління, у тому числі владно-примусових [2].

Серед форм реалізації функцій держави прийнято виділяти правові та організаційні форми. До правових форм, які пов'язані з виданням та реалізацією юридичних актів, слід віднести законодавчу (правотворчу), управлінську (правореалізуючу), судову (правоохоронну) і контрольно-наглядову (правоконтролюючу). До організаційних форм можна віднести організаційно-структурну (створення конкретних державних органів, їх структурних підрозділів), субординаційно-координаційну (розподіл функцій та координація їх виконання, ресурсне забезпечення їх роботи, ведення діловодства і статистики), а також управління персоналом (підбір, підготовка і кар'єрне зростання кадрів) [2].

Функції держави, як правило, визначають тип підсистеми суспільства. Відповідно можна говорити про політичну, економічну, соціальну, гуманітарну, екологічну, адміністративну, інформаційну та інші системи суспільства.

У роботі В.Я. Малиновського дана стисла характеристика політико-адміністративної, економічної, соціальної та гуманітарної функцій держави. До політико-адміністративних функцій віднесені такі: оборона країни: утримання армії, мобілізаційна робота, участь військ у міжнародних миротворчих операціях;

національна безпека; охорона кордонів та митниця; зовнішня політика: зовнішні зносини, представництво країни за кордоном, захист прав співвітчизників за межами країни, зовнішня економічна політика; забезпечення правопорядку: охорона прав і свобод громадян, боротьба зі злочинністю, охорона власності та фізичних осіб, попередження правопорушень; - політика в інформаційній сфері. Економічна функція держави є багатовекторною та уособлює у собі господарсько-організаційну функцію, спрямовану на національне господарство країни. Соціальна функція держави спрямована на захист трудових прав громадян, прав споживачів, безробітних, охорону праці та безпечної життєдіяльності тощо. Гуманітарна функція держави спрямована на належне функціонування та розвиток освіти, науки і культури [3].

Гладуняк І.В. у роботі “Правові проблеми формування політичної системи в Україні на сучасному етапі” провів комплексний аналіз політико-правових проблем формування політичної системи в Україні, визначив зміст і сутність політичної системи, її структуру, основні функції, обґрунтував необхідність подальшого вдосконалення нормативно-правової бази для забезпечення демократичних перетворень в політичній системі українського суспільства, а також планомірного реформування її основних елементів та інститутів, до якого відноситься реформування державної влади, піднесення ролі громадських організацій, суспільно-політичних рухів, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації [4].

У роботі Бермічевої О.В. “Соціальна функція в Україні” досліджено поняття і ознаки соціальної функції держави, соціальні права громадян, форми і методи реалізації цієї функції в Україні; проаналізовано місце соціальної функції держави в системі функцій держави; обґрунтовано необхідність для забезпечення її розвитку прийняти певні законодавчі акти та провести систематизацію законодавства [5].

Головко О.І. в роботі “Функції та компетенція органів Європейського Союзу у сфері соціальної політики” дослідив сутність та зміст інституту компетенції Європейського Союзу і Європейського Співтовариства у сфері соціальної політики; провів комплексний аналіз доктрини компетенції міжнародних організацій, особливостей компетенції Європейського Співтовариства як міжнародної організації з елементами наднаціональності, розкрито механізми реалізації компетенції ЄС у соціальній сфері, дослідив особливості правового забезпечення соціальної політики ЄС, визначив функції її правового забезпечення та висвітливповноваження основних органів ЄС у соціальній сфері [6].

У роботі Несвіт Г.П. “Інформаційна політика держави як чинник реформування суспільства” здійснено комплексне дослідження інформаційної політики держави як фактора реформування суспільства, акцентовано увагу на ролі інформації як трансформаційного ресурсу, що суттєво впливає на реформування різноманітних сфер життя суспільства (управління суспільством, інформатизація, інформаційні технології, засоби масової інформації, інформаційна безпека) [7].

Проведене наукове осмислення, визначення та описання управлінських функцій, запропонована їх класифікація; проаналізовано особливості організації, функціонування системи органів виконавчої влади сучасної України та стан реалізації ними основних функцій державного управління; виходячи із концептуальних засад модернізації ролі, функцій держави та функцій виконавчої влади в умовах трансформаційного періоду та становлення громадянського суспільства, сформульовано висновки та рекомендації щодо оптимізації управлінських функцій, насамперед, у напрямку підвищення якості правової регламентації розподілу функцій в апараті державного управління та вдосконаленню структурно-функціональної побудови системи виконавчої влади, її органів та підрозділів у роботі В.Я. Малиновського “Оптимізація функцій органів виконавчої влади України: теоретико-методологічні засади” [8].

У роботі В.О. Величка “Організаційно-правові питання діяльності місцевої державної адміністрації” досліджено організаційну структуру, порядок формування, функції та форми діяльності місцевих державних адміністрацій; розроблено теоретичні моделі порядку формування, прийняття та реалізації управлінських рішень у місцевих державних адміністраціях, а також інформаційного забезпечення їх діяльності [9].

Коляденко В.А. визначив, що в результаті переходу до нових інфокомунікаційних технологій якісно видозмінюються функції влади в суспільстві; виявлено, що нові інфокомунікаційні технології розширюють права громадян шляхом надання доступу до різноманітної інформації; збільшують ступінь їхньої політичної участі і контролю за діяльністю державної влади; обґрунтовано розвиток Інтернету відповідно до демократичної спрямованості суспільного розвитку; виявлено, що метою включення в політичне життя інфокомунікаційних технологій є створення відкритої для діалогу з громадянами прозорої вертикалі влади, на діяльність якої знадобиться значно менше бюджетних засобів, ніж традиційним державним інститутам [10].

Дослідженню питань стратегічного управління також присвячені роботи вітчизняних вчених: В.М. Вакулєнка “Стратегічне планування економічного розвитку великого міста як інструмент підвищення ефективності його управління” (2003), О.О. Григора “Формування інформаційного суспільства в Україні в контексті інтеграції в Європейський Союз (державно-управлінський аспект)” (2003), В.В. Мартиненка “Інноваційна стратегія демократичного розвитку України: від місцевої демократії до демократичної держави” (2004), А.О. Лавренчука “Становлення та розвиток регіональних механізмів інтеграції України до Європейського Союзу” (2004), О.В. Коломійця “Формування системи стратегічного управління регіоном в Україні” (2004), І.А. Грицяка “Розвиток європейського управління в контексті впливу на державне управління в Україні” (2006), Н.К. Дніпрєнко “Зміна парадигми в державному управлінні інформаційною сферою: комунікативний аспект” (2006), І.А. Чикаренко “Формування проектно-орієнтованої системи стратегічного управління розвитком міста» (2007), А.І. Семенченка “Стратегічне планування у сфері державного управління національною безпекою” (2008), Р.В. Войтович “Вплив глобалізації на

систему державного управління” (2009) та інші.

Підсумовуючи проведений аналіз, можна говорити, що у переважній більшості досліджень, присвячених аналізу та синтезу підсистем суспільства, що реалізують різні функції держави, а також формуванню та застосуванню механізмів державного управління, фактично в тій, чи іншій мірі розглядаються питання взаємозв'язку функцій держави та механізмів державного управління. Особливе місце займають універсальні механізми державного управління, які є найбільш поширеними серед досліджуваних та охоплюють такі типи: стратегічне управління, реформування, державну політику, державне регулювання, державне програмування, державне бюджетування, державний контроль.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія В. М. Князєв (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. – 2011. – 748 с.
2. Морозова Л. А. Теория государства и права/ Л. А. Морозова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ez2www.com/book_468.html.
3. Малиновський В. Я. Державне управління : [навчальний посібник] / В. Я. Малиновський. – Вид. 2-ге, доп. та перероб. – К. : Атіка, 2003. – 576 с.
4. Гладуняк І. В. Правові проблеми формування політичної системи в Україні на сучасному етапі. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.13 – Правові проблеми політичних інститутів і процесів. – Одеса : Одеська національна юридична академія, 2001.
5. Бермічева О. В. Соціальна функція в Україні. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень. – Харків : Національний університет внутрішніх справа, 2002. – 456 с.
6. Головка О. І. Функції та компетенція органів Європейського Союзу у сфері соціальної політики. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2003.
7. Несвіт Г. П. Інформаційна політика держави як чинник реформування суспільства. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за фахом 23.00.02 - політичні інститути і процеси. – Одеса: Одеська національна юридична академія, 2001.
8. Малиновський В. Я. Оптимізація функцій органів виконавчої влади України: теоретико-методологічні засади. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – Політичні інститути та процеси. – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2002.
9. Величко В. О. Організаційно-правові питання діяльності місцевої державної адміністрації. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право. – Харків : Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 2001.
10. Коляденко В. А. Інфокомунікаційні технології як чинник політичної модернізації. — Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути і процеси. Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2002.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

*Орел В.М., кандидат економічних наук, начальник управління
корпоративного бізнесу Миколаївського РВ АТ “БРОКБІЗНЕСБАНК”*

На необхідність формування чіткої державної політики у сфері інновацій та інвестицій наголошують зарубіжні та вітчизняні вчені. Питання щодо положень інноваційно-інвестиційної політики досліджуються в роботах таких вчених: І.А. Бланка, В.П. Галушко, В.М. Гейця, Б.В. Губського, С.А. Гуткевича, М.А. Данько, М.І. Долішнього, Л.А. Жаліло, А.А. Пересади, Д.М. Стеченко, Н.О. Татаренко, Л.І. Федулової, М.П. Чумаченко та інших. Рекомендації, розроблені в дослідженнях вчених-економістів пострадянського періоду, у першу чергу ІЕ НАН України щодо великомасштабних науково-прикладних програм містять у собі науково-обґрунтований підхід до завдань ринкового реформування економіки, у тому числі на підставі інноваційних перетворень [4, с. 43-51; 5].

Та все ж таки, потребують додаткового теоретичного і методичного обґрунтування питання участі держави в інвестиційному забезпеченні інноваційного розвитку, обґрунтування ролі інтелектуального потенціалу при оцінці інноваційної стратегії розвитку країни, а також питання системного підходу до аналізу інноваційного розвитку з урахуванням інтеграційних процесів.

Світова практика інвестиційної діяльності показує, що найбільш перспективним видом вкладення капіталу є фінансування інноваційних і науково-технічних проектів. Цей напрямок особливо актуальний для України, що має потребу в розширенні, модернізації й відновленні виробництва, у тому числі капіталоемних галузей і наукоємних виробництв [3]. Інвестиційна діяльність ще не стала активною опорою інноваційного розвитку. Однією з причин цього є те, що основні теоретичні постулати теорії інвестицій не були сформульовані для інноваційного етапу економічного розвитку. Для трансформаційної економіки характерний нестабільний стан економіки, низький рівень доходів, відсутність або низький рівень розвитку корпоративного капіталу, що в остаточному підсумку приводить до низького рівня заощаджень і формування інвестиційних ресурсів [2].

Інноваційний процес, в сучасному розумінні, не обмежується першою появою на ринку нового продукту, послуги або доведенням до проектної потужності нової технології [1, с. 34-39]. По мірі розповсюдження інновація вдосконалюється стає більш ефективною, набуває раніше невідомих споживчих властивостей. Це відкриває для неї нові сфери застосування, ринки, нових споживачів. Сукупний суспільний результат інновацій є позитивним саме завдяки механізму дифузії інновацій. Інновація внаслідок свого комплексного розгортання утворює нову технолого-соціально-економічну підсистему суспільства, яка складається з галузей, які здійснюють інновацію, галузей, поширюють нову

технологію та поглиблюють її економічні переваги, галузі, що виникають завдяки розвитку нового технологічного стилю.

Інновації, у своїй основі, містять не тільки технічну складову, але й економічне та соціальне наповнення. Особливості сучасного періоду освоєння інновацій полягають у тому, що організація і управління цим процесом все більшою мірою переміщуються на регіональний рівень. Це пов'язано з тим, що саме в регіонах застосування застарілих технологій, ресурсо- та енергоємної техніки, недосконалих методів господарювання породжують або збільшують безліч проблем, що негативно впливають на ефективність агропромислової діяльності. Повільне та несистемне надходження основних фондів в останні роки не може перекрити темпи їх вибуття. При цьому має місце вторинне використання техніки, що була в експлуатації та надходить із-за кордону. Вітчизняні розробки, що пропонуються, відстають від зарубіжних аналогів. Особливо це стосується селекції, організації безвідходного виробництва, органічного землеробства, енерго- та ресурсоощадного забезпечення, господарювання, підвищення продуктивності галузей АПК.

Інновація в соціально-економічній системі є більш якісним способом ефективного використання ресурсів. Отже, навіть за збереження наявної диспозиції факторів виробництва відбувається збільшення обсягів виробництва. У більш загальному вигляді, інноваційна інвестиція є “ресурсоощадним” вкладенням, яке забезпечує значно більшу за середню економічну віддачу.

Таким чином, стратегічний суспільний ефект інновацій полягає в тому, що вони:

- здійснюють прискорення зростання продуктивності факторів виробництва, що важливо за умов дефіцитності принаймні одного з них;
- забезпечують прискорення зростання обсягів виробництва;
- прискорюють структурні зрушення, сприяють перерозподілу ресурсів на перспективні напрями суспільно-економічного розвитку;
- поліпшують статус країни в глобальній економіці та національну конкурентоспроможність.

Україна має один з найбільших в Європі виробничий комплекс, хоча сучасні технологічні уклади не є в ньому домінуючими. Інвестиційно-інноваційну політику необхідно сконцентрувати на сукупності заходів та механізмів, спрямованих на впровадження технологічних інновацій, створення сучасної структури виробництва, обсяг фінансування науки привести у відповідність до вимог чинного законодавства (не нижче 1,7 % від ВВП), що підвищить конкурентоспроможність національної економіки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пічкур О. Особливості інноваційної діяльності на сучасному етапі / О. Пічкур // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 12. – С. 34-39.
2. Гойко А. Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації / А. Ф. Гойко. – К. : ВІРА-Р, 1999. – 319 с.
3. Инновационная деятельность в условиях изменения форм собственности : [монографія] / Б. Т. Клияненко, А. П. Осыка, Г. Н. Маслова. – Луганск : Изд-во ВУГУ, 1997. – 48 с.

4. Збаразская Л. А. Экономические аспекты развития инновационной активности предприятий / Л. А. Збаразская // Социально-экономические проблемы развития производства: Сб. науч.тр. – Донецк, 2002. – С. 43-51.

5. Инновации в производстве: Социально-экономический аспект / А. И. Амоша, Н. А. Лобанов, Л. Н. Саломатина. – К. : Наук. думка, 2004. – 295 с.

УДК 005.336.5:316.343:35-051

СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Орел А.М., магістр,

Чорноморський державний університет ім. Петра Могили

Процес керування у системі державного управління, метою якого є забезпечення належного рівня та якості надання громадянам державних послуг, дотримання європейських принципів публічного адміністрування, вимагає постійного пошуку нових підходів до формування професійної державної служби, оновлення змісту діяльності органів державної влади, підвищення їхнього престижу.

Одним з вирішальних чинників зазначених перетворень є формування, розвиток та раціональне використання на всіх управлінських рівнях кадрів з високим рівнем професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати управлінські функції, впроваджувати новітні технології, сприяти інноваційним процесам відповідно до потреб сьогодення. Підготовці таких управлінців сприяє одна зі складових системи професійного навчання - підвищення кваліфікації державних службовців [1, с. 54].

В основу системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців Програмою кадрового забезпечення державної служби, затвердженою в листопаді 1995 р. Указом Президента України № 1035, була покладена соціальна природа професійного розвитку. Програмою були визначені гарантії громадянам рівних прав і можливостей для професійної підготовки та цілісного розвитку особистості, пріоритетність гуманістичного та демократичного спрямування, випереджальний характер змісту навчання, структурна оптимізація всієї системи, відкритість новим технологіям, особливо на шляху індивідуалізації навчання державних службовців [2, с. 356].

Метою підвищення кваліфікації як галузі єдиної загальнонаціональної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади є забезпечення високого професіоналізму службовців, здатних найбільш ефективно забезпечувати вирішення нагальних завдань та виконання функцій держави. Одночасно ця система має дозволити кожному державному службовцю реалізувати право на збагачення своїх знань, професійних навичок і вмінь, реалізацію своїх інтересів, особистої кар'єри,

розвитку особистості.

Згідно з Програмою кадрового забезпечення державної служби нормативними документами Кабінету Міністрів України система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців ґрунтується на трьох складових.

Першою та головною складовою вказаної системи є освітньо-професійні програми підготовки та перепідготовки, а також професійні програми підвищення кваліфікації державних службовців. Вони мають забезпечувати навчання персоналу органів державної влади відповідно до державних стандартів, що засновуються на вимогах щодо можливостей нового покоління та професійно-кваліфікаційних характеристик посад службовців.

Другою складовою системи є вищі заклади освіти, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, в тому числі центри перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців як навчальні заклади цієї системи та галузеві інститути підвищення кваліфікації. Фінансування освітньої діяльності зазначених закладів у сфері навчання державних службовців здійснюється з державного та місцевих бюджетів.

Третьою складовою є органи державної влади, що здійснюють управління системою навчання державних службовців, а також формування замовлення на навчання [2, с. 358].

Підвищення кваліфікації – один із елементів системи професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, що здійснюється з метою набуття умінь і знань, необхідних для ефективного вирішення завдань професійної діяльності на державній службі, підвищення рівня професіоналізму та культури державних службовців, здатності компетентно і відповідально виконувати управлінські функції, впроваджувати новітні соціальні технології, сприяти інноваційним процесам.

Підвищення кваліфікації управлінців має забезпечити:

1) високий рівень загальнокультурної освіченості, громадської свідомості та відповідальності, патріотизму, задоволення вимог щодо етики їх поведінки (сумлінне виконання зв'язків, шанобливе ставлення до громадян, керівників і співробітників, захист національних інтересів України, невикористання службового становища власних інтересах та недопущення корупційних дій, об'єктивність і неупередженість до юридичних та фізичних осіб, недопущення проявів бюрократизму, місництва);

2) оволодіння: знаннями з права, політології, економіки, адміністрування, фінансів, кадрового менеджменту, екології, соціальними та гуманітарними науками, вмінням вільно орієнтуватися в соціально-політичному просторі, відбирати, аналізувати та узагальнювати інформацію, аналітичним мисленням, розумінням сучасних проблем менеджменту, соціальними технологіями, технологією адміністративної роботи, здатністю подавати нові ідеї, розробляти, самостійно приймати управлінські рішення і відповідати за їх реалізацію.

Основними видами підвищення кваліфікації державних службовців, що забезпечують його безперервність, є:

- навчання за професійними програмами підвищення кваліфікації;
- навчання за програмами тематичних постійно діючих семінарів;
- навчання за програмами тематичних короткотермінових семінарів;
- навчання за тренінговими програмами (як вид підвищення кваліфікації тренінги визначені постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2008 року № 1136 “Про внесення змін до пунктів 8 і 10 Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців”);
- навчання за програмами самоосвіти (систематичне самостійне навчання);
- а також стажування в органах, на які поширюється чинність Закону України “Про державну службу” [3].

Організація навчального процесу має базуватись на результатах наукових досліджень, використанні новітніх освітніх технологій та передбачати активну участь викладачів (система підвищення кваліфікації державно-управлінських кадрів передбачає систематичне навчання науково педагогічних працівників) та слухачів системи в наукових дослідженнях теорії та практики розвитку державного управління.

Отже, підготовка і підвищення кваліфікації кадрів для системи державного управління здійснюється на основі відповідних законодавчих актів у тісній взаємодії з органами державного управління, спрямованій на пошук найкращої мотивації та найвищої ефективності державного управління [4, с. 20].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Нинюк М. Підвищення кваліфікації як один із чинників формування професіоналізму державних службовців у регіонах / М. Нинюк, І. Нинюк // Вісник державної служби. – 2004. – № 3. – С. 54-58.
2. Оболенський О. Ю. Державна служба : [підручник] / О. Ю. Оболенський. – К. : КНЕУ, 2006. – 472 с.
3. Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і Положення про єдиний порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників державних підприємств, установ і організацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1997 р. № 167 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 7. – С. 57.
4. Понеділко В. Підвищення кваліфікації державно-управлінських кадрів: теорія і практика (Особливості організації та методичного забезпечення навчального процесу у системі підвищення кваліфікації управлінських кадрів) / В. Понеділко. – 3.: ПП “Друкарський світ”, 2007. – 294 с.

РЕФОРМА ДЕРЖАВНА ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ – ШЛЯХ ДО СТВОРЕННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

*Бадалова О.С., заступник начальника Миколаївського міського управління юстиції, аспірант кафедри державної політики і менеджменту
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили*

В цивілізованій державі владні структури об'єктивно зацікавлені у реформах різних галузей життєдіяльності суспільства, а тому реформаційні процеси удосконалення юридичної бази правоохоронних органів завжди є пріоритетними.

В органах юстиції України проводиться чимало реформ, зокрема, реформа державної виконавчої служби, що представляє собою якісне оновлення і вдосконалення законодавства в практиці її застосування [2, с. 6].

Реформа – це об'єктивні зміни в суспільстві – соціально-значиме явище, а не наповнення старих форм права новим змістом і не нав'язування настрою провідної партії в законодавчому органі меншості.

Позитивною рисою реформи державної виконавчої служби є практична спрямованість, яка проявляється в розумінні правової реформи як специфічної форми правотворчості – оновлення та вдосконалення законодавства. Найбільш важливою ознакою правової реформи є те, що вона передбачає істотну зміну встановлених основоположних засад, принципів, завдань, цілей правового регулювання тих чи інших суспільних відносин. Зважаючи на викладене, для здійснення реформи обов'язкова наявність певних науково-прогнозованих актів законодавства, які підлягають зміні, тобто “первинне” правове врегулювання тих чи інших суспільних відносин не є правовою реформою, а являються розширенням і деталізацією правового врегулювання суб'єктів виконавчого провадження [1, с. 146].

Прихід до влади Павла Скоропадського, зміна форми Української держави зумовили і кардинальні зміни у різних сферах суспільного життя. Заслугує на увагу той факт, що основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики були одразу визначені у “Грамоті до всього українського народу” та “Законах про тимчасовий державний устрій України”.

Зміни стосувалися також різних аспектів правового регулювання суспільного життя, зокрема, це й організація та діяльність правоохоронних органів і здійснення виконавчого провадження. Генеральний суд Української Держави проголошено “найвищим охоронцем і захисником закону та найвищим судом України для справ судівництва. Генеральний суд оголошує до загальної відомості всі закони і накази Уряду, слідкуючи за законністю виконання судових рішень. Існування та розвиток виконавчої служби до сьогоднішнього часу безпосередньо пов'язані і залежали від розвитку судової системи, тому слід зазначити, що у перші тижні існування Гетьманату в Україні діяла “змішана”

судова система, та виконавча служба тобто суди, створені Тимчасовим урядом, засновані Центральною Радою, та ще й судові інституції часів Російської імперії, відроджувані урядом Української Держави.

На сучасному етапі реформи – це завжди зміни, що покликані покращити звичайне минуле на ефективне майбутнє. Зміни також не завжди означають, що те, що залишається в минулому, було поганим чи неефективним. Отриманий досвід, усвідомлення помилок, бачення нового є підґрунтям перемін для проведення реформ у сфері виконання судових рішень та виконавчого провадження.

Державно-правова реформа ДВС носить об'єднуючий характер для позначення комплексних змін у законодавчих основах діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також змін у правовому регулюванні найбільш важливих сфер життя суспільства [3, с. 23]. Фактично йдеться про комплексну модернізацію основного інституту виконання рішень в сфері ДВС разом з реформою правової системи держави. Правовою реформою ДВС слід вважати не лише результат внесення змін до законів, а й також супутні та підготовчі процеси взаємопов'язаних складових.

Правова реформа ДВС – це зміна існуючих в законах основних засад, принципів, цілей правового регулювання певних суспільних відносин задля досягнення якісно нового режиму правопорядку у вказаній сфері виконавчої культури.

Реформування органів державної виконавчої служби виключить можливість подвійного підпорядкування регіональних та територіальних органів державної виконавчої служби: одночасно Департаменту державної виконавчої служби та відповідним регіональним й територіальним управлінням юстиції [5, с. 116].

Серед першочергових напрямів розвитку української юстиції слід виокремити наступне:

- реформування системи правосуддя з метою забезпечення доступності судочинства, справедливості судової процедури та ефективності судового захисту;

- реформування кримінальної юстиції та кримінально-виконавчої системи;
- створення правових засад для запобігання та протидії корупції;
- забезпечення ефективності системи примусового виконання рішень судів;
- удосконалення системи захисту інтересів держави в судах України;
- реформування нотаріату;
- формування системи безоплатної правової допомоги [4, с. 4].

Загальнонаціональною проблемою реформи стало забезпечення прозорості та ефективності системи примусового виконання рішень судів, інших органів і посадових осіб. На наш погляд, у зв'язку з цим необхідно втілити у життя низку нових законопроектів та інших нормативно-правових актів, які змінять філософію, ідеологію і реалізаційні засади виконання судових органів та інших органів виконавчої влади.

Реформа державної виконавчої служби України на шляху до створення правової держави повинна передбачити послідовні та ефективні кроки, що створять справжній прорив у цьому напрямку. Серед таких можна запропонувати:

- скасування мораторіїв щодо звернення стягнення на майно боржника (зупинення дії низки законів, які прямо забороняють звертати стягнення на певні види майна);
- забезпечення доступу державного виконавця до інформації про боржника через державні бази даних і пошукові системи;
- зміна системи реалізації майна, яка дозволить здійснювати реалізацію майна на комісійних засадах, залишивши продаж нерухомого майна і транспортних засобів виключно на прилюдних торгах (аукціонах);
- посилення відповідальності за невиконання рішення суду шляхом запровадження адміністративного арешту за таке правопорушення;
- створення правового механізму, що забезпечує виконання судових рішень про стягнення коштів із державного бюджету та з бюджетних установ;
- забезпечення взаємодії з правоохоронними та іншими державними органами;
- підвищення статусу державного виконавця, зокрема, законодавче посилення правового захисту виконавців та членів їх сімей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антологія української юридичної думки. В 10 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. Том 9: Юридична наука радянської доби / Упорядники: В. Б. Авер'янов, О. М. Костенко, В. П. Нагребельний, В. Ф. Погорілко, К. О. Савчук, І. Б. Усенко, Г. П. Тимченко; ред. В. П. Нагребельний. – К. : В.Д. “Юридична книга”, 2004. – 848 с.
2. Горобец В. Д. Правовая реформа в Российской Федерации: состояние и перспективы: автореф. дис. канд. юрид. наук / В. Д. Горобец. – М., 1992. – 18 с.
3. Малишев Б. В. Правова реформа: поняття, ознаки, види / Б. В. Малишев // Бюлетень Міністерства юстиції. – 2011. – № 3 (березень). – 53 с.
4. Оніщук М. Українська юстиція : проблеми і пріорітети діяльності на шляху до правової держави (До 90-річчя української юстиції) / М. Оніщук // Право України. – 2008. – № 11. – 58 с.
5. Правове життя / Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2005. – № 8 (46). – 121 с.

ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ ТА ДЕРЖАВНИЦЬКІ ПОМИСЛИ МИТРОПОЛИТА ПЕТРА МОГИЛИ

*Костельнюк М.М., викладач кафедри філософії,
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили*

Ідея національного державотворення стала своєрідною домінантою у шкалі цінностей української суспільності свого часу. Саме вона була спроможна об'єднати в єдиному руслі патріотичні почуття найширших верств суспільства - від рядового козака до гетьмана, від неписьменного селянина до інтелігента.

Ні для кого не секрет, що в православної ієрархії Південно-Західного краю Речі Посполитої XVI-XVII ст. переважали представники шляхетського стану. Митрополит Петро Могила не був винятком, – він представляв одну з 27 найбільш багатих і знатних родин в державі, а тому був серед тих, хто визначав її державну та церковну політику [4].

Безперечно, П. Могила, у першу чергу, був визначним діячем у релігійній царині, але ґрунтовні гуманітарно-духовні знання, багатоаспектна громадсько-культурна й організаційна робота дали йому можливість стати знаним українським не тільки релігійним, але й суспільно-політичним діячем своєї доби.

Він був одним з перших в Україні мислителів православного спрямування, які не лише вдавалися до загально-філософських міркувань політико-правового змісту, а й нерідко підходили до самої ідеї української держави в її теоретичному виразі. Митрополита Петра Могили можна назвати одним із родоначальників ідеї української держави в її теоретичному виразі, який вважав, що духовна єдність має закласти засадничі підвалини усвідомлення українським народом своїх загальнонаціональних інтересів.

Основним державотворчим чинником П. Могила вважав не якийсь окремий стан, а злагоду, єдність усіх станів, етнічних угруповань і конфесій в Україні [1]. Він знайшов компроміс, зміцнив зв'язки з провідними верствами тогочасного суспільства – православною шляхтою та її лідерами, з міщанами, козаками, членами братств, що сприяло успішному здійсненню його намірів. Розв'язання цього важливого завдання стало передумовою політичної консолідації, здійсненої Б. Хмельницьким.

Легалізація і розвиток в іноземній та іновірній державі православної церкви, завдяки мудрості, мужності і дипломатії П. Могили, стало важливим напрямом його діяльності у царині церковно-державних відносин. Адже православна церква була єдиною владою, яка компенсувала відсутність власної держави, у значній мірі перебирала на себе її функції. Митрополит, зважаючи на ці обставини, розвинув думку щодо зверхності влади церкви над державною, хоча його бачення в цьому питанні відступає від традиційного для візантійської культури цезарепанізму [2].

Розуміючи “політику” у класичному смислі – як мистецтво впорядковувати людські стосунки [1, с. 286-291], Петро Могила розглядає її чинність лише у зв’язку з релігійно освяченою моральністю, “побожністю життя”. Тому він радить при виборі державних урядовців виходити не із знатності походження і родинних зв’язків, а з ділових якостей, доброчесності й побожності. Для того, щоб успішно здійснювати внутрішнє “строєння”, володар мусить добре й “непомильно” знати все, що діється в державі, й на підставі цього приймати рішення та забезпечувати їх виконання. При цьому його слова не повинні розходитися з ділами.

В політиці, на думку П. Могили, пріоритетними повинні стати морально-духовні обов’язки керманича щодо своїх підданих. Він повинен усіма засобами карати зло й винагороджувати добро, викорінювати з людських звичаїв усе, що суперечить доброчесності й істинній вірі, бути будівничим і ктітором (те саме, що старостою церковною; особою, яка виділяла кошти на будівництво, ремонт або облаштування християнського храму) навчальних закладів і церков, “облобызати истинное правоверие, його множити й поширювати” [3]. При цьому володареві рекомендується радитись у державних справах з духовництвом та урядовцями.

На чолі майбутньої держави в Україні, на думку П. Могили, повинен стояти сильний православний володар. Обов’язок можновладця полягає у піклуванні про спільне благо підданих, а для цього він мусить спиратися на вмілих і доброчесних мужів, а не на облудників, які шукають власного добра, а не добра для держави. І найліпшими дорадниками володаря, на думку П. Могили, має бути духовенство.

Петро Могила у своїх творах утверджує ідею сильної державної влади. У царині політики, права, освіти, забезпечення добробуту громадян влада державного володаря повинна бути найвищою, отже, вона може лише радитись і співпрацювати щодо цього із церквою. Для України, оточеної з усіх боків великими державами, ідея сильної власної влади була особливо актуальною.

Отже, ідеї і діяльність П. Могили сприяли духовній єдності українського народу, творенню єдиного комунікативного простору його культури, що було необхідною передумовою подальшої політичної консолідації. Заслуга Петра Могили полягала в тому, що йому та його прибічникам вдалося в цілому природно адаптувати на українському православному ґрунті кращі здобутки європейської духовності. Митрополит довів, що видатний церковний діяч за певних умов може стати головним виразником інтересів народу, перетворитися у фактичного лідера руської нації. Своєю всебічною діяльністю він повернув Києву стародавнє значення культурного та політичного центру Русі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Традиція християнського гуманізму в українській духовній культурі: Петро Могила. // Церква і соціальні проблеми. – Львів : Місіонер, 2000. – С. 286-291.
2. Шип Н. А. Православна церква у державотворчому процесі (від Київської Русі до утворення УНР) / НАН України, Ін-т історії України / Н. А. Шип. – К., 1997. – 18 с.
3. Хроніка 2000: український культурологічний альманах. — К. : Фонд сприяння розвитку мистецтв України, 2004. — Вип. 60. — 728 с.
4. Ямчук П. Християнський консерватизм: дух, епоха, людина: Монографія / П. Яремчук. – Луцьк, 2005. – 320 с.

СЕКЦІЯ
“СУЧАСНІ КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ Й ОСВІТІ”

УДК 631.173

**ПРОГНОЗУВАННЯ СТРУКТУРИ ЗЕМЕЛЬНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ
З ВИКОРИСТАННЯМ ЛАНЦЮГІВ МАРКОВА
ЗА УМОВ НОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ**

*Іхсанов Ш.М., кандидат технічних наук, доцент,
Лопушанська В.В., старший викладач,
Миколаївський національний аграрний університет*

З 2010 року Державне агентство земельних ресурсів України наводить докладний розподіл земель України за 23-ма видами угідь [1, 2, 3]. У роботах авторів [4, 5] було описано методику прогнозування розподілу земель із використанням ланцюгів Маркова за класифікацією, яка була прийнята раніше. У запропонованій доповіді автори аналізують можливості прогнозування за вказаною методикою за умов нової класифікації земель.

Авторами отримано прогноз структури земельного фонду України до кінця 2012 р. при розподілі угідь на 8 видів (таблиця 1):

Таблиця 1

**Фактична та прогнозна структура земельного фонду України
за 2009-2012 рр.***

Роки	2009	2010	2011	2012- прогноз
Сільськогосподарські угіддя	41596,4	41576,0	41557,6	41538,2
Інші сільськогосподарські землі	1217,3	1215,8	1219,3	1220,3
Ліси та інші лісовкриті площі	10591,9	10601,1	10611,2	10620,8
Забудовані землі	2499,1	2512,5	2523,2	2535,2
Відкриті заболочені землі	979,4	979,9	980,1	980,5
Сухі відкриті землі з особливим рослинним покривом	17,6	17,7	17,7	17,8
Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (кам'янисті місця, піски, яри інші)	1029,9	1028,3	1022,9	1019,4
Води (території, що покриті поверхневими водами)	2423,2	2423,5	2422,8	2422,6

* Розраховано автором за даними [1-3]

Відмітимо, що знайдена засобами MS Excel матриця перехідних імовірностей (МПІ) зменшує значення цільової функції майже у 49 разів відносно

одиночної матриці МПВ. Державне агентство земельних ресурсів України дані за попередній рік зазвичай опубліковувало не пізніше квітня поточного року. На жаль, дані на 1 січня 2013 р. досі не опубліковані, що не дозволяє оцінити точність виконаного прогнозу і провести розрахунки прогнозу на 1 січня 2014 р.

При використанні Microsoft Excel для рішення оптимізаційної задачі доводиться обмежуватися 200 змінними, що в нашому випадку дозволяє шукати МПІ за умов поділу земельного фонду не більше, ніж на 14 видів. У таблиці 2 наведені результати прогнозу для одного з варіантів розподілу земель України на 14 видів угідь.

Таблиця 2

Фактичні та прогнозні результати розподілу земельного фонду України за 2009-2012 рр. за 14-ма категоріями*

Роки	2009	2010	2011	2012-прогноз
Рілля	32478,4	32476,5	32498,5	32506,6
Перелogi	320,8	310,2	277,2	272,8
Багаторічні насадження	897,7	896,5	895,9	893,6
Сіножаті	2409,8	2410,9	2411,5	2410,9
Пасовища	5489,7	5481,9	5474,5	5465,5
Інші сільськогосподарські землі	1217,3	1215,8	1219,3	1218,9
Вкриті лісовою рослинністю	9675,4	9677,2	9683,3	9685,8
Не вкриті лісовою рослинністю	198,9	205,3	208,7	212,2
Інші лісові землі та чагарники	717,6	718,6	719,2	718,6
Забудовані землі	2499,1	2512,5	2523,2	2533,8
Відкриті заболочені землі	979,4	979,9	980,1	979,0
Сухі відкриті землі з особливим рослинним покривом	17,6	17,7	17,7	17,7
Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (кам'янисті місця, піски, яри інші)	1029,9	1028,3	1022,9	1018,1
Води (території, що покриті поверхневими водами)	2423,2	2423,5	2422,8	2421,2

*Розраховано автором за даними [1-3]

У даному випадку, оптимізація засобами MS Excel 2010 призводить до значення цільової функції дещо меншого, ніж при використанні засобів MS Excel 2003 (у 1,3 рази, але при цьому більш, ніж на порядок, зростає час розрахунку), проте воно відрізняється від значення цільової функції для одиночної МПІ лише у 1,9 рази. Це дозволяє висунути гіпотезу, що реального мінімуму цільової функції, можливо, так і не було досягнуто.

Прогнозування за всіма 23-ма категоріями земельних угідь вимагає пошуку потужніших засобів оптимізації, ніж засоби стандартної конфігурації MS Excel або аналітичного рішення задачі оцінки МПІ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державне агентство земельних ресурсів України. Земельний фонд України станом на 1 січня 2010 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dazru.gov.ua/terra/control/uk/publish/article?jsessionid=894F9CA685D9E88216DA1A49BC13D718?art_id=121465&cat_id=97786
2. Державне агентство земельних ресурсів України. Земельний фонд України станом на 1 січня 2011 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dazru.gov.ua/terra/control/uk/publish/article?art_id=121570&cat_id=97786
3. Державне агентство земельних ресурсів України. Земельний фонд України станом на 1 січня 2012 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dazru.gov.ua/terra/control/uk/publish/article?art_id=134612&cat_id=97786
4. Використання ланцюгів Маркова для прогнозування соціально-економічних процесів. Науковий економічний журнал “Актуальні проблеми економіки”. № 1 (115). – 2011. – К. : Вид-во Національної академії управління, 2011. – С. 259-267.
5. Markov chains application in forecasting of socioeconomic processes. Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції “Проблеми конструкції і розвитку форм самоорганізації людських спільнот”, 21-28 квітня 2011 р., Лондон, Київ. – Р. 72-76.

УДК 631.17 : 658.155

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРИНЦИПИ КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ

*Андріанова І.К., кандидат економічних наук, доцент,
Боборикіна Л.Я, кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Конкурентна розвідка – це аналітичний інструмент, без застосування якого вже найближчим часом буде неможливо досягти успіхів у бізнесі. Вона не є панацеєю від усіх проблем, проте ігнорування її часто призводить до негативних результатів. Людство вступило в новий “інформаційний” та “динамічний” вік. В умовах жорсткої конкуренції і швидкої зміни технологій підвищується значення інформації про настрої покупців, політику держави і, головне, наміри конкурентів.

У 1996 році багато вчених почали вирішувати питання: “Конкурентна розвідка – нова масова професія?” На сторінках преси почали з’являтися повідомлення про Американське Товариство Промислової Безпеки (ASIS), яке було об’єднанням професіоналів приватного розшуку і охорони. З 1986 року в США була створена асоціація, що претендує на роль асоціації майбутнього – Товариство професіоналів конкурентної розвідки (Society of Competitive Intelligence Professionals, SCIP). Основна мета полягає у визнанні конкурентної розвідки в якості нової масової професії та зростанні її авторитету. До початку 1990-х років сформувалися міжнародні та національні товариства професіоналів конкурентної розвідки, які організовували обмін досвідом між фахівцями

[1,2,3,4,5].

Завдання дослідження – проаналізувати принципи конкурентної розвідки та підготовку її фахівців на Україні.

На Україні з 2004 р. ведеться професійна підготовка фахівців з конкурентної розвідки в Харківському національному університеті радіоелектроніки на кафедрі Соціальної інформатики, де готують магістрів за новою спеціальністю “Консолідована інформація”.

В класифікатор професій України введено новий підклас 2433 і група 2433.2 – “Професіонали в галузі інформації та інформаційні аналітики” і розпочата підготовка фахівців цієї галузі. Основою створення і розвитку нової спеціальності 8.000012 “Консолідована інформація” та присвоєння кваліфікацій “Аналітик консолідованої інформації” стала новітня методологія – функціональна системологія, яка дозволяє формувати інформаційні ресурси організації і забезпечувати “фазовий перехід знань в силу”.

На Україні з грудня 2010 року проводиться міжнародна мережа відкритих конференцій “KnowledgeCamp & Competitive Intelligence Camp”, присвячена питанням менеджменту знань і конкурентної розвідки.

В останній час найбільший ефект дає впровадження інформаційних систем і технологій в управління підприємницькою діяльністю. Адекватним методом доповнення інформаційного забезпечення управління розвитком бізнесу, є оперативна розвідка з усіма її атрибутами, включаючи і агентурну роботу зі зрадниками з числа співробітників інших організацій і компаній, яких сьогодні називають більш модним терміном “інсайдери”.

Створення ефективної системи конкурентної розвідки вимагає часу на своє розгортання, напрацювання відповідних баз даних і знань і обзаведення корисними контактами в середовищі першоджерел і експертів, які добре знають ринок і готових ділитися інформацією. Терміни розгортання подібної ефективної системи конкурентної розвідки можуть коливатися у проміжку від року, до півтора років.

Прискорений розвиток інформаційних технологій у світі, включаючи Інтернет, модифікує методи зовнішньої розвідки, оскільки призводить до більшої доступності навіть спеціально захищеної інформації.

Такий корисної “інформаційній роботі” треба вчити майже всіх студентів вже на третьому курсі. Питання про використання отриманих навичок вирішуватиметься роботодавцями.

Конкурентна розвідка, повинна також зосереджуватися на управлінні галузевими ризиками: для виявлення, мінімізації та подолання загроз, а також кризових ситуацій, з якими компанія може стикатися в галузевій конкурентному середовищі.

Серед знакових відмінностей української конкурентної розвідки від загальноприйнятих у світі є так званий “інтелектуальний” фактор. За словами експертів, керівники і власники українських компаній часто недооцінюють або не розуміють значення конкурентної розвідки. Вважається, що в даній діяльності є щось заборонене, не збігалася з національними моральними цінностями.

У конкурентної розвідки не застосовується економічне шпигунство, а шляхом вивчення і аналізу відкритих інформаційних джерел робляться висновки щодо необхідного питання. Бізнес перейшов на якісно новий рівень розвитку, де все необхідно передбачати заздалегідь – як загрози, так і нові можливості.

Конкурентна розвідка зараз необхідна більшості українських компаній, хто працює із закордонними партнерами. Вона повинна відповісти на ряд питань: які ціни, хто працює на ринку, рівні продажів, як фірма «вписується» в цей ринок. Зрозуміло, що така інформація потрібна для прийняття відповідних рішень.

Сьогодні 80 % компаній, що працюють на території України, використовують популярний аналітичний інструмент – конкурентну розвідку тільки після того, коли в організації спостерігаються серйозні проблеми. Статистика свідчить: значна частина українських компаній займаються конкурентною розвідкою власними силами, а це означає, що недостатньо професійно.

Експерти в області конкурентної розвідки вважають подібне положення справ помилковим. На їхню думку, компанії, які займаються активним бізнесом, зобов'язані вдаватися до конкурентної розвідки. Інакше, діяльність таких компаній буде піддана підвищеним ризикам. Підтвердженням є події, що відбуваються на українських ринках після “офіційного старту” світової економічної кризи. Ці події характеризуються більш глибокими, ніж у Європі, кризовими процесами, аж до повної зупинки підприємств і закриття бізнесу.

Але в Україні є компанії, які професійно займаються конкурентною розвідкою, – консалтингова компанія “Сідкон”.

Висновки. Аналіз причин, за якими багато українських компаній не надають належного значення інформаційно-аналітичним інструментам, зводиться до наступного:

- Відсутність необхідної інформації про важливість та ефективності конкурентної розвідки.
- Застарілий стиль в менеджменті (ряд промислових підприємств).
- Зайва самовпевненість у власних силах (великі корпорації і політичні партії).
- Спотворене уявлення про суть і методи конкурентної розвідки.
- Негативний досвід застосування конкурентної розвідки через залучення до даного виду діяльності третіх осіб, компаній, які позиціонуються як досвідчені і професійні в сфері КР, але такими не є.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лошаков А. Конкурентная разведка - новая массовая профессия? – М. : Консалтинговый Центр “Лекс”. – 1996. – С. 58.
2. Бобылов Ю. А. Диплом инженера для Штирлица. [Электронный ресурс] / Ю. Бобылов. – Режим доступа: http://nvo.ng.ru/spforces/2011-04-1/12_razvedka.html.
3. Лемке Г. Коммерческая разведка как инструмент конкурентоспособности. [Электронный ресурс] / Г.Лемке. – Режим доступа: http://ci-razvedka.ru/Lemke_KomRazvedka_is_a_tool.html

4. Обрезанов С. А. Основные функции конкурентной разведки в эпоху знаний. [Электронный ресурс] / С. Обрезанов. – Режим доступа: <http://www.rscip.ru/base/A2006509-3391401.html>.

5. Денисов А. А. Роль и место конкурентной разведки в современном предпринимательстве. [Электронный ресурс] / А. Денисов. – Режим доступа: www.rscip.ru/base/A7173330-2149722.html.

УДК 004.7

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ В ПРИВАТНОМУ БУДИНКУ

*Кірей К.О., кандидат педагогічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Нині майже неможливе життя без комп'ютерів, смартфонів, планшетів та інших пристроїв. Вони набули широкого використання як на роботі, так і вдома. Проте, для більш ефективної організації роботи з інформацією, виникла потреба у об'єднанні цих пристроїв у єдиний інформаційний простір. Таку можливість надають мережеві технології. Комп'ютерні мережі відкрили зовсім нові і значно ширші можливості об'єднання різних носіїв інформації. А сучасний розвиток мережевих технологій зробив їх доступними у використанні як на підприємствах, офісах так і вдома.

У докладі розглядається порівняльна характеристика трьох технологій передачі даних в приватному будинку: дротова мережа – Ethernet, бездротова мережа – WiFi, передача даних через існуючу електричну мережу – Power Line. Для порівняння цих технологій були обрані наступні параметри: середовище передачі даних, клієнтські пристрої, що характерні для цього середовища передачі даних, переваги; недоліки; вартість рішення.

Для провідної мережі середовищем передачі даних є кабель категорії 5/5Е – “вита пара”. Найбільш часто використовується для з'єднання стаціонарних клієнтських пристроїв, таких як стаціонарні ПК, мережеві принтери, ТБ і ТВ приставки, мережеві диски зберігання даних тощо.

Переваги:

- висока швидкість передачі даних між клієнтськими пристроями – до 100/1000 Мбіт/с;
- не залежить від перешкод зовнішнього середовища, викликаних роботою дротового або бездротового обладнання;
- не вимагається додаткова налаштування комутатора, маршрутизатора і клієнтського пристрою;
- технологія підтримується всіма роутерами.

Недоліки:

- потрібно монтаж кабелю між клієнтським пристроєм і комутатором або роутером;
- пристрої “прив'язані” до точки підключення, а їх мобільність обмежена довжиною кабелю;
- при частому включенні-відключенні мобільних пристроїв висока ймовірність поломки фіксатора коннектора, в результаті чого, кабель може самовільно відключатися від мережевої карти;
- як правило, не підтримується мобільними пристроями.

Вартість рішення підключення двох клієнтських пристроїв за цінами на квітень 2013 р.: WiFi роутер і 30...50 м кабелю категорії 5E (без урахування вартості монтажних робіт) – 350...450 грн; комутатор і 30...50 м кабелю категорії 5E (без урахування вартості монтажних робіт) – 175...225 грн.

Для бездротової мережі середовищем передачі даних є повітряний простір. Найбільш часто використовується для з'єднання мобільних клієнтських пристроїв, таких як ноутбуки, смартфони, планшети і ТБ.

Переваги:

- мобільність клієнтських пристроїв;
- технологія підтримується всіма сучасними роутерами;
- просте розгортання мережі (не вимагає додаткового монтажу кабелю);
- швидкість передачі даних при малих перешкодах до 300 Мбіт/с;
- підтримується сучасними мобільними пристроями.

Недоліки:

- швидкість передачі даних між клієнтськими пристроями сильно залежить від наявності активних завад і перепони (стіни, перекриття);
- для стаціонарних ПК і ТБ, як правило, потрібно WiFi карта-розширення;
- необхідно налаштування роутера і клієнтських пристроїв для спільної роботи.

Вартість рішення підключення двох клієнтських пристроїв за цінами на квітень 2013 р.: WiFi роутер – 200...350 грн.

Для Power Line середовищем передачі даних є лінія електропередач, поверх стандартного змінного струму. Найбільш часто використовується для з'єднання віддалених клієнтських пристроїв, до яких проблематично підвести виту пару або створити WiFi з'єднання [1].

Переваги:

- для з'єднання клієнтських пристроїв використовується існуюча лінія електропередач;
- просте розгортання мережі, не вимагає додаткового монтажу кабелю;
- швидкість передачі даних при малих перешкодах і невеликому видаленні адаптерів PowerLine один від одного – до 500 Мбіт/с;
- наявність адаптерів, що підтримують бездротовий режим передачі даних.

Недоліки:

- швидкість передачі даних між адаптерами залежить від наявності активних завад створюваних побутовими пристроями, стану лінії електропередачі і віддаленості адаптерів один від одного;

- найвища вартість обладнання;
- необхідно налаштування адаптерів для спільної роботи.

Вартість рішення підключення двох клієнтських пристроїв за цінами на квітень 2013 р.: PowerLine WiFi роутер і комутатор PowerLine (500 Мбіт/с) – 1500...2000 грн.; комплект з двох Ethernet адаптерів PowerLine (200 Мбіт/с) – 400...450 грн.; адаптер PowerLine Ethernet і PowerLine WiFi – 700...750 грн.

Отже, наявні технології передачі даних дозволяють у приватному будинку відносно легко організувати єдиний інформаційний простір з урахуванням особливостей будинку, фінансових можливостей та потреб господаря.

ЛІТЕРАТУРА:

1. PowerLine [Електронний ресурс]. – D-Link. – Режим доступу : <http://www.d-link.ru/ru/products/16>.

УДК 005.8:621.311.25

ИНФОРМАЦИОННОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ УЧАСТНИКОВ ПРОЕКТОВ ПОВЫШЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ОБЪЕКТОВ АТОМНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ

Кошкин К. В., доктор технических наук, профессор,

Григорян Т. Г., кандидат технических наук, доцент,

Квасневский Е.А.,

Национальный университет кораблестроения им. адм. С.О. Макарова

Особенностями проектов повышения безопасности (ППБ) объектов атомной энергетики являются высокая сложность, которая обусловлена как сложностью самого объекта, так и чрезвычайно высокими требованиями к качеству продукта проекта и самим процессам управления.

Важной особенностью КсПБ является необходимость постоянной корректировки перечня и содержания мероприятий (подпроектов), которая обусловлена поступлением новой информации после проверок, переоценкой безопасности энергоблоков, опытом эксплуатации и результатами новых исследований. При этом в списки графики выполняемых проектов должны вноситься изменения, согласованные с Государственной инспекцией по ядерному регулированию Украины. Поэтому существенным фактором, обуславливающим недостаточную эффективность выполнения программы, является отсутствие единой коммуникационной платформы взаимодействия всех участников программы.

Для обеспечения взаимодействия предлагается концепция корпоративного портала, на основе которого осуществляется информационное взаимодействие участников программы, которые условно разделены на 4 группы (команда

проекта, руководство программы, заказчики, внешние стороны). При этом уровень доступа к информации и уровень прав используемых сервисов задается для группы, что дает возможность гибко определять возможности и условия взаимодействия для каждого участника программы. Сервисы портала (см. рис. 1) логически разделены на 3 группы: 1) коллективная работа над программой и проектами – управление проектами (УП), управление задачами (УЗ), управление идеями (УИ), отчеты (ОТ), тематические форумы (ФМ), база знаний (БЗ); 2) горизонтальные и вертикальные коммуникации – электронная почта (ЭП), джаббер-сервер (ДЖ), система документооборота (СД), хранилище файлов (ФХ), планирование и проведение совещаний; 3) корпоративная культура – живая лента (ЖЛ), кнопка “Мне нравится”, дистанционное обучение (ДО), фото- и видеогалереи.

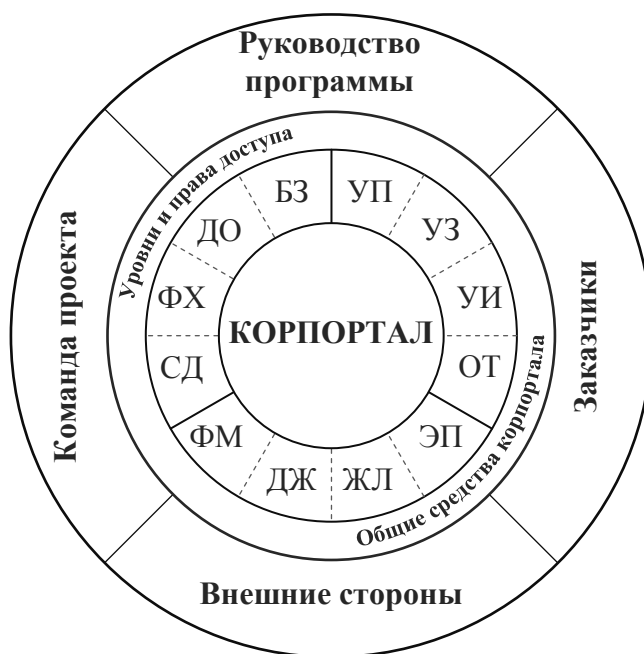

Рис. 1. Средства портала и общая схема взаимодействия участников КсПБ

Логика функционирования корпоратала определяется общими средствами платформы, которые обеспечивают интеграцию с внешними системами: офисным программным обеспечением, подсистемами управления проектами, средствами организации мобильного доступа к portalу, формированием и поддержкой открытого сайта для информирования общественности, системой безопасности (аутентификацией, веб-фильтрами для нивелирования вирусной и вредоносной активности, системой отказоустойчивости с использованием кластерного подхода и облачных сервисов).

Создание проектного офиса на АЭС и его функционирование требует сквозной подготовки и переподготовки соответствующего персонала. Система оперативной подготовки проектных менеджеров на АЭС базируется на принципах системности, целостности, открытости, гибкости, модульности и оперативности.

Нормативная функциональная модель процесса оперативной подготовки менеджера проектов на АЭС представлена на рис. 2.

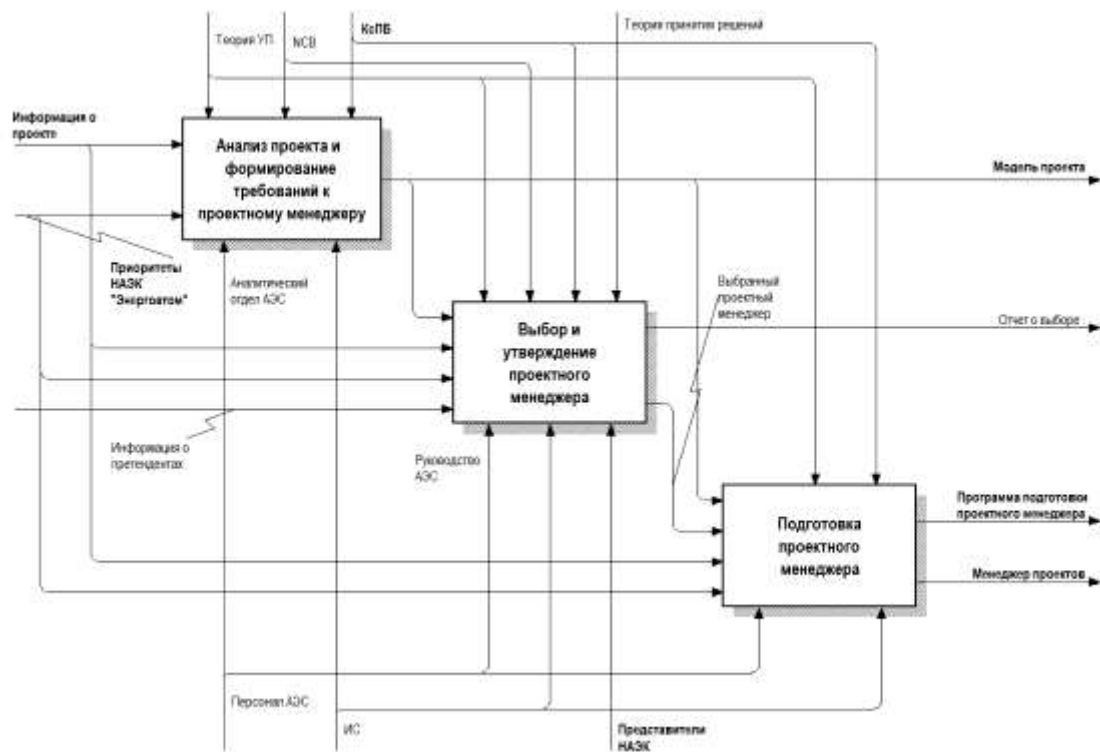

Рис. 2. Нормативная модель процесса подготовки менеджеров проектов на АЭС

Создан механизм поддержки принятия решений как основа построения комплексной системы оценки и управления портфелем проектов повышения безопасности АЭС, интегрирующий предложенные модели и методы и направленный на общее повышение эффективности процессов управления. Применение данного механизма позволило разработать план повышения безопасности энергоблока №1 Южноукраинской АЭС, с учетом затрат, уменьшения ядерных рисков и сроков внедрения. В результате сделан вывод о положительном опыте эксплуатации предложенных моделей и механизмов и принято решение об их интеграции в алгоритмы отраслевой автоматизированной системы планирования и управления проектами повышения безопасности АЭС (АСМОД).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Safety Objectives for New Power Reactors. Report by WENRA Reactor Harmonization Working Group, Dec. – 2009.
2. Гордон Б.Г., Пискунова Н.А. О рекомендациях по повышению самозащищённости ядерных реакторов. Атомная энергия. – Т.110. Вып.2. – 2011.

АНАЛИЗ ПРОЕКТОВ ОТКРЫТОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Худякова И.М., доцент,

Николаевский национальный университет им. В.О. Сухомлинского

Основной тенденцией развития современного образования является подготовка специалиста, который способен синхронизироваться с возросшими темпами развития современной техники и технологии. В связи с этим важными становятся информативность, высокая структурная и информационная мобильность системы образования, обеспечивающие высокую вариативность образовательного процесса. Вот почему все более очевидной становится перспективность подготовки специалистов с индивидуализированным набором профессиональных компетенций, которые могут быть обновлены или дополнены компетенциями в иных смежных областях знания.

В современных условиях глобализации мировых процессов социально-экономического развития общества роль открытой учебной среды выполняет так называемое глобальное образовательное пространство, сущность которого направлена на реализацию в образовательной среде основных принципов открытого образования. Можно считать, что открытие педагогические системы в целом входят в состав глобального образовательного пространства, составляют его часть, создавая в этом пространстве подпространство средств и технологий институциональной системы образования [1].

Институт образования можно рассматривать, прежде всего, как феномен культуры, позволяющий человеку в процессе социализации и инкультурации не только реализовать свои природные задатки и возможности, но и, подключаясь к новым массивам информации, адекватно адаптироваться к противоречивым условиям бытия [2]. Поэтому все известные в настоящее время формы получения образования эволюционно будут стремиться к некой модели, которая будет сочетать в себе все лучшие достижения прошлого, настоящего и возможного будущего. И именно открытое образование предполагает открытость будущему, а его дальнейшее развитие связано с преодолением закрытости и приданием процессу обучения открытого творческого характера. Открытое образование дает свободный доступ к информационным ресурсам всего мирового сообщества, снимает пространственно-временные ограничения в работе с различными источниками информации посредством информационных сетей. Предоставляет широкую свободу выбора стратегии образования.

Целью открытого образования является подготовка обучаемых к полноценному и эффективному участию в общественной и профессиональных областях в условиях информационного и телекоммуникационного общества

Основные черты открытого образования:

1. Использование специализированных технологий и средств обучения – применение компьютеров, сетевых средств, мультимедийных технологий,

специального программного обеспечения для подготовки учебных курсов и обучения студентов.

2. Тестовый контроль качества знаний – использование тестовых систем на базе информационных технологий.

3. Экономическая эффективность – улучшение соотношения достигнутого результата к затратам времени, денег и других ресурсов, по сравнению с традиционными формами обучения.

4. Гибкость – возможность обучаться в удобное время, в удобном месте и в удобном темпе.

5. Модульность – возможность формирования индивидуального учебного плана из набора независимых учебных курсов, отвечающего личным потребностям.

6. Параллельность – возможность обучения при совмещении с основной профессиональной деятельностью.

7. Асинхронность – реализация технологии обучения по удобному для каждого обучаемого расписанию.

8. Новая роль преподавателя – роль тьютора.

9. Новая роль обучающегося – повышение требований к самоорганизации.

10. Интернациональность – возможность экспорта и импорта образовательных услуг.

Концепции открытого образования могут быть положены в основу формирования единого открытого образовательного пространства на основе дистанционного обучения. Системы открытого образования на сегодняшний день реализуются в форме открытых университетов. В качестве примеров реализации подобных открытых образовательных систем могут быть названы: Национальный университет США, Лондонская Школа Бизнеса и Финансов, Национальный университет Испании, а так же российские проекты такие как: Московский государственный открытый университет, Институт открытого образования, Московский государственный университет печати, Московский открытый юридический институт и другие.

Одна из первых платформ открытого образования была создана в Массачусетском технологическом институте. MITx представляет собой платформу для открытого формального обучения в сети. Основным достоинством MITx является наличие не только учебно-методического контента и самой организации учебного процесса (превосходные записи лекций, виртуальные лаборатории, система заданий с дедлайнами и т. п.), но и наличие международного сообщества учащихся – десятков тысяч студентов из самых разных уголков мира. Если обратиться к опыту MIT OCW (OpenCourseWare), то здесь речь шла о простой публикации учебных материалов, которых самих по себе было недостаточно для полноценного учебного процесса. По этой самой причине возникли такие инициативы как P2PU (The Peer 2 Peer University), целью которых было создание платформы для объединения людей, пытающихся самостоятельно учиться с использованием OCW и других OER (Open Educational Resources). Теперь все это есть и в MITx (правда, в более формализованном

варианте).

Coursera.org (основатели Эндрю Нг и Дафна Колер) - ресурс, благодаря которому каждый может стать слушателем курсов лучших университетов мира совершенно бесплатно. Сайт предоставляет бесплатный доступ к 215 курсам по различным предметам от 33 ведущих университетов мира. Студенты могут изучать дисциплины из разных областей знания. Среди партнеров сайта – Принстонский и Стэнфордский университеты, Калифорнийский технологический институт, Университет Торонто и другие. Сейчас на Coursera учатся 2,3 млн. человек из 196 стран и число студентов растет с каждым днем. Платформа предоставляет доступ к учебному плану, видео-лекциям, тестовым заданиям (которые нужно выполнить в отведенный срок) и форуму для обсуждений. И если MITx предоставляет доступ к сканированной версии учебника по теме курса (полная версия книги без ограничений), то в Coursera вместо учебника есть ссылки на отдельные главы и публикации.

EDX является некоммерческим предприятием, основанным Гарвардским университетом и Массачусетским технологическим институтом. Курсы разработаны специально для интерактивного обучения через Интернет. На основании долгой истории сотрудничества и общими образовательными миссиями, основатели создают новую возможность онлайн-обучения. Представлен широкий спектр онлайн-курсов, наряду с которыми, EDX используется для исследования того, как студенты учатся и как технологии могут превратить науку – как на кампусе и во всем мире. Анант Агарвал, бывший директор информатики Массачусетского технологического института и лаборатории искусственного интеллекта, выступает в качестве первого президента EDX. EDX цели сочетают желание выйти на студентов всех возрастов, значит, и нации, и доставить эти учения от преподавателей, которые отражают разнообразие его аудитории. EDX базируется в Кембридже, штат Массачусетс, и регулируется Массачусетского технологического института и Гарвардского университета.

Открытый Университет Великобритании – один из крупнейших в мире университетов дистанционного образования. Сегодня около 200'000 студентов обучается на различных образовательных программах, которые поддерживают 7'000 преподавателей и профессоров. Университет был основан в 1970 году и ежегодно увеличивал число студентов. К 2005 году on-line образовательная платформа базировалась на нескольких программах, каждая из которых имела собственный пользовательский интерфейс; между программами было мало общего и их функциональность также требовала улучшений. Тогда университет сформировал несколько групп, задачей которых было всестороннее исследование новой образовательной среды. В конечном итоге было сделано заключение, что свободный программный продукт VLE (виртуальная образовательная среда) Moodle – это решение наиболее удовлетворяющее поставленным требованиям, так как он был стабильным, модульным и обладал широкой пользовательской базой, что обеспечивало устойчивость в будущем.

Для всех рассмотренных платформ открытого образования характерны

единые принципы, структура которых приведена на сайте Открытого юридического института (Россия):

- бесконкурсное поступление в высшее учебное заведение;
- открытое планирование обучения – свобода составления индивидуальной программы обучения путем выбора из системы курсов;
- свобода выбора времени и темпа обучения – прием студентов в вуз в течение всего года, отсутствие фиксированных сроков обучения;
- свобода в выборе места обучения – студенты могут физически отсутствовать в учебных аудиториях основную часть учебного времени, могут самостоятельно выбирать, где обучаться;
- переход от принципа “образование на всю жизнь” к принципу “образование через всю жизнь”;
- переход от движения обучающегося к знаниям к обратному процессу знания доставляются человеку;
- свободное развитие индивидуальности – основополагающий фактор открытого образования [3].

Система открытого образования представляет собой результат эволюционных изменений традиционной системы образования под влиянием информатизации и развития педагогических образовательных технологий. Организация обеспечения учебного процесса информационно-образовательными ресурсами для применения в педагогической практике технологий открытого образования в полном объеме представляет собой весьма значительную и комплексности работу, которая может оказаться не под силу любому отдельно взятому учебному заведению. В связи с этим возникает объективная необходимость объединения усилий отдельных образовательных учреждений на горизонтальных и вертикальных уровнях системы образования для решения масштабных задач, целью которых является создание и развитие систем открытого образования.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : [монографія] / В. Ю. Биков. – К. : Атіка, 2008. – 684 с.
2. “Основы открытого образования” / Под ред. В. И. Солдаткина. – Т. 1. – С. 328.
3. Московский открытый юридический институт. – Режим доступа : [http : //www.oji.ru](http://www.oji.ru).

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗЕЙ РОСЛИННИЦТВА У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

*Лопушанська В.В., старший викладач,
Миколаївський національний аграрний університет*

Для оцінювання конкурентоспроможності галузей рослинництва у сільськогосподарських підприємствах запропоновано методiku визначення сукупного балу конкурентоспроможності з використанням порівняльних нормованих індексів. У методиці застосовано такі показники – частка виручки від продажу визначеного виду продукції у загальній виручці підприємства, повна собівартість 1 ц продукції, вихід товарної продукції з 1 га посівної площі, витрати праці на виробництво 1 ц продукції, рівень рентабельності виробництва, питомий маржинальний прибуток, ринкова частка реалізованої продукції підприємства на рівні району. За цією методикою проаналізовано конкурентоспроможність галузей рослинництва сільськогосподарських підприємств Миколаївської області. Розраховано сукупні індекси конкурентоспроможності галузей зерновиробництва, ріпаківництва, виробництва насіння соняшнику та овочівництва для вибірових господарств різних районів, серед яких найвищий бал конкурентоспроможності виробництва зернових за наведеною методикою має приватно-орендне сільськогосподарське підприємство ім. Суворова Снігурівського району (бал 7,07), що пояснюється найвищим виходом товарної продукції з 1 га та високим рівнем питомого маржинального прибутку [1, с. 56-63].

Проведені розрахунки сукупного балу конкурентоспроможності основних галузей рослинництва та їх геопросторовий аналіз дозволив побудувати зонування виробництва основних галузей рослинництва за рівнем конкурентоспроможності по районах області. Середній бал конкурентоспроможності по області за наведеною методикою розрахунку для галузей зерновиробництва склав 2,93 (рис. 1), для виробництва насіння соняшнику – 3,85, для виробництва ріпаку – 4,097, для овочівництва – 2,16. Розрахований сукупний бал конкурентоспроможності цих галузей у більшості підприємств Миколаївської області є низьким, через невисокий рівень врожайності, високий рівень витрат на виробництво і реалізацію продукції.

Аналіз результатів оцінювання рівня конкурентоспроможності основних галузей рослинництва у сільськогосподарських підприємствах за запропонованою методикою за період 2009-2011 рр. дозволяє виконати групування і виявити райони-лідери, господарства у яких мають найвищу конкурентоспроможність галузей рослинництва.

По зерновиробництву виділено три групи (табл. 1): I група – 2,94-7,01 бали (вище середнього сукупного балу по області), II група – 0,5-2,93 бали (нижче за середній бал по області) і III група – -1,5-0,5 бали (низький) [2].

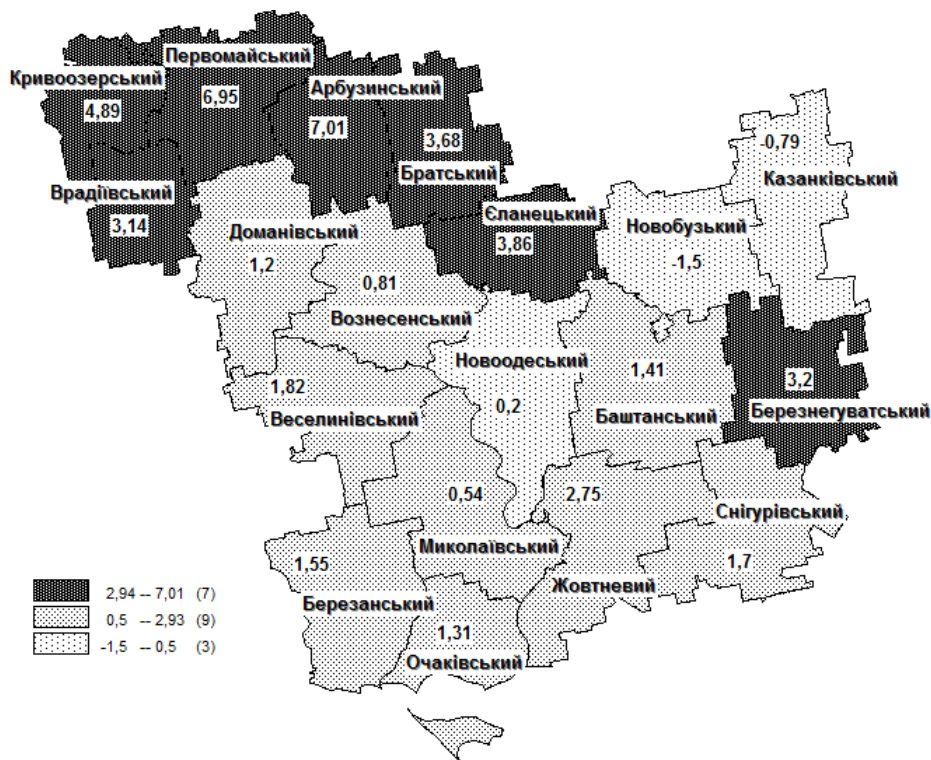

Рис. 1. Групування районів Миколаївської області за сукупним балом конкурентоспроможності зерновиробництва у сільськогосподарських підприємствах у 2009-2011 рр.

*Розроблено автором

До першої групи увійшли агроформування, в яких рівень конкурентоспроможності галузі зерновиробництва вищий від середнього по області (2,93), у господарств третьої групи галузі зерновиробництва мають низьку конкурентоспроможність у порівнянні із загальнообласним рівнем. Інші підприємства, що увійшли до другої групи, займають проміжне положення за основними показниками конкурентоспроможності за останні три роки.

Таблиця 1

Групування сільськогосподарських підприємств Миколаївської області за рівнем конкурентоспроможності зерновиробництва за 2009-2011 рр.*

Показники	I група (2,94-7,01)	II група (0,5-2,93)	III група (-1,5-0,5)
Кількість підприємств у групі	155	177	45
Сукупний бал конкурентоспроможності	5,506	2,138	-0,596
Врожайність, ц/га	29,42	26,87	22,15
Рівень товарності по групі, %	88,25	74,03	72,36
Рентабельність виробництва, %	23,13	16,07	-0,37
Питомий маржинальний прибуток, грн/ц	41,47	25,85	3,86

* Джерело: власні дослідження

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кондратюк О. І. Конкурентоспроможність сільського господарства та шляхи її підвищення / О. І. Кондратюк // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1 (115). – С. 56-63.
2. Лопушанська В. В. Стратегічне планування розвитку і підвищення конкурентоспроможності галузей рослинництва у сільськогосподарських підприємствах: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04 “Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)” / В. В. Лопушанська. – Миколаїв, 2013. – 20 с.

ПЕРСПЕКТИВИ СЕРТИФІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПО ПРОГРАМІ “1С:ПРОФЕСІОНАЛ”

Бєлова С.А., асистент,

Миколаївський національний аграрний університет

Сертифікація фахівців застосовується в різних сферах, галузях діяльності, в т.ч. в області інформаційних систем і технологій. Мета сертифікації полягає в тому, щоб гарантувати роботодавцю високий професіоналізм і компетенцію ІТ-фахівців, підтверджені міжнародними, фірмовими екзаменаційними інститутами.

Найбільший ріст зарплати у 2012 році на думку “HeadHunter” спостерігається у ІТ-фахівців. Високі зарплати ІТ-фахівців обумовлені нестачею кваліфікованих кадрів і обмеженим вибором серед кандидатів.

Сертифікація фахівців широко використовується фірмою “1С”. Для якісного виконання налаштування, доопрацювання, впровадження програмних продуктів “1С”, консультування користувачів, післяпродажного обслуговування потрібні 1С-сертифіковані фахівці.

Фірмою “1С” розроблені комплекти питань для сертифікаційних іспитів з програмних продуктів і технологій “1С”, кваліфікаційні вимоги до фахівців компаній “1С: Франчайзі”, положення про сертифікацію фахівців, методики та інструменти проведення сертифікаційних іспитів. Ці матеріали допомагають у просуванні по службових сходах, з посади стажиста до керівників відділу, що якісно відбивається на заробітній платі [1].

На даний момент є велика мережа центрів сертифікованого навчання “1С”. ЦСН - це навчальні центри, створені на базі фірм-партнерів “1С”.

Студенти і випускники вищих, середніх спеціальних навчальних закладів можуть підтвердити свою кваліфікацію, пройшовши атестацію “1С” по триступеневої системи:

- рівень “1С : Навчальне тестування” – рекомендується для шукачів;
- рівень “1С : ПРОФЕСІОНАЛ” – рекомендується користувачам економічних програм “1С”;
- рівень “1С : СПЕЦІАЛІСТ” – рекомендується фахівцям з автоматизації бізнес-процесів та супроводу інформаційних систем.

Для перевірки знань учнів навчальні заклади можуть користуватися безкоштовним навчальним тестуванням, яке проводиться на сайті “1С” (режим доступу – <http://dist.edu.1c.ru>). Для проходження тестів необхідно один раз зареєструватися на сервері, в надалі використовувати логін і пароль, зазначені в листі, які користувач отримує при реєстрації.

Правила “1С : Навчального тестування”:

- на відміну від тестування “1С : Професіонал” при виконанні тестового завдання “1С : Навчального тестування” користувач може звертатися до спеціальної літератури, відкривати програму “1С: Підприємство”;

- кількість спроб здачі кожного тесту і кількість помилок не публікується;
- здача тестів відбувається в режимі online;
- для отримання позитивної оцінки (“Здано”) необхідно правильно відповісти на 12 з 14 питань у межах встановленого часу - 30 хвилин;
- кількість спроб здачі тестів - не обмежена;
- при розриві з'єднання тест потрібно складати спочатку;
- при півгодинному відсутності дій з боку користувача сесія на сервері переривається, необхідно увійти в систему ще раз.

При здачі тесту показується лише загальний % правильних відповідей без зазначення того, на якій з питань було дано невірну відповідь.

При успішному проходженні тестування на імейл відправляється лист з поздоровленнями і електронною формою довідки. Вона не є аналогом сертифіката “1С : Професіонал”.

Сертифікат “1С : Професіонал” є офіційним і загальновизнаним підтвердженням того, що його власник може ефективно використовувати у своїй роботі весь спектр можливостей найпоширеніших програм автоматизації бухгалтерського, оперативного торгово-складського, управлінського обліку та розрахунку заробітної плати.

Зданий іспит “1С : Спеціаліст” підтверджує досягнення спеціалістом наступної професійної ступені, свідчить про глибоке вивчення предметної області та професійному володінні інструментальними засобами проектування в середовищі “1С”. Фахівці даного рівня є елітою спільноти “1С” і завжди потребуються на ринку праці [2].

17 листопада під час роботи в Києві виставки “Освіта та кар'єра” компанія АВВУУ Україна провела “День 1С : Кар'єри”, на якому були презентовані відкриті вакансії для талановитої молоді. Крім керівників провідних відділів компанії АВВУУ Україна, на заході представили свої вакансії ще шість компаній партнерської мережі “1С”. В цьому році вперше в історії Миколаєва був проведений «День 1С : Кар'єри», офіційним організатором свята стала фірма “1С : Франчайзі” “Арт Софт”, де студенти після реєстрації мали можливість безкоштовно здати тест “1С : Професіонал”.

Основне призначення сертифікації випускників складається в об'єктивній, визнаній професійним співтовариством і роботодавцями оцінці відповідності їх знань, умінь і компетенцій вимогам виробництва, бізнесу, встановленими відповідними професійними стандартами, і підтвердження права випускника (працівника) виконувати конкретні види трудової діяльності. Наприклад бути кваліфікованим економістів, фінансистів, бухгалтерів, менеджером і т.д.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Радченко М. Г. “1С:Предприятие 8.2” : практическое пособие разработчика. Примеры и типовые приемы / М. Г. Радченко, Е. Ю. Хрусталева. – М. : 1С-Паблишинг, 2009. – 872 с.
2. Ивлиев М. К. 1С-сертификация студентов и выпускников вузов / М. К. Ивлиев, И. В. Дорошина [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.1c.ru/rus/partners/training/edu/theses/?y=2012&s=63&t=1669>.

ГЕОГРАФІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ (ГІС) В ЕНЕРГЕТИЦІ

*Борян Л.О., старший викладач,
Миколаївський національний аграрний університет*

Технологія ГІС надає новий, сучасніший, ефективніший, зручний і швидкий засіб аналізу і вирішення проблем. Вихідна інформація ГІС може надаватись у картографічному вигляді, супроводжуватись кількісними та якісними описами об'єктів.

Архітектурно ГІС являють собою складне сполучення автоматизованих картографічних систем, систем дистанційного зондування, систем баз даних, систем автоматизованого проектування тощо [1].

ГІС активно застосовуються в енергетиці. Уже перші досвіди використання ГІС як інформаційно-довідкової системи у вітчизняних електричних мережах показали безумовну корисність і ефективність такого використання як при проектуванні нових, так і для експлуатації існуючих мереж.

В останні роки намітилася цілком певна тенденція розробки інтегрованих систем інженерних комунікацій на єдиній топографічній основі міста, району, області, що включають в себе теплові, електричні, газові, водопровідні, телефонні й інші інженерні мережі [2, с. 29-30].

Підвищення якості функціонування міських інженерних комунікацій – важлива народногосподарська проблема. Її актуальність визначається постійним збільшенням вартості енергоресурсів.

Управління інженерною інфраструктурою міста вимагає аналізу великої кількості достовірної інформації про місцезнаходження і потужності наземних і підземних комунікацій.

Спеціалізована ГІС впроваджена і успішно використовується в Московській кабельній мережі ВАТ “Мосенерго”.

ГІС “Панорама” – комплекс програмних продуктів, розроблених російським конструкторським бюро “Панорама”. Програмний комплекс є універсальною геоінформаційною системою, за допомогою якої можна створювати та редагувати електронні карти, виконувати різноманітні виміри і розрахунки. На базі цього забезпечення побудовано чимало потужних комп'ютерних і програмних систем, які є поширеними в Україні, Росії, та в інших країнах світу [3, с. 28].

Компанія “ГІСІНФО”, генеральний представник КБ “Панорама” в Україні, згідно з умовами державного контракту виконала розробку “Геоінформаційної системи енергозабезпечення м. Вінниці” в інтересах ПАТ “Вінницяобленерго”.

У 2013 році представники вінницької фірми “ГІСІНФО” продемонстрували можливості свого продукту фахівцям служб, установ та організацій міста Миколаєва. ГІС-технології дозволять швидко і якісно обробляти дані, складати плани територій, створювати інформаційно-аналітичні системи [4, с. 121]. У будь-який момент, увійшовши до системи, можна побачити, що саме розташоване на

певній ділянці. Це забезпечує абсолютно нову якість роботи місцевої влади, оперативність при прийнятті рішень. Тільки за наявності інтегрованих, ретельно спланованих геоінформаційних систем, можливе своєчасне і обґрунтоване ухвалення рішень у сфері містобудівного управління, широке залучення інвестицій у всі сфери господарювання міста, реалізація широкомасштабних інноваційних проектів, що спричиняє за собою значне поліпшення економічної обстановки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шипулін В. Д. Основні принципи геоінформаційних систем : [навч. посібник] / В. Д. Шипулін; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 313 с.
2. Вайсфельд В. А. ГИС в задачах эксплуатации сетей инженерных коммуникаций / В. А. Вайсфельд, А. Р. Ексаев // Информационный бюллетень. – 1997. – № 5 (12). – С. 29-30.
3. Гончаренко С. В., О некоторых подходах в проблеме ГИС и инженерные сети / С. В. Гончаренко, М. Л. Гуральник, Н. Я. Фетман // Информационный бюллетень. – 1997. – № 5 (12). – С. 28.
4. Кігель А. Г. Особливості застосування інформаційних технологій в електричних мережах / А. Г. Кігель // Науковий вісник НГУ. – 2011. – № 6. – С.121.

УДК 06.066:345:672

ХМАРНІ ОБЧИСЛЕННЯ В КЛІЄНТ-СЕРВЕРНІЙ РОЗРОБЦІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

*Бригадир І. Є., Шаригін О. В., студенти магістратури кафедри,
інформаційних технологій та програмних систем
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили*

Визначення хмарних обчислень

Хмарні обчислення є перспективним напрямком, який швидко розвивається й динамічно поширюється. Це свого роду парадигма, в рамках якої інформація постійно зберігається на серверах та тимчасово кешується на стороні клієнта. Програмне забезпечення, з яким працює клієнт, надається як відповідний сервіс. Саме у цьому і полягає основна ідея хмарних обчислень – надання будь-яких сервісів, приклад архітектури представлено на рис. 1 [3].

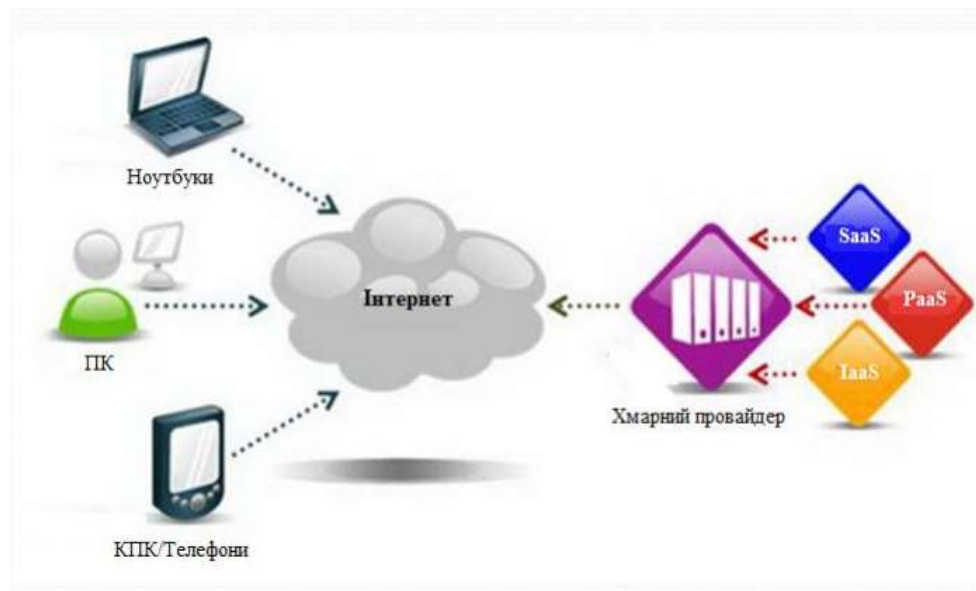

Рис.1. Архітектура хмарової технології

Історія та ключові фактори розвитку хмарних обчислень

- Автор ідеї J.C.R. Licklider, у 1970 р. ARPANET (AdvancedResearchProjectsAgencyNetwork)
- До 90-х років були проблеми:
 - Пропускна спроможність мережі;
 - Вартість обладнання;
 - Малий ринок збуту.

В 90-х рівень комп'ютеризації в бізнес сфері виріс що сприяло появі наступних компаній:

- *Salesforce.com* у 1999 році – перша компанія що пропонувала своє програмне забезпечення за принципом - програмне забезпечення як сервіс(SaaS);
- *Amazon* у 2002 році – хмарний веб-сервіс, який дозволяв зберігати інформацію і робити обчислення;
- У 2006, *Amazon*– запустила сервіс під назвою ElasticComputecloud (EC2), як веб-сервіс який дозволяв його користувачам запускати свої власні додатки. Сервіси Amazon EC2 і Amazon S3 стали першими доступними сервісами хмарних обчислень [1].

Хмарні обчислення в клієнт-серверній розробці програмного забезпечення

Переваги:

- Свобода вибору ПЗ;
- Безпека як сервіс;
- Можливість скрити код вашого ПП;
- Ви отримуєте підвищену надійність;
- Почасова оплата;
- Гнучкість розгортання ресурсів.

Недоліки:

- Для малих ПП відносно дорога ціна;
- За все потрібно платити [2].

Види послуг що надаються хмарними провайдерами

- Інфраструктура як послуга (*Infrastructure as a service*);
- Платформа як послуга (*Platform as a service*);
- Програмне забезпечення як послуга (*Software as a service*);
- Апаратне забезпечення як послуга (*Hardware as a Service*);
- Робоче місце як послуга (*Workplace as a Service*);
- Дані як послуга (*Data as a Service*);
- Безпека як сервіс (*Security as a Service*) [4].
-

ЛІТЕРАТУРА:

1. Фингар П. Dot.Cloud: облачные вычисления – бизнес-платформа XXI века. – Москва: Аквармариновая Книга, 2011. – 256 с.
2. Хмарні обчислення [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Хмарні_обчислення. – Загол. з екрану.
3. Cloudcomputing: кто и как летает в облаках? [Электронный ресурс] – Режим доступу: <http://habrahabr.ru/company/scalaxy/blog/65228/>. – Загл. с экрана.

УДК 004.73:378.633

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ФОРМУВАННІ ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА АГРАРНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Мигович С.М., аспірант кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті,

Національний університет біоресурсів і природокористування України.

В останні роки активно розвиваються і виходять на перші позиції в засобах обміну інформацією сервіси, які отримали загальну назву “соціальні мережі”. До них відносяться сайти, що надають можливість знаходити ділові контакти, друзів, однокласників, колег і т.д. Спостерігається виражена сегментація груп користувачів, що входять в ту чи іншу соціальну мережу.

Методика використання мережевих технологій є актуальним напрямком теорії навчання, яка ґрунтується на таких положеннях:

- навчання визначається інструментами і об'єктами, якими користується студент;
- навчання визначається середовищем, в якій відбувається засвоєння нових знань для людини;

– навчання відбувається в співтоваристві обміну знаннями, де новачки поступово стають експертами через практичну участь у вирішенні проблем всередині конкретної галузі знань;

– колективізм ґрунтується на теорії самоорганізованих мереж.

Привабливими рисами соціальних мереж є: безкоштовність підключення, велика кількість користувачів, однорідний контингент користувачів (у рамках груп), а також велика кількість додаткових сервісів, завдяки яким кожен може урізноманітнити свій віртуальний простір. Проведене в рамках дослідження анкетування (198 студентів) дозволило отримати відповіді на ряд питань.

По-перше, ми намагалися з'ясувати структуру доступу студентів до глобальної мережі. 55 % респондентів мають вихід в Інтернет вдома, 24 % в Інтернет-кафе, 19 % у друзів, і лише 2 % студентів не має доступу до мережі.

Другий аспект дослідження стосувався використання студентами соціальних мереж. За даними анкетування 68 % студентів використовують популярну соціальну мережу “ВКонтакте”, 19 % є користувачами мереж “Однокласники”, 8 % – “Моймир” і лише 5 % звертаються до інших ресурсів, зокрема “Facebook”, “Twitter”, “Мир тесен” і т.д. Це дозволяє викладачеві об'єднувати студентів в групи по інтересу, створювати форуми з викладенням додаткової інформації з тем занять і проводити on-line дискусії за цими матеріалами, використовуючи найбільш популярну серед своїх студентів соціальну мережу.

Залучення студентів у соціальні мережі має як позитивні, так і негативні наслідки. Існує думка, що тривале перебування студентів в соціальних мережах негативно позначається на успішності їх навчання, оскільки використання цих ресурсів не має ніякої освітньої значущості, тому ніякої користі студенту не приносить. Враховуючи це, одним з напрямків нашого дослідження був аналіз характеру цільового використання соціальних мереж. З 198 опитаних студентів 92 % використовують соціальні мережі в основному для спілкування та дозвілля, 80 % опитаних використовують соціальні мережі для обміну інформацією, 28 % спілкуються там за інтересами. Цей потенціал, на нашу думку, може бути продуктивно використаний при організації навчального процесу.

Також, блоги типу “ВКонтакте”, “Однокласники” та ін, допомагають подолати психологічний дискомфорт, зумовлений зміною місця проживання для багатьох студентів, вперше покинули звичне середовище перебування, втративши при цьому безпосередній контакт з друзями та батьками.

Виявлено, що однією з проблем є відповідність рівня ресурсного забезпечення навчального процесу та рівня комунікації між студентами. При цьому інтерактивні навчально-методичні пакети з навчальних дисциплін на електронних носіях розробляються так, щоб не дублювати функції паперових ресурсів, як основного джерела знань, а активно використовувати переваги мережевих технологій:

- динамічність зміни і наповнення інформацією;
- інтерактивність;
- керованість, індивідуалізація траєкторії навчання;

– можливість мультимедійного супроводу.

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки.

1. Дослідження цільового використання соціальних мереж студентами Миколаївського національного аграрного університету свідчить про велику частку такої активності, як обмін інформацією. Це вказує на перспективи інтеграції навчально-освітнього середовища в соціальні мережі з метою спрямування on-line діяльності студента в навчальний русло.

2. Аналіз анкетування вказує на значну кількість користувачів порталу «ВКонтакте» серед студентів ВНЗ, що дозволяє говорити про активне використання ними соціальних мереж. Таким чином, інтеграція навчально-методичних матеріалів у соціальні мережі може значно підвищити інтерес студентів до такого виду навантаження, як самостійна позааудиторна робота.

3. Враховуючи, що більшість відвідувань сайту припадає на вихідні дні, розміщення навчально-методичних і допоміжних матеріалів в Інтернеті дозволяє посилити інтеграцію студентів в навчальний процес, поширюючи його на вільний час студента.

Використання соціальних мереж як допоміжних засобів у процесі об'єднання навчально-методичної та комунікаційної сфер життя студента може позитивно впливати на ефективність процесу навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Омельченко Т. Г. Використання соціальних сервісів Веб 2.0 для проектування інформаційних систем [електронний ресурс] / Т. Г. Омельченко / Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em12/content/090tgsio.htm>. – заголовок з екрану.

СЕКЦІЯ “ГУМАНІТАРНІ НАУКИ”

УДК: 330.341.1:378

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

*Шарата Н.Г., кандидат педагогічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Сутність управління інноваційними процесами у вищому навчальному закладі (ВНЗ) полягає у цілеспрямованому впливі на процес досліджень, проектно-конструкторських розробок і засвоєння інновацій з метою скорочення витрат та термінів виконання і, у свою чергу, підвищення ефективності (економічної, соціальної, екологічної).

Управління інноваційними процесами у ВНЗ здійснюється на підставі загальних принципів управління й специфічних принципів, обумовлених особливостями інновацій й змістом інноваційної діяльності. Останні є важливими для формування внутрішньої системи управління. До специфічних принципів управління інноваційними процесами належить принцип гнучкості, врахування часу, комплексності, врахування невизначеності інноваційних робіт, врахування їх творчого характеру.

Важливий принцип – принцип гнучкості, який обумовлений циклічним характером науково-технічного прогресу, неможливістю передбачення результатів наукових досліджень. Цей принцип потребує застосування особливих видів планування й форм фінансування, впливає на склад науково-технічних кадрів й вибір методів управління.

Принцип врахування часу обумовлений значною тривалістю інноваційного циклу, нерівномірністю часового проміжку виконання окремих його стадій та етапів. Цей принцип пов'язаний з перспективністю інновацій, що означає необхідність врахування довготривалих результатів прийнятих управлінських рішень.

Принцип комплексності передбачає технічну, економічну, організаційну та інформаційну єдність на усіх стадіях та етапах інноваційного процесу. Це впливає на всі елементи системи управління інноваціями: планування, фінансування й організаційне забезпечення тощо. Комплексність означає ще й забезпечення тісного зв'язку між різними галузями науки й між функціями управління.

Принцип врахування невизначеності інноваційних робіт та їх ризикованого характеру проявляється в прогнозуванні й плануванні, фінансуванні й методах оцінки ефективності нововведень. Він вимагає створення фінансових резервів для ліквідування можливих негативних наслідків від ризику або коректування термінів виконання окремих інноваційних робіт при плануванні.

Принцип врахування творчого характеру інноваційних робіт заснований на впливі творчого характеру створення й впровадження інновацій на систему управління інноваційним процесом. Він враховується при організації процесу виконання робіт, побудові структури управління, визначенні режиму роботи й сил. Керівництва, оцінки ефективності інноваційних робіт й особливо при стимулюванні праці співробітників.

Ефективність управління інноваційними процесами у вищій школі реалізується через організаційно-педагогічний механізм, що за своєю сутністю є інноваційним. Він уявляє собою сукупність організаційних, управлінських, фінансових, правових, інформаційних, технологічних й морально-психологічних елементів, їх взаємозв'язки й взаємодії, що сприяють успішному здійсненню інноваційної діяльності й підвищенню ефективності її результатів. На нашу думку, основними елементами інноваційного механізму є: організаційно-педагогічні форми інноваційних відносин; методи управління інноваціями; методи фінансування інновацій; порядок формування й використання інноваційних фондів; законодавча база в галузі інновацій; методи оцінки ефективності результатів інновацій; морально-психологічні методи взаємодії на інноваційну активність; заходи інформаційно-технічного оснащення інноваційного процесу. Налаштування інноваційного механізму, спільне функціонування всіх його елементів багато в чому визначається їх взаємообумовленість й відповідність, пропорціональність. Відповідність і структура цих елементів, значимість та оптимальність форм, методів мають відповідати рівню управління, на якому здійснюється інноваційна політика [1].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мухамедьяров А. М. Инновационный менеджмент / А. М. Мухамедьяров. – М. : ИНФА-М, 2004. – С. 20.

УДК 811.161.2 373.46

ТЕРМІНОЛОГІЗОВАНА ЛЕКСИКА У ТЕРМІНОСИСТЕМІ ЕКОНОМІКИ АПК

*Кравченко Т.П., кандидат філологічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

У навколишньому світі предметів, явищ, процесів і властивостей значно більше, ніж слів на їхнє позначення у тій чи тій функціональній мові. Саме тому збагачення лексичної системи відбувається не тільки новими одиницями, а й новими значеннями, коли слово в актах вторинної номінації отримує новий денотативно-сигніфікативний зміст, закріплений за його структурою. Відбувається повторне використання номінативних одиниць, значення яких зазнає

переосмислення, оскільки нові поняття, що з'являються на певному етапі розвитку, потребують номінації. Вузькогалузеву термінологію економіки АПК представляють насамперед власне національні слова, що увійшли до наукового обігу внаслідок їх дефінування. Їхня кількість у цій терміносистемі не перевищує 10 %. Більшість із них утворена давно, унаслідок термінологізації загальнонавчаних слів, оскільки цей процес був “найпродуктивнішим на ранніх етапах розвитку галузевих терміносистем”. До того ж номіновані ними сільськогосподарські поняття як складники науково-поняттєвої сфери економіки АПК є одними з найдавніших утворень. Проте цей процес активізувався нині, оскільки економіка АПК на сучасному етапі зазнає бурхливих перетворень, що потребують великої кількості нових номінацій.

Терміносистема економіки АПК має у своєму складі велику кількість термінів, що номінують поняття, пов'язані з використанням землі для виробництва сільськогосподарської продукції. Це “земля”, “родючість”, “урожайність”, “збір”, “ділянка” та ін. Вони позначають найосновніші поняття агроекономічної науки, що з'явилися задовго до становлення самої науки. Такі терміни є наслідком модифікації первісного значення відповідних загальнонавчаних питомих слів української мови. Більшість із них – багатозначні лексеми, що увійшли до наукового обігу, набувши статусу терміна внаслідок «відсікання» частини значення та надання йому чіткого визначення (дефініції).

На особливу увагу заслуговують номени цієї ж лексико-семантичної групи, що до агроекономічного термінооточення потрапили вдруге. Реанімували своє термінологічне значення віддієслівні іменники автохтонного походження “наділ”, “розподіл”, “перепродаж”, “викуп”, “продаж”, “торг”, “успадкування”. Вони мають спільні позамовні чинники, які спочатку зумовили схожу схему залучення їх до наукового вжитку, потім усунення з цієї сфери і нещодавню реактуалізацію в термінології економіки АПК. Основним чинником поновлення цих номенів у досліджуваній термінології послугувало те, що земля стала об'єктом купівлі-продажу, тобто товаром, що заперечувала радянська економічна наука протягом 73 років. Варто зазначити, що в новому термінооточенні вони вживаються разом із словом-уточненням – прикметником “земельний” або іменником “земля” у родовому відмінку однини, тому стали стрижневими словами в терміносполуках, зокрема “земельний наділ”, “розподіл землі”, “земельна ділянка” тощо.

До цієї групи є підстави віднести й термінологізоване слово “розселяння”, яке набуло повторного вжитку в термінології економіки АПК, проте якщо в словниках радянської доби воно трактується як історизм і мало значення “розпад класу селян при капіталізмі на сільський пролетаріат і сільську буржуазію”, то нині в науковій і науково-популярній літературі зазнало суттєвої трансформації семантики і стало позначати “процес відходу великої кількості селян від роботи в сільському господарстві”.

Наявність великої кількості “реанімованих” термінологізованих номінативних одиниць є чи не найпомітнішою особливістю формування української агроекономічної термінології. Більшість із них не має усталеної

дефініції, що можна пояснити невизначеністю понять та неунормованістю аналізованої термінології.

Термінологізуватися можуть не тільки питомі українські, але й запозичені слова. Таким є слово “ґрунт», запозичене українською мовою з німецької через посередництво польської мови. Семантичною інновацією в термінології економіки АПК є лексема “пай”, що давно була перейнята українською мовою з турецької, у якій означала частину, жереб. Термін “пай” передає родове поняття в терміносполуках “умовний пай”, “земельний пай”, “майновий пай”.

Термінологізація більшості загальноновживаних запозичених лексем відбулася недавно, що зумовлено необхідністю номінування тих активних зрушень, які сталися в останнє десятиліття в економіці АПК. Зазнавши певних семантичних трансформацій, ці слова перейшли з розряду загальноновживаної до термінологічної лексики. Чимало з них стало агроекономічними термінами, поєднавшись із залежним компонентом, який звузив їхнє значення, що сприяло розмежуванню значень терміна і вихідного слова, пор.: легалізація земельного кадастру, консервація землі, паспортизація земель, моніторинг земель, абсентеїзм землевласницький, фрагментація землекористування, натуралізація дрібнотоварного виробництва.

Мало термінологізованих утворень, що були б наслідком випадків розширення значень, властивих слову в загальнонародному лексиконі, або ж уживання загальноновживаних лексем у переносному значенні.

УДК: 316.454.52-057.212:378.4

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ АГРАРНОГО НАПРЯМУ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

Кунашенко О.В., асистент,

Миколаївський національний аграрний університет

Перш за все звернемося до проблеми методологічного характеру. Як було зазначено у другому підрозділі, дослідники вважають рефлексивно-інноваційний підхід [1; 2; 3; 4, с. 35-39; 5] провідним фактором формування культури спілкування. У чому ж полягає його сутність і яких особливостей він набуває в контексті вищої аграрної освіти? На нашу думку, принципами рефлексивно-інноваційного підходу до підготовки фахівців-аграріїв є: глибинне осмислення, аналіз і переосмислення студентами свого емпіричного досвіду; їхнє настроювання на конструктивну асиміляцію досягнень світової культури, науки і практики у сфері аграрного сектору; концептуалізація і розвиток гуманістичних цінностей, які здійснюються у співтворчості викладача та студентів.

На нашу думку, для виявлення основних шляхів розвитку культури

спілкування в аграрному університеті необхідно зосередити увагу на педагогічному, комунікативному та культурологічному підходах, які суттєво впливатимуть на формування культури спілкування студентів-аграріїв.

Володіючи такими педагогічними якостями викладач має можливість не лише виконувати свої професійні обов'язки, але й шукати нові шляхи та засоби розвитку культури спілкування у вищому аграрному навчальному закладі. Дослідження та аналіз проблеми формування та розвитку культури спілкування дозволили дійти висновку, що основними формами її удосконалення виступають: техніка спілкування, формування вербальних і невербальних умінь, дотримання рефлексивно-інноваційного принципу.

Отже, на якість педагогічної діяльності викладача-аграрника суттєво впливають емпатія, техніка спілкування, мобільність у своїх реакціях на висловлювання студентів, культуровідповідність у спілкуванні, контакт з аудиторією, позитивна самооцінка викладача, педагогічна етика, правильність мислення, тренінг професійного спілкування майбутніх менеджерів, комунікативні здібності, професійна самосвідомість, яка, в свою чергу, несе потужний потенціал впливу на безпосередній об'єкт навчання – студента, формуючи у процесі навчання вміння засвоювати весь спектр етикетних форм, які характерні для професійної діяльності майбутнього фахівця агропромислового комплексу.

Одним із важливих чинників, на нашу думку, що сприятимуть розвитку культури спілкування є комунікативний аспект, який здатен формувати мовленнєву культуру студента. Від уміння спілкуватися, налагоджувати контакт з людьми залежатиме успіх студента-аграрія у його майбутній професійній діяльності. Управління на підприємстві не може бути ефективним, успішним, якщо не враховувати певний соціально-рольовий рівень тих, з ким доводиться мати справу. Управління на підприємстві є складними формами спілкування з людьми, партнерами у справі чи іншими представниками, зацікавленими у бізнесі з вами.

На жаль, гармонійність культури мовлення, комунікації між сучасними носіями української мови порушується наявністю такого мовно-політичного явища, як масовий білінгвізм, тобто одночасне співіснування двох мов на одній території. Тому нам слід докладніше зупинитися на дослідженні цієї проблеми, бо від вирішення її багато в чому залежатиме успішне оволодіння комунікативними засобами нормативного, культурного мовлення студентів агропромислового комплексу.

На нашу думку, прищеплення мовної культури має безпосередній зв'язок з народною етикою, мораллю, правилами поведінки, супроводжується звичаями, відтворенням народної культури, традицій. Це дає змогу прищеплювати любов до рідного слова, виховувати мовний смак, розвивати мовне чуття. Культурний аспект формування культури мовлення має безпосередній вплив на виховання національної свідомості.

Зважаючи на ґрунтовне дослідження зазначених напрямків на шляху підвищення рівня мовної культури важливим є той факт, що на сьогодні ще не

достатньо розроблено основні методи та засоби, що сприятимуть розвитку культури спілкування. На нашу думку, враховуючи, що у вищому навчальному закладі процес комунікативної культури проходить у двох напрямках – стихійному та керованому, слід зосередити увагу на педагогічному, мовленнєвому та культурологічному аспектах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : [навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни] / Н. Ю. Бутенко, В. М. Приходько, Н. І. Федоренко / – К. : КНЕУ, 2004. – 334 с.
2. Головин Б. Н. Основы культуры речи / Б.Н. Головин. – М. : Высшая школа, 1980. – 336 с.
3. Ильяш М. И. Основы культуры речи / М. И. Ильяш. – Киев-Одесса : Издательское объединение “Вища школа”, 1984. – 186 с.
4. Корніяк О. Норми розвитку комунікативної культури / О. Корніяк / Педагогіка школи. Директор школи, ліцею, гімназії . – 2005. – № 3. – С. 35-39.
5. Крилова Н.Б. Формирование культуры будущего специалиста : [методическое пособие] / Н. Б. Крилова / – М. : Высшая школа, 1990. – 142 с.

УДК 327:070 (091) “18”

ВПЛИВ ПРЕСИ НА ВИБІР ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ РОСІЇ В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ ХІХ СТ

*Березовська Т.В., кандидат історичних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Роль періодичної преси в політичному і духовному житті цивілізованого суспільства в останні два століття була не лише значною, але й у певні періоди визначальною. Особливого значення преса набула з бурхливим розвитком капіталістичної економіки у другій половині ХІХ століття. І хоча сьогодні мас-медіа мають більш масовий характер і вийшли за межі друкованого слова, залежність від капіталу, лобіювання певних інтересів, механізми впливу на масову свідомість, інструментарій впливу на формування громадської думки залишаються такими як і ті, що існували за часів канцлера О. Бісмарка та “генерала” російської преси М.Н. Каткова.

Кінець 70-х – перша половина 80-х рр. ХІХ ст. ознаменувалася цілою низкою значних політичних подій: російсько-турецька війна 1877-1878 рр., вбивство Олександра II і воцаріння Олександра III, поступова зміна зовнішньополітичного курсу від союзу з Німеччиною на союз із Францією. Наслідки російсько-турецької війни 1877-1878 рр. у великій мірі позначилися як на зовнішній, так і на внутрішній політиці Російської імперії. Громадська думка ототожнювала російсько-турецьку війну з визволенням Балканського півострова з-під турецького гноблення, вважала її справедливою і навіть священною. Перемога Росії викликала сподівання в широких

суспільних колах на розповсюдження сфер її впливу на Балканах. Сподівалася на це і молода російська буржуазія.

Сподівання молодой російської буржуазії не були безпідставними. На Балканах планувалося широке залізничне будівництво і російські підприємці прагнули отримати великі замовлення. На цей час в Російській імперії сформувалося достатньо потужне лобі вітчизняних підприємців, чий капітал був тісно пов'язаний із залізничним будівництвом. Дедалі більше вони міцніли і починали протистояти панівному угрупованню поміщиків-землевласників, чиє господарство мало товарний характер і було налаштовано на експорт зерна до Європи через Балтійські порти.

Починаючи з кінця 70-х років XIX століття Катков у своїх статтях поставив під сумнів доцільність Троїстого союзу, в якому, на його думку, Німеччина та Австро-Угорщина принижують свого партнера Росію. На сторінках своїх видань газети "Московські відомості" та журналу "Руський вісник" Катков все частіше згадував про можливість експортування зерна не через Балтійські, а через Чорноморські порти, як нагальну потребу розглядав збільшення мита на німецькі промислові товари, висміював російську дипломатію, звинувачуючи її в неспроможності відстоювати інтереси Росії.

Особливу тему становило питання російської експансії на Балканах. Катков наполягав на необхідності окупації Болгарії і утримуванні там російської армії. Він переконував читача в неспроможності болгар самостійно вирішити власну долю. Лише Росія може вказати їй правильний шлях [1].

Петербурзькі видання відрізнялися витримкою і строгим стилем викладу інформації. Вони протистояли московській пресі в її нападках на Німеччину і висловлювалися про недоречність зміни політичних партнерів. "Не можна міняти союзи, як сукні", – стверджував журнал "Вісник Європи". Інші газети цілком справедливо зауважували, що не зовсім зрозуміло, навіщо російській пресі нападати на німецького канцлера, який не зобов'язаний захищати замість німецьких інтересів інтереси чужої країни і чужого народу. Московській пресі пропонувалося замислитися і про недоцільність витратити великі державні кошти на Балканах. Утримання там армії потребує великого напруження всіх сил і засобів країни. До чого це призведе? Адже прямим інтересам російського народу це не відповідає.

З воцарінням Олександра III майже вся петербурзька преса розпочала критикувати політику Німеччини, її канцлера і особливо – розповсюдження австро-угорського впливу на Балканах. Виняток становила "Вечірня газета" та "Біржові відомості", тому 1883 р. їх закрили. Ці видання наполягали на необхідності внутрішніх перетворень у країні і радили залишити ідею втручання в Балканські справи. Вони вбачали небезпеку для країни в розвитку нігілістичного руху. Чим заливати російської кров'ю іскри слов'янських рухів, краще піднімати економіку країни. Щоб боротися з нігілізмом, слід підняти добробут нужденних. На думку зазначених видань, нігілізм виріс на економічному ґрунті й породжений бідністю і матеріальними нестатками. Нігілістичні вчення – марнославство бідноти [2].

Таким чином, навіть поверховий аналіз російської столичної преси кінця 70-х – середини 80-х рр. XIX ст. красномовно свідчить про її неоднорідність і суперечливий характер. Московська преса відображала інтереси промисловців,

пов'язаних із залізничним будівництвом, петербурзька – великих землевласників, чії господарства були орієнтовані на хлібний експорт. Їх дискусія про доцільність айстро-російсько-німецького союзу була закрита воцарінням Олександра III і зовнішньополітичною переорієнтацією на Французьку республіку. Молода російська буржуазія потіснила з трону традиційно привілейовану аристократію. Почалася нова сторінка в історії Російської імперії, а в Європі відбувся перерозподіл політичних сил.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цертелев Д. Н. Печать и общественное мнение / Д. Н. Цертелев. – СПб. : Тип. А. С. Суворина, 1905. – VIII. – 68 с.
2. Сказкин С. Д. Конец австро-русско-германского союза. Исследования по истории русско-германских и русско-австрийских отношений и в связи с восточным вопросом в 80-е годы XIX столетия / С. Д. Сказкин. – М. : РАНИОН, 1928. – 356 с.

УДК: 130.123.4-029:3

СОЦИОКУЛЬТУРНЫЙ ФЕНОМЕН ДУХОВНОСТИ

*Домбровская Л.И., ассистент,
Николаевский национальный аграрный университет*

Проблема духовности прочно вошла в науку последней трети XX века, что вызвано многими объективными обстоятельствами, главными из которых являются: понимание того, что экономическое процветание и технический прогресс без развития духовных сил человека не принесут ему подлинного счастья и ощущения радости жизни; интерес к сущности человека и попытками осмыслить его феномен с позиции современного научного знания; появление новой антропологической парадигмы, пытающейся найти место духу, духовности, душе, человечности, необходимость осмыслить феномен духовности в соответствии с современными тенденциями психологии, стремящейся к переосмыслению своего исторического опыта, к преодолению фрагментарности знаний по отдельным проблемам, в том числе по проблемам души, духа, духовности; созидательный характер современной науки, стремящийся к единству нового знания и сохранение ранее достигнутого, создание нового на основе переработанного и осмысленного старого; необходимость интеграции в рамках фундаментальной философской теории колоссального объема материалов по психологии духовности; значимость выявления особенностей философского, религиозного и психологических подходов к духовности для более полного и всестороннего ее изучения; важность совершенствования обучения и воспитания в условиях все усложняющихся отношений человека с окружающим миром; желание осмыслить и выявить механизм “субъектности” через призму духовности, а также способность быть творцом своей истории, инициировать и

осуществлять самопознающую деятельность, общение и другие специфические виды человеческой активности, выявлять новые аспекты бытия и личные потенциалы. Наш интерес к проблеме духовности вызван, в первую очередь, ее сложностью и экстенсивной разработанностью. Ни одна философско-культурологическая проблема не получала столь широкого и всестороннего внимания, как духовность.

Таким образом, разработка проблемы духовности имеет большое теоретическое и практическое значение.

Адекватными современными методами изучения духовности являются субъективные, которые, одновременно стимулируют самопознание и духовное саморазвитие.

В качестве основных принципов изучения духовности выступают положения о духовной стороне бытия человека как особой форме отражения объективного мира, как дополнительного средства ориентации в мире и взаимодействие с ним; а также о принципиальном единстве материального и духовного при кажущейся независимости, эмансипированности, оторванности последнего; общефилософские принципы развития, детерминизма, активности, системности, единства сознания и деятельности, ряд положений – Л.С. Выготского, С.Л. Рубинштейна, Б.Г. Ананьева, В.С. Соловьева, И.А. Ильина, Д.А. Леонтьева, В.П. Зинченко, А.А. Ухтомского, М.К. Мамардашвили, В.И. Вернадского и др. о развитии высших психических функций, об образе жизни и жизненном пути личности, становлении субъективности, целостности, автономности человека, качественном своеобразии человеческой психики, саморазвитии, ответственности в выборе варианта собственной судьбы, о субъективной реальности как отражении жизни в образе индивидуального жизненного пути, о жизненной детерминации психики человека и его объект-субъектного единства. Религия, как и философия, и наука в целом, подчеркивают духовное начало в человеке, отличающее его от животного.

Специфичность духовности как явления одновременно объективной и субъективной реальности часто порождает противоречие. У многих ученых не вызывает сомнения тот факт, что духовная жизнь человека тесно связана с практической материальной стороной, а роль и место духовного в его реальной жизнедеятельности определяются условиями его воспитания и обучения, а также собственной активностью человека. Человек – духовен, но ему предстоит еще стать духовным, отмечал В.П. Зинченко. Духовность является той потенциальной сущностью человека, которая обеспечивает ему полноценное развитие и саморазвитие, усвоение социального опыта с целью преобразования собственной природы. Особую важность всестороннее и непрерывное развитие творческого и духовного потенциала человека с помощью собственных усилий приобретает в настоящее время, отмеченное, по мнению исследователей, снижением веры в науку и прогресс человечества, обращением к антинаучным веяниям, таким как оккультизм и различным псевдонаучным теориям, неверием человека в свои силы, утратой философских традиций в осмыслении жизни и сущности человеческого бытия, росте агрессивности и снижении ценности человеческой

жизни и т.п. В этих условиях особенно важным является адекватное понимание духовности, так как сам термин начинает приобретать статус модного, и “применяется так же теми, кто несет бездуховность, душевный разлад, нарушение гармоничности в человеческую суть”. Поэтому одной из главных задач современной науки мы считаем не только разработку проблемы духовности в теоретическом аспекте, но и в психологическом обеспечении и сопровождении духовного развития человека, в обучении его противостоять перед лицом всеобщего регресса и неблагоприятным прогнозам относительно будущего всей планеты и человечества и осмыслить жизнь во всех ее сторонах.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Ильин И. А. Путь духовного обновления / И. А. Ильин. – СПб. : Издательство “Библиополис” – 2006. – 345 с.
2. Хрестоматия по истории философии : [учебное пособие для вузов] – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС. – 1997. – 335 с.
3. Вернадский В. И. Научная мысль как планетарное явление / В. И. Вернадский / – М. 1991. – 567 с.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ “СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АПК: АНАЛІТИЧНЕ І ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”

<i>Дубініна М.В.</i> ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-СТРУКТУРНІ ЗМІНИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ: ПРИЧИНИ, МЕХАНІЗМИ, УПРАВЛІННЯ	3
<i>Потриваєва Н.В.</i> РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	5
<i>Ксьонжик І.В.</i> МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	7
<i>Лагодієнко Н.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОДАТКОВИХ РІЗНИЦЬ	9
<i>Чебан Ю.Ю.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОЗВ’ЯЗКІВ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	10
<i>Лесік І.М.</i> ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	12
<i>Сирцева С.В.</i> СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	14
<i>Лугова О.І.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	16
<i>Пісоченко Т.С.</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	18

СЕКЦІЯ “ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ”

<i>Сіренко Н.М.</i> УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ПІДПРИЄМСТВ ЗА ПРИНЦИПАМИ ТЕОРІЇ ОБМЕЖЕНЬ	20
<i>Бурковська А.В.</i> ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	21
<i>Рябенко Г.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ	23
<i>Лункіна Т.І.</i> ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	25
<i>Чайка Т.О.</i> ОРГАНІЧНІ АСПЕКТИ В СИСТЕМІ “АГРАРНА ОСВІТА – НАУКА – ВИРОБНИЦТВО”	27
<i>Мельник О.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ	29
<i>Волкова І.Г.</i> МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ВНЗ	31
<i>Павлюк Є.О.</i> НЕОКЛАСИЧНИЙ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ	33

СЕКЦІЯ “АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА НАПРЯМІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ”

Клочан В.П. ВПЛИВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА НА ВИТРАТИ	36
Вишневська О.М. ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	38
Костаневич Н.І. ВПЛИВ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ НА СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ	39
Белевят О.А. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ ІЗ ЗБЕРЕЖЕННЯМ ЕКОСИСТЕМ	42
Костирко А.Г. ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ КРЕДИТУ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	44
Саваріна І.П. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН	46
Альбещенко О.С. НАПРЯМИ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	48
Зуб О.М. ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРА	49
Літвак О.А. СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	51

СЕКЦІЯ “АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО І ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА”

Ханстантинов В.О. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ПОЛІТИЧНА НЕОБХІДНІСТЬ	54
Марчук Л.П. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ	56
Золотих І.Б. НЕОБХІДНІСТЬ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИКА СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	58
Мандрик Л.П. ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ, ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	60
Біліченко О.С. МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ МАЛОГО БІЗНЕСУ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	62
Грєхова-Бейгул О.Т. РИНОК ЗЕРНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ	64
Казачинський Є.Г. РОЗВИТОК ТОЛЕРАНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	66
Пилипенко Т.В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ “ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ”	69

В УКРАЇНІ

Шарін О.В. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У 60-Х РР. XX СТ. (НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЄВА)	71
Коваль Г.В. МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА МИКОЛАЇВЩИНИ	73
Адубецька Н.В. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ ТА МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	75
Орел В.М. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	79
Орел А.М. СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	81
Бадалова О.С. РЕФОРМА ДЕРЖАВНА ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ – ШЛЯХ ДО СТВОРЕННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ	84
Костельнюк М.М. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ ТА ДЕРЖАВНИЦЬКІ ПОМИСЛИ МИТРОПОЛИТА ПЕТРА МОГИЛИ	87

СЕКЦІЯ “СУЧАСНІ КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ Й ОСВІТІ”

Іхсанов Ш.М., Лопушанська В.В. ПРОГНОЗУВАННЯ СТРУКТУРИ ЗЕМЕЛЬНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ЛАНЦЮГІВ МАРКОВА ЗА УМОВ НОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ	89
Андріанова І.К., Боборикіна Л.Я ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРИНЦИПИ КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ	91
Кірей К.О. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ В ПРИВАТНОМУ БУДИНКУ	94
Кошкин К.В., Григорян Т.Г., Квасневский Е.А. ИНФОРМАЦИОННОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ УЧАСТНИКОВ ПРОЕКТОВ ПОВЫШЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ОБЪЕКТОВ АТОМНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ	96
Худякова И.М. АНАЛИЗ ПРОЕКТОВ ОТКРЫТОГО ОБРАЗОВАНИЯ	99
Лопушанська В.В. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗЕЙ РОСЛИННИЦТВА У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	103
Бєлова С.А. ПЕРСПЕКТИВИ СЕРТИФІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПО ПРОГРАМІ «ІС:ПРОФЕСІОНАЛ»	105
Борян Л.О. ГЕОГРАФІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ (ГІС) В ЕНЕРГЕТИЦІ	107
Бригадир І.Є., Шаригін О.В. ХМАРНІ ОБЧИСЛЕННЯ В КЛІЄНТ-СЕРВЕРНІЙ РОЗРОБЦІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	108
Мигович С.М. РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ФОРМУВАННІ ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА АГРАРНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	110

СЕКЦІЯ “ГУМАНІТАРНІ НАУКИ”

<i>Шарата Н.Г.</i> ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	113
<i>Кравченко Т.П.</i> ТЕРМІНОЛОГІЗОВАНА ЛЕКСИКА У ТЕРМІНОСИСТЕМІ ЕКОНОМІКИ АПК	114
<i>Кунашенко О.В.</i> ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ АГРАРНОГО НАПРЯМУ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ	116
<i>Березовська Т.В.</i> ВПЛИВ ПРЕСИ НА ВИБІР ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ РОСІЇ В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ ХІХ СТ	118
<i>Домбровская Л.И.</i> СОЦИОКУЛЬТУРНЫЙ ФЕНОМЕН ДУХОВНОСТИ	120

Наукове видання

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА – ОСНОВА АГРАРНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Матеріали причорноморської
науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу
м. Миколаїв, 24-26 квітня 2013 р.

Технічний редактор: І.В. Ксьонжик
Комп'ютерна верстка: Ю.В. Антонович

Формат 60 x 84 1/16 Ум. друк. арк. 7,8

Тираж 100 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. П. Комуни, 9
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.